10
(932)
Sîmbătă
8 martie
1980
8 pagini
1 leu

Proletari din toate țările, uniți-vă !

Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

9 MARTIE – SĂRBĂTOARE A UNITĂȚII NOASTRE

Stimă profundă, încredere nestrămutată, unitate indestructibilă

Moment de vîrf, înălțător prin multiplele lui semnificații politice și sociale din această perioadă de pregătire a alegerilor ce vor avea loc mîine, 9 martie : Marea adunare populară din Capitală, desfășurată la Palatul sporturilor și culturii. Atmosfera de mare însuflețire politică și civică ilustrînd temperatura înaltă la care națiunea noastră socialistă trăiește apropierea evenimentului sărbătoresc de mîine a început încă de pe aleile Parcului tineretului, cînd peste 100 000 de oameni aflați acolo, pentru a-l întîmpina pe tovarășul Nicolae Ceaușescu, au ovaționat îndelung la sosirea secretarului general, ca prinos al dragostei, stimei și recunoștinței pentru cel mai iubit fiu al României socialiste. În calendarul patriei această zi va figura ca o zi a unei vibrante, aline de patos însuflețiri populare ; în inimile participanților ea va rămîne ca o zi a unei bucurii intense, asemănătoare unui strălucitor arc de lumină. Uralele celor prezenți în frumosul parc, ieri inundat de razele soarelui de primăvară, au fost continuate de ovațiile miilor de participanți la această grandioasă manifestare aflați în sală, cînd președintele Republicii noastre socialiste a trecut pragul modernului edificiu.

În sală erau prezenți oameni din toate categoriile sociale, toți avînd calitatea de constructori liberi și demni ai noii societăți. Reîntîlnirea cu tovarășul Nicolae Ceaușescu în acest cadru a constituit pentru fiecare – ca de altfel pentru oricare om al muncii din patria noastră – o mare bucurie, o infinită satisfacție.

Această perioadă este marcată de o aniversare scumpă nouă, tuturor : se împlinesc 15 ani de cînd partidul este condus de comunistul de omenie, de revoluționarul încercat, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Un deceniu și jumătate de dezvoltare fără precedent a României, iată exprimată sintetic o realitate de care sîntem mîndri, care exprimă noua condiție a poporului nostru – condiția demnității sale cîștigată prin luptă, prin construcție, prin dovada permanentă a maturității și responsabilității.

Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu rostită cu acest prilej s-a constituit într-un document de mare profunzime al acestei epoci, al acestei perioade, într-un document al stării permanente de responsabilitate comunistă pentru destinul țării, al mîndriei patriotice, al încrederii în prezent și viitor, al cutezanței revoluționare.

În perioada care a trecut de la alegerile din 1975 – o arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu – au fost obținute succese remarcabile în realizarea primei etape a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră. Angajamentul asumat în fața întregii națiuni de Frontul Democrației și Unității Socialiste, de Partidul Comunist Român, de a ridica țara pe noi culmi de progres și civilizație, s-a materializat în dezvoltarea impetuoasă a forțelor de producție, în perfecționarea relațiilor sociale și a democrației socialiste, în ridicarea puternică a nivelului de trai material și spiritual al poporului.

Sîntem creatorii și beneficiarii noii civilizații. Strîns uniți în jurul partidului, al secretarului său general demonstrăm prin faptele noastre de muncă și de conștiință că nu avem un țel mai măreț decît acela de a contribui zi de zi la înălțarea patriei pe culmi tot mai înalte de civilizație și progres. Ne-am adus o contribuție mare la dezvoltarea de pînă acum a țării. Ne vom înzeci eforturile ca în viitor aportul nostru să însemne tot mai multe bunuri materiale și spirituale exprimînd o calitate nouă în toate domeniile de activitate.

Pentru noi, bilanțul, oricît de succint, al marilor realizări din ultimul deceniu înseamnă un izvor de înaltă mîndrie. El pune în evidență, într-un mod deosebit de convingător, superioritatea orînduirii noastre, faptul că socialismul asigură poporului o viață tot mai bună și îmbelșugată, un viitor fericit.

Am ascultat magistrala cuvîntare a tovarășului Nicolae Ceaușescu cu sentimentul viu că vorbea însăși Țara în pragul unui mare eveniment al ei – alegerile de mîine. România socialistă aducea vii mulțumiri pentru treptele suișului său, clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, tinerilor și vîrstnicilor, bărbaților și femeilor.

Un ecou deosebit are în inimile și conștiințele noastre chemarea tovarășului Nicolae Ceaușescu cuprinsă în cuvîntarea de la Marea adunare populară, cetățenească din Capitală : „Vă chem, deci, dragi tovarăși și prieteni, să votați la 9 Martie pentru Programul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism, pentru realizarea unei noi calități a muncii și vieții în toate domeniile de activitate pentru ridicarea României pe noi culmi de progres și civilizație, pentru creșterea puternică a forțelor de producție, a bogăției naționale, pentru ridicarea necontenită a bunăstării și fericii întregii națiuni !"

De la tribuna marii adunări populare România, prin Președintele ei, prin primul său Candidat în alegerile de la 9 Martie, și-a reafirmat, încă o dată, hotărîrea nestrămutată de a-și dezvolta puternic relațiile cu toate țările socialiste, de a milita pentru întărirea colaborării și unității lor – condiție primordială pentru afirmarea superiorității și prestigiului socialismului în lume. În același timp, ea va acționa continuu pentru întărirea solidarității și colaborării cu țările în curs de dezvoltare, cu țările nealiniate. România va extinde, pe baza principiilor coexistenței pașnice, relațiile cu țările capitaliste dezvoltate, cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială. Marea adunare populară ce a avut loc recent a constituit o vibrantă manifestare a spiritului partinic și patriotic al poporului nostru, a însuflețită expresie a unității indestructibile a întregului popor în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Luceafărul

ALES ÎNTRE ALEȘI

Iată încheindu-se o legislatură. Alta începe. Orice sfîrșit și debut de etapă declanșează, dincolo de statistici, bilanțuri, proiecte și subtile resorturi psihologice, favorabile prilejuri de meditație, de intensă căutare a adevărului de viață propriu și general.

Timpul ne ritmează existența, tot așa cum noi însine ritmăm Timpul.

O legislatură bună, plină de succese, se încheie, altă legislatură — și mai promițătoare, începe. Fiecare își analizează activitatea, indiferent de profesiunea pe care o exercită, atît din perspectiva ființei sale, cît și a colectivității din care face parte. Putem spunem că *Timpul*, în asemenea zile, devine mai acut, mai prestigios, mai reliefat. Acum, mai lesne decît oricînd, omul își dă seama dacă strădania sa în muncă, sau în sfera educației copiilor, sau a autoeducației, a dat rezultatele dorite, scontate, înțelegînd de ce *da* și de ce *nu*... O lumină puternică, mai strictă parcă, clarifică lucrurile împlinite, ca și pe cele gata să se producă în viitorul mai apropiat sau mai îndepărtat. Deplin folosit, respectat, prețios, Timpul este prin excelență indiciul armonizării individului cu viața socială, cheia succeselor personale și colective.

Timpul ține cu noi, tot așa cum noi înșine ținem cu Timpul.

Dintre toate ființele, omul este singurul care nu se mulțumește, niciodată, cu treapta de dezvoltare pe care a atins-o, ci, permanent stăpînit de o „nemulțumire creatoare", tînde spre alte și alte orizonturi existențiale. O piesă *bine* strunjită, un lan *bine* recoltat, o carte *bine* scrisă, situează omul față-n față cu sine și cu ceilalți.

Mihai Stoian

Continuare în pag. a 3-a

ARTA ȘI CULTURA, CA DE ALTFEL TOATE MIJLOACELE EDUCATIVE DE CARE DISPUNEM, TREBUIE SĂ SERVEASCĂ NUMAI ȘI NUMAI INTERESELOR ÎNTREGULUI NOSTRU POPOR. REDÎND PRIN MIJLOACE PROPRII MUNCA GIGANTICĂ DESFĂȘURATĂ DE CONSTRUCTORII SOCIALISMULUI, SĂ FACĂ SĂ DĂINUIASCĂ PESTE VREMURI MINUNATELE ACTE DE EROISM ALE MINUNATULUI NOSTRU POPOR, LIBER ȘI STĂPÎN PE DESTINELE SALE.

NICOLAE CEAUȘESCU

Votez cu țara

Cu-nvățăminte din străbuni rămase,
Și-înțelepciune de Partid arzînd,
Aleg în libertate pe aceia
Ce sînt cu Țara în același gînd.

Votez prin ei, iubirea pentru astăzi,
În anii drepți, dar neapriți aduc,
Credința mea în Mîinele ce vine
Și în aceia care ne conduc.

Votez să poată crește grîu-n pace,
Să fim-nainte, cît vom fi, stăpîni
Pe partea noastră de planetă
Și să rămînem pururea români.

Avem o Țară, un Partid, o Viață,
O năzuință și avem un crez
Și pentru toate cîte mai sînt încă
Și sînt în gîndul neamului votez.

Aleg dar pentru Pace pe aceia
Pe care îi aleg și-i strălucesc,
Pentru Partid, pentru-mpliniri de gînduri
Și pentru visul nostru românesc !

Virgil Carianopol

Crez

Votul meu deliberat –
Semnul meu de cinstire –
Se alătură voit
Milioanelor,
Ca și ființele noastre
Ce se încălzesc sub aceleași raze
Ale împlinirilor noastre comune,
Sub aceeași boltă de azur din culoarea
Mării,
Cu același crez și cu aceeași voință,
Îngemănat cu sorțile noastre comune,
Ce aleargă cu pașii cailor de vînt
Spre izvoarele nesecate ale erei comuniste.
Și trupul meu, asudînd sub același soare,
Emană zilnic puterea-mi concentrată
Într-un unic torent de forță și gîndire
cu poporul.
Cîntesc cu brațele și gîndul viața,
Așezînd în urnă votu-mi,
Pe care nimeni și nici cînd
Nu îl va putea rupe
Din șiragul fierbinte al zilelor noastre
fierbinți.
Votez cu țara lumina țării
Și izvorul ce cuprinde dorul nostru
de infinit.
Votez pentru viață și pentru călăuza ei,
Pentru Omul care a statornicit fericirea !

Horvath Dezideriu

OPȚIUNILE FUNDAMENTALE

● „Democrația culturii" de Dinu Săraru ● „Democrația muncii" de Pompiliu Marcea ● „Izvorul vieții" de Pop Simion.

(în pagina a 3-a)

JURNAL DE POET

Cinstirea femeii

Splendorile paradisului îi sînt dezvăluite lui Dante de către femeie. Ce este mai frumos în viața noastră de toate zilele ține de prezența ei, a Mamei și a soției, a fecioriei din sufletul poeților, a logodnicei de-apururi cîntată de Arghezi și Kierkegaard. Mama cu pruncul în brațe, alăptînd, a devenit simbolul împăcării în univers, semnul liniștirii, al bunei învoiri între oameni în ultimele două milenii.

Stimulentul cel mai puternic și îndelung în viața omului este această făptură.

Civilizația omenirii este de neimaginat fără ea, spiritualitatea ei ajunsă la culmi amețitoare este de neconceput fără prezența harurilor ce se revarsă din cea mai divină dintre creaturi, încoronarea creaturilor, cea mai deosebită după plăsmuirea căreia a urmat tăcere în cosmos, sărbătoare, timpul va amuți ca să se întoarcă înapoi la origini.

Ioan Alexandru

Continuare în pag. a 2-a

8 Martie

Atunci cînd știi că este 8 Martie și vrei să scrii despre mama, cuvintele se adună greu și gîndul, apăsat de importanța clipei festive, își pierde parcă sprinteneala lui obișnuită. Mai ales atunci cînd ai 10 ani și-ți vine parcă mai ușor să muți munții din loc decît să mlădiezi frazele și să țesi cuvintele unul lîngă altul. Se întîmplă uneori, în clasă, la o compunere, să trebuiască să o descrii pe mama : nici o teamă, nici o emoție — decît aceea a propriilor sentimente — nici o idee dinainte făurită nu mai pot opri acum fuga neliniștită a creionului : este aici poate cel mai limpede omagiu, omagiul neștiut.

Continuare în pag. a 7-a

El, bărbatul

E țara lanul plin și roditor
și visul nostru-i pururi visul ei,
e steaua țării-n tricolor lumină,
destinul nostru, luminat temei ;

în România visele-s de aur
și e stăpîn poporu-n casa lui,
temeinic, cutezanța ne e rază,
rostindu-ne curat Partidului ;

că sîntem azi aici, e semnul bun
că fiu iubit, avem în fruntea țării
pe Ceaușescu Nicolae, El, bărbatul
ce-și poartă țara-n sufletul visării !

Nicolae Arieșescu

ALEGEM ASTĂZI ANII DE LUMINĂ – poeme închinate, patriei, partidului, marii sărbători de la 9 martie (în pagina a 8-a)

CĂRȚILE ANULUI 1979

Creație și analiză

„Creația e superioară analizei. **Arta literară** fără analiză poate să existe. Fără creație, nu". Nu e greu de presupus că preceptul acesta aparține lui G. Ibrăileanu și că, evident, este extras din eseul **Creație și analiză**. Deși preceptul în cauză este formulat, la un moment dat, cu atîta siguranță de sine, în sprijinul justeței lui fiind adus chiar un argument „forte" („Există un gen literar care, prin firea lui, este numai creației genului dramatic, ilustrat de unii din cei mai mari creatori"), trebuie reținut totuși că — aspect de la sine observabil — ținta demonstrației întreprinse pe întreg cuprinsul eseului este tocmai aceea de a se arăta că, în materie de roman, marea **artă literară** rezultă din fericita conlucrare dintre **creație și analiză**. Drept urmare, ne-am îngădui să spunem că discriminarea valorică în legătură cu cele două concepte formulate de G. Ibrăileanu, practic, adică raportată la **arta romanului modern**, vădește un semnificativ coeficient de relativizare. Și dacă sîntem totuși înclinați a vorbi, curent, de primatul creației (definită de G. Ibrăileanu, din unghi strict con-

Nicolae Ciobanu

Continuare în pag. a 7-a

Un roman al criticii

Un „comediograf" al ideilor este Lucian Raicu (sau poate un „tragedian" al lor) în ultima-i carte **Reflecții asupra spiritului creator**, o patetică încercare de anulare a limitelor dintre „literatură" și „critică", ce merge foarte departe pe drumul numit de Roland Barthes „un romanesc al intelectului". Dacă părinții îndepărtați ai genului se pot recunoaște în scepticii Erasm și Montaigne, paginile criticului nostru sînt totuși mult mai în spiritul pasionalității ibrăilene : „Ibrăileanu nu este un simplu profesionist al criticii, ci o personalitate totală, un om integral, întrebîndu-se în fiece clipă, într-un fel dramatic, nu numai ce este literatura, dar și ce este viața, care este sensul ei, cum trebuie să trăim". Cum să trăim — pare a fi una din obsesiile fundamentale ale acestui „tratat despre viața literară". De aici și impresia de a asculta uneori un moralist meditînd pe marginea existenței artistului, a marelui scriitor îndoielnic și a infernului său lăuntric. Fără a avea fluiditatea pregnantă a stilului mentorului **Vieții românești**, Lucian Raicu are însă acea nobilă ardență, îndeajuns de rară la noi, a absolutului valorilor morale („artistice"), amintind întransi-

Dan Alexandru Condeescu

Continuare în pag. a 2-a

● PATRIA, LOCUL DE LÎNGĂ INIMĂ ● Semnează ● Mircea Florin Șandru ● Mara Nicoară ● Lucian Avramescu ● Eugen Uricaru ● Claus Stephani ● Nicolae Prelipceanu ● Mihai Tatulici ● Cseke Gábor ● Radica Braga (în paginile 4–5).

cronica literară

Ion Lăncrănjan
FIUL SECETEI

Romanul **Fiul secetei** de Ion Lăncrănjan ne amintește, oricît de paradoxal ar părea, romanul **Patul lui Procust** de Camil Petrescu. Construcția este in mare aceeași, ambele sprijinindu-se fundamental pe mai multe mărturii din a căror juxtapunere rezultă, de fapt, romanul. Și in **Fiul secetei** și in **Patul lui Procust** alăturarea „depozițiilor" are scopul de a elucida o enigmă de psihologie. Conduita unui personaj central are nevoie in ambele cărți pentru a fi descifrată de combinarea intr-un singur fascicol romanesc a mai multor confesiuni, care infățișează aceleași personaje, aceleași fapte din unghiuri de vedere diferite. Procedeul e curent in romanul modern, dar precedentul romanesc cel mai prestigios pentru urmași este romanul lui Camil Petrescu. Formal paralela nu poate fi dusă mai departe. Evidentă este insă in ambele romane voința autorilor de a lucra cu „documente" omenești și de a da senzația densității și autenticității. La Camil Petrescu efectul este rezultatul unui program respectat cu strictețe, la Ion Lăncrănjan el este urmarea unei inzestrări native care se definește prin miza pe [illegible] și indiferența față de stil proprie prozatorilor ardeleni. [illegible] structurală a lui Ion Lăncrănjan a condus la o formulă [illegible] in vizibilă atingere cu [illegible] teoretizată de Camil Petrescu și exprimată consecvent in **Patul lui Procust**. Spre deosebire de predecesorul său, Ion Lăncrănjan refuză savanta și studiata regie a [illegible] model, amestecind in același șuvoi epic atit „solul" cit și „subsolul" paginii camilpetresciene. Raportul dintre „sol" și „subsol" in romanul **Patul lui Procust** este raportul dintre text și comentariu, dintre o imagine și repercusiunea ei neașteptată in cercul ambiant. **Fiul secetei** refuză această soluție implicind nediferențiat in același tot faptul epic și comentariul lui. Ceea ce ne permite să apropiem noul roman al lui Ion Lăncrănjan, **Fiul secetei**, de formula camilpetresciană este totuși tocmai caracterul de „roman adnotat" al acestuia. Bogata materie epică din **Fiul secetei** e la fel de bogat comentată in paginile cărții. Faptele sint dublate de comentariu și romanul e plin de digresiunile prompte ale personajelor care explică anumite situații, evenimente. Dacă la Camil Petrescu [illegible] vizau o caracterizare a actului epic, la Ion Lăncrănjan e vorba mai curind de o [illegible] a lui. Personajele sint lăsate să evolueze dar și descrise, catalogate. Procedeul decompune intenția [illegible] care a voit un roman cu probleme și cu eroi deliberativi, o carte care să incite și să [illegible]. Dacă predecesorul său Camil Petrescu scria pentru a ilustra o estetică romanescă personală, adresindu-se după cum spune G. Călinescu celor „12 spirite fine ale epocii", Ion Lăncrănjan scrie, fără a neglija [illegible] problemele de compoziție, pentru cititorul obișnuit. Dacă in **Patul lui Procust**, roman al transgresiunilor [illegible] cartea vorbind despre [illegible] lor [illegible] degajat de o fină și lucidă analiză in **Fiul secetei**, roman [illegible] și el pe substanța psihologică a personajelor centrale și pe imprevizibilitatea mișcării lor interioare, cadrul e mai larg, oamenii sint proiectați pe un fundal social și politic [illegible] pentru ei, intenția părind a fi aceea de a vorbi și despre misterul inaintării istorice. Cartea se desfășoară pe două planuri mari, unul psihologic, altul politic, strins impletite, dar tratate diferit de scriitor pe care planul politic il solicită in direcția unei dezvoltări eseistice.

Reconstituită din [illegible] de informații pulverizate in cele patru mari subdiviziuni ale cărții, biografia lui Vasile Pozdare este aceea a unui „erou pentru contemporaneitate", cum se exprima undeva unul din „martori", Iuliu Jeler. Născut intr-un sat moldovenesc el este obligat de foamete să plece cu un transport de copii către unul din orașele industriale ale țării, unde dezrădăcinații sint cazați pe lingă o fabrică, invață meserii ca ucenici, unii dintre ei intrind in mișcarea politică a vremii. Vasile Pozdare, transplantat brutal intr-un mediu străin lui, devine rapid un activist politic energic, intransigent, extremist, nemilos. O intimplare care ilustrează conduita lui politică excesivă este pedepsirea publică a unui speculant de carne in anii foametei, muncitor la origine, care purtat violent prin [illegible] de Vasile Pozdare și lovit demonstrativ de el și de alții este cit pe aci să moară sub picioarele mulțimii dezlănțuite. La fel se poartă Vasile Pozdare și in satele unde este trimis să facă colectivizarea, energic, represiv, violent, condus de logică și mai puțin de cunoașterea de oameni și de aprofundarea realităților. După sinistrul foametei acum are loc al doilea mare accident al biografiei lui: este exclus din partid pentru abuzuri, dar Vasile Pozdare ințelege că de fapt intre el și cei care doriseră indepărtarea lui [illegible] activiști se aflau nu principii [illegible] ci interese precise. „Fiul secetei" ințelege că partidul comunist din care făcuse parte avea semnificații și [illegible] deosebite pentru cei care puseseră la cale excluderea lui. Vasile Pozdare este un om [illegible] cu concesiile, un om care nu retractează și care nu consideră că dreptatea este de partea celor care l-au exclus. După o perioadă de degringoladă, fostul membru de partid trebuie să se instruiască singur, apoi se inscrie la seral, la fără frecvență și iese inginer. Traiectoria revoluției socialiste românești il ajută și pe el. Vasile Pozdare va fi reprimit in partid, va [illegible] in uzina din care a plecat și in cele din urmă, chiar directorul ei. Este etapa regăsirii de sine a eroului, [illegible] prin „secetă" și prin activitatea politică extremistă a tinereții. Cartea il ajută să se cunoască pe sine mai bine, noua experiență de viață [illegible] deschide orizonturi noi. Contactul cu locurile natale resuscită firele rupte ale legăturii cu familia și tradiția. Procesul prin care trece eroul lui Ion Lăncrănjan este invers celui prin care trece Vanea Răutu in ciclul **In preajma revoluției**: de la o cauză politică abstractă, universală, Vanea Răutu ajunge la o cauză politică concretă, a celor de un neam cu el. Descoperindu-se ca parte a unui intreg a cărei realitate o ignorase Vasile Pozdare [illegible] principiile revoluției și se [illegible] interior de [illegible]. Un țăran [illegible] din Conția incepe să-l obsedeze și să-i prezideze mustrător conștiința politică. Convertirea sufletească și politică a lui Vasile Pozdare este identică în linii mari cu cea a lui Vanea Răutu.

In preajma revoluției este romanul creșterii și formării unui revoluționar român in condițiile mișcărilor de stinga din imperiul țarist. Învinuirea principală de ordin estetic și chiar de ordin etic adusă ciclului lui C. Stere a fost aceea a deghizării unei materii memorialistice ușor de identificat și de tratat ca atare. G. Călinescu dă chiar o listă de personalități politice reale și corespondentul fiecăreia in roman. Una din trăsăturile memoriului este tentativa de a justifica o acțiune, o carieră, o conversiune. Faptul se poate intr-adevăr verifica in romanul **In preajma revoluției** care-și „explică" indelung eroul, infățișind toate imprejurările care i-au determinat formația, conduita, opțiunile. C. Stere acordă o mare atenție cotiturii care se petrece in existența lui Vanea Răutu odată cu trecerea Prutului, in țară, și motivației ei politice. **Fiul secetei** e și el romanul creșterii și formării unui spirit revoluționar in condițiile specifice ale transformărilor revoluționare din România postbelică. Ca și Vanea Răutu și Vasile Pozdaru e marcat de o cotitură care-i modifică perspectiva existențială, opțiunile ideologice. Paralela dintre cele două romane poate fi foarte fructuoasă. Semnalăm aici, in treacăt, militantismul lor afișat, plin de consecințe in ambele cazuri și in planul realizării estetici romanelor.

Comparația nu e nejustificată nici in alt plan. De ar fi fost dus pină la capăt **In preajma revoluției** care era o carte de memorialistică deghizată ar fi infățișat accidentul politic al carierei lui Vanea Răutu, alias C. Stere. **Fiul secetei** nu se sfirșește [illegible] un incendiu la uzina in care lucrează — intimplare ori sabotaj? — prilejuiește adversarilor lui Vasile Pozdare scoaterea lui din funcția de director. In acest punct de interes epic maxim, scriitorul iși scoate eroul din scenă cu ajutorul unei comoții sau tumori cerebrale. **Fiul secetei** se sfirșește plauzibil dar surprinzător.

Forța romanului stă in autenticitatea și credibilitatea psihologică a eroilor principali ai cărții in firescul manifestărilor lor sufletești. **Fiul secetei** e construit pe un adevărat suspans psihologic. Prima depoziție cere o urmare. Dar cea de a doua care răspunde intrebărilor lansate in prima deschide alte ferestre interogative. Cartea cunoaște pe această cale un crescendo, care e in primul rind de ordin psihologic, și care constituie solul pe care se ridică dezbaterea propusă de romancier. Seria de confesiuni a soției lui Vasile Pozdare, **Crația și revoluția**, constituie de altfel centrul de greutate al cărții, probind incă o dată vocația scriitorului in direcția infățișării unor figuri feminine de reală și profundă energie și vibrație sufletească. Al treilea capitol, in care fiul lui Pozdare iși zugrăvește familia, satisface același joc al adincirii și aminării misterului. Confesiunea finală a lui Vasile Pozdare vine firesc ca o incununare a intregii construcții și ca un ultim act de revelație psihologică. Gesturi, reacții, acte inexplicabile pină atunci capătă in confesiunea personajului central al cărții o justificare din zona psihologiei profunde. Cititorul poate sesiza astfel seria de predeterminări a eroului, logica ascunsă a evoluției sale. Vasile Pozdare și intreaga lui viață ni se relevă ca un caz de supracompensație, ca efort de recuperare produsă de o traumă simbolică: „seceta" mutilantă, care metaforic numește nu numai calamitatea naturală ci și temperatura inaltă a anilor de răscruce revoluționară postbelică. **Fiul secetei** este romanul unei mari energii sufletești și intelectuale care pusă de istorie in condiții dezavantajoase și canalizată impropriu iși transformă eroul in victimă. Vocația tragică de care s-a vorbit in cazul lui Ion Lăncrănjan funcționează și aici, fără a se realiza insă plenar. Vasile Pozdare piere in chip accidental și nu ca urmare a unui **destin**. Condiția tragică este mai mult sugerată decit exprimată expres prin trama romanului.

Latura polemică a romanului **Fiul secetei** vizează figuri și probleme ale societății pe care o traversează Pozdare și din pricina cărora e amenințat permanent cu pieirea. Iuliu Jeler, Vasile Pozdare, tinărul Pozdare disting in partid cu cit trece timpul diferențieri pronunțate intre activiști de virste și proveniențe diferite. E conturată apăsat prin familia Berbencenilor și neamul lui Adolf Grofșoreanu ca și prin figura lui Mihail Șafranovici categoria celor minați de interese pentru care principiile sint doar o binefăcătoare mască. Unul dintre personaje vorbește chiar despre „restaurația burgheziei" ori despre „elita revoluționară" fără patrie. Un conflict de mentalități și de optică politică se profilează de-a lungul romanului intre pionierii și teoreticienii revoluției și practicienii ei, activiști legați de fapte și de oamenii supuși schimbării. Romanul rămine captivant și în acest plan al disponibilității eseistice, chiar dacă aici apar unele tușe aplicate de predilecție „negativilor". Prozator realist, cu intuiția mișcărilor psihologice adinci, cu știința construcțiilor masive, clădind intotdeauna plauzibil, credibil, Ion Lăncrănjan sesizează și in acest caz fenomene de sursă indiscutabil reală, dar le incercuie denunțător pentru cititor fără calmul și detașarea prozatorului obiectiv. Onomastica personajelor negative este acuzat semnificantă sau sugestivă și oricîtă intenționalitate artistică „in răspăr" ar funcționa aici, procedeul se disociază de paginile obiective ale romanului. Cauza trebuie desigur căutată in marea apropiere a scriitorului față de evenimente. Marile romane ale literaturii europene, intre care și cele ale lui Liviu Rebreanu, atestă toate o anume distanțare in timp față de evenimentele zugrăvite. Istoria despre care scrie Ion Lăncrănjan este prea vie și prea aproape pentru romancier. Dar faptul că la o distanță mai mare in timp marele Tolstoi nu l-a iertat pe Napoleon ne poate face, cu atit mai mult, să ințelegem condiția de lucru a prozatorului de azi angajat in actualitatea cea mai fierbinte.

Fiul secetei rămine prin calitățile in ordinea psihologicului, autenticității și a construcției, ca și in ordinea problematicii politice, una din cărțile eveniment ale prozei actuale.

M. Ungheanu

viața cărților

eseu

Preliminarii la o istorie a umanismului românesc

● Pentru editura **Dacia** anul care a trecut s-a incheiat cu o incununare editorială de excepție: **Rațiunea dominantă**, volumul de studii al lui Virgil Cândea *), consacrat unor capitole semnificative din istoria umanismului românesc. Aceste eseuri de o impresionantă erudiție, dublate de o remarcabilă finețe interpretativă, sint reunite in lumina aceleiași viziuni cărturărești. Ele abordează o problematică comună, circumscrisă fenomenului umanist, și formelor sale de manifestare in gindirea și cultura românească.

Fiecare studiu are ca punct inițial date din istoria culturii, cunoscute, dar insuficient interpretate. Ceea ce ar putea constitui „simple piese de inventar cultural" relevă, in sistemul interpretativ complex și creator al lui Virgil Cândea, semnificații noi și profunde.

Autorul realizează in cercetarea sa o serie de deplasări de accent care au ca rezultat rediscutarea unor probleme de istorie a culturii și gindirii românești dintr-un punct de vedere nou, desfășurind o argumentație logică și fluentă care are in vedere deopotrivă disocierea specificității fenomenelor și integrarea lor in context european, sud-est european și oriental. Faptul de cultură este semnalat ca relevant, apoi supus unui demers analitic detaliat, unor raportări menite să lumineze semnificații pină acum neglijate. Autorul este interesat in primul rind de motivația fenomenelor, a cărei interpretare este aptă să evidențieze semnificații majore. In studiul **Umanismul românesc** una dintre problemele fundamentale este aceea care determină cauzele adoptării relativ tirzii a ideilor umaniste in cultura românească. Virgil Cândea explică fenomenul ca atitudine de opțiune conștientă din partea cărturarilor români, dotați cu intuiția momentului istoric favorabil și preocupați de conservarea ființei naționale. Astfel abordată problema, decalajul temporal devine nu expresia unei rigidități doctrinare, ci aceea a unui simț al situației istorice care dirijează opțiuni pe deplin lucide și adecvate contextului. Ceea ce explică de altfel faptul că in momentele oportune umanismul românesc se realizează total, astfel că „nu lipsește din scrisul românesc nici una din manifestările obișnuite umanismului european". Identificind ca specifică pentru umanismul românesc **latura civică**, autorul apropie fenomenul de umanismul florentin și venețian, subliniind insă disocierile. Studiul abordează analitic și comparativ ideile umanismului românesc, prefigurind in mod elocvent istoria fenomenului ale cărei preliminarii le reprezintă volumul prezent.

Un capitol al acestei istorii este studiul **Umanismul lui Udriște Năsturel și agonia slavonismului cultural in țara noastră**. Virgil Cândea urmărește reconstituirea climatului de idei, interpretarea inițiativelor culturale, a interferențelor, a sensurilor restaurării realizate de Matei Basarab, a cărui epocă este rediscutată sub aspectele esențiale. Autorul intreprinde o atentă analiză a ritmului și eficienței programului ideologic-cultural, promovat de soția și cumnatul lui Matei, Elina Doamna și fratele său Udriște Năsturel, in condițiile in care cărturari proveniți din popor „ințelegeau ca, amplificind obiectivele pină la limitele ingăduite de doctrina dominantă, să dea curs cu un realism curajos constatării evidente a faptului că slavona devenise un vehicol cultural inoperant".

Politica culturală a lui Matei Basarab este discutată cu luarea in considerație deopotrivă a mărturiilor favorabile și a celor care exprimă rezerve, realizindu-se un „portret interior" echilibrat.

Un studiu amplu este cel consacrat lui Nicolae Milescu in legătură cu inceputurile traducerilor umaniste in limba română, interesul cercetătorului vizind nu opera exotică, ci scrierile de inceput „caracteristice pentru inoirile din cultura românească a secolului al XVII-lea, apariția preocupărilor și idealurilor laice, afirmarea și instăpinirea progresivă a acestor idealuri". In acest sens comentariul analitic urmărește indeosebi traducerea cărții lui Pseudo-Josephus **Despre rațiunea dominantă** și justificarea opțiunii lui Milescu pentru acest text necanonic, suspect chiar din punct de vedere teologic.

Determinind motivația selecției, precum și gradul de ințelegere al traducătorului, Virgil Cândea subliniază sensul polemic al acestei intreprinderi culturale și semnificațiile politice care rezultă din corespondența mesajului lucrării cu problemele contemporane ale umanismului românesc.

Un studiu de aceeași intindere este consacrat unei alte problematici, fundamentale pentru istoria umanismului: **Intelectualul sud-est european in secolul al XVII-lea**, determinind sensurile ce definesc această categorie, tipologii istorice și tradiționale, structura și formația intelectualului levantin. Autorul analizează circumstanțele istorice și interferențele culturale, climatul ideilor, spiritul instituțiilor de invățămint, caracteristicile specifice structurilor intelectuale proprii fiecărei zone balcanice, rolul cărturarului laic in afirmarea ideilor umaniste.

Studiul de incheiere, **Istoriografia umanismului românesc** inventariază succint progresele inregistrate in reconstituirea umanismului românesc, delimitind in același timp aria cercetărilor viitoare in vederea determinării locului ocupat de aceste fenomen cuprinzător in istoria culturii românești. Ținuta științifică a acestui volum de studii permite să anticipăm anvergura și insemnătatea excepțională a intreprinderii intelectuale in care s-a angajat Virgil Cândea.

Gheorghe Buluță

*) **Virgil Cândea: „Rațiunea dominantă", Editura „Dacia", 1979.**

poezia

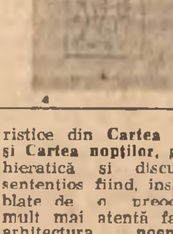

Poezia fervorii

● Apărindu-și cu o fericită tenacitate starea de singurătate creatoare, nepublicind in reviste și necheltuindu-se steril in cine-știe-ce activități colaterale propriei lumi, străbătind mai multe etape de acumulări și revelații culturale și locuind spiritual in vecinătatea citorva mari valori poetice europene și naționale, poezia Victoriei Ana Tăușan a căpătat de la un volum la altul amploarea și omogenitatea unui sistem poetic original și puternic. O anumită comoditate indiferentă a criticii față de comentarea acestui sistem poetic arborescent și, intr-un fel, ermetic, face ca numele Anei Tăușan să nu fie pronunțat de la sine printre primele nume in ierarhia oricărui cititor român de poezie contemporană. Aflați in fața noului volum al poetei*) și recapitulind citeva din etapele creației acesteia, vom observa o zonă a lirismului frust, angajat in spațiul mitic transilvan, unde ceremonialul capătă valori blagiene (**Cadențe**, 1963, **Culorile complementare**, 1966), apoi o zonă de tranziție, unde sensibilitatea incepe să se organizeze programatic, spre un lirism de sentență quasi-oraculară (**Metamorfoze**, 1968 și **Existențe**, 1969), intr-un panoptic al infățișărilor mitice grecești (**Catharsis**, 1970), dublat de o revenire la stările adolescenței marcate de acumulările culturale (**Restituire**, 1972). In fine, o a treia etapă, marcată de volumele **Imn** (1974), **Cartea zilelor** (1975) și **Cartea nopților** (1977), a fervorii spirituale; unde tonalitatea imnică — la care contactul cu opera lui Claudel și Saint John Perse a contribuit decisiv — se intregește cu accente paidetice (autoinițierea prin inițierea celuilalt), zona imagică sintetică, însumind temele fervorii: miraculosul simțirii, frenezia călătoriei, a marilor spații, patosul inițiatic și, mai ales, problematica existențială a Ritmului. Despre aceasta din urmă, V. A. Tăușan a scris pagini pertinente și in cele două eseuri, dedicate lui Paul Verlaine (1974) și Ion Pillat (1972). Un fel de „lirism al exodului", unde tonul imnic oracular, aerul sacerdotal fulgerat de elanuri naturiste spiritualizate și frenetica respirație a imaginarului se intruchipează nu atit in metafore verticale, cit in aluviuni succesive de imagini, ce compun vastele și sinuoasele reliefuri ale unei gindiri poetice in necontenită devenire.

Recitativ continuă in bună măsură modalitatea deschisă in **Existențe** (poem dedicat celor patru stihii primordiale), succesiunile alegoric-poetice și exprimările aforistice din **Cartea zilelor** și **Cartea nopților**, gestica hieratică și discursivul sentențios fiind, insă, dublate de o preocupare mult mai atentă față de arhitectura poematică. Frenezia cuvintelor, bucuria clădirii prin aluvionare sau interferențe de planuri (grafica poetei, care ilustrează cartea, este revelatoare in acest sens), inlocuirea zonelor tensionale cu altele, de dezmărginire vizuală, fac ca această construcție muzicală, de la mișcarea de andante pină la atmosfera de maiestuoso din final („Poetul cintind: plenitudo entis mei"), să devină o amplă metaforă a identificării cu materialitatea prin inefabilul ritmic al cuvintelor. Sfera de jos iși află corespondentul in cea inaltă (ciclurile sint **Iarba** și **Stelele**, **Pietrele** și **Norii**, pentru ca **Pădurea** să incheie magnificat-ul „ca un triumf de zăpezi"), succesiunea elementelor dublind-o pe cea a anotimpurilor, intr-un careu pe care se intemeiază arhitectura rostirii. Elogiul Călătoriei, al Visării, al Speranței și Elocvenței, al Mirării, Amintirii și Toamnei, al Materiei ca deplină sumă spiritualizată prin cint, — are ca nucleu energetic cuvintul, pulsația și frenetica inlănțuire a acestei „maternități inefabile" — „pietre sunt, pietre toate cuvintele". Cuvintul este creuzetul in care se topesc stelele lăsind aburi cerești „pe marginea gurii poemelor", el este virsta ierbii și cohortele norilor, catargul navei și sămința putrezind sub pămint pentru a invia in lumina frazării, piatra și aripa, povestea Totului și „Cronica Anului". Grund-ul logosului lui Holderlin și fervoarea **Cronicii** lui Perse și a pustiului inălțător din **Secheresse**, accentele de „Cintare a Cintărilor", paralel cu paidetica oraculară („Să nu spui niciodată: Materia are sfirșit. Materia lucrează intru pierderea sa!"), sentimentul de castă orfic-poetică aflată in exod către piramida Rostirii supreme, la „pragul de cedru al strofei", — sint, toate, emblemele unei fervori spirituale pentru care elementaritatea cea mai aspră se transformă in succesiune ritmic-incantatorie.

Receptiv este un semn decisiv al unei vocații cu totul aparte, pentru care „refuzul inchiderii, al oricărei forme de claustru și apăsare", cum spune J. P. Richard despre Saint John Perse, garantează devenirea poetică a unei spiritualități de marcă.

Dan C. Mihăilescu

*) **Victoria Ana Tăușan: „Recitativ", Editura „Albatros", 1980.**

Un roman al criticii

Urmare din pag. 1

gența lui Antim Ivireanu, iar [illegible] timp moralistul nu devine moralizator, efectele [illegible] memorabile. Cartea se incheagă dintr-o necesitate interioară, o adevărată profesiune de credință formind jurnalul intim al criticului ale cărui „evenimente" sint cărțile și mai ales ideile prilejuite de lectura lor. Curgind meandrat, revenind și repetindu-se mereu, [illegible] cu alte nuanțe, uneori părind a se contrazice, de fapt intr-o dialectică subtilă a gindirii, ea — asemeni jurnalelor „reale" — poate fi deschisă spre lectură oriunde. Imaginea ei „in nuce" o avem in eseul **Reflecții asupra practicii scrisului** din volumul anterior, la care s-au adăugat, pe lingă o seamă de considerații apărute in diverse articole, studii, interviuri, noi paragrafe (parcă de o mai mare cizelare formală) totul trădind o profundă gestație și coerență ce ne indeamnă să vedem aici **Cartea** unei puternice și originare trăiri inchinate creativității: „Trăim intr-o lume din ce in ce mai indispusă la ideea „misterului" creativității și mai dispusă, in același timp, să exalte valoarea strict pozitivă și utilitară și odată cu ea plictisita explicare strict deterministă a valorilor artei".

Spiritul gindirii e de esență romantică (lucid, criticul constată el insuși: „Se spune că artistul iși sacrifică viața scriind opere de valoare; această afirmație pare demodată, cu accent romantic etc. Dar viziunea modernă a științei o confirmă") nu numai prin motive și concepte sau teoria geniului, din care de fapt coboară, ci prin structura de adincime a scrisului manifestă in modalitatea antitetică a perechilor contrare, in frecvent utilizata stilistic antiteză — căldura și frigul, golul și plinul, seriosul și jocul, boala și vitalitatea, succes/insucces, damnare și vocație, om de rind/artist, tragic și comic, muncă istovitoare și necesară vegetare etc. Fiecare paragraf al cărții merită cu prisosință un comentariu aparte (ceea ce practic e imposibil fără a scrie o altă carte), de aceea incercarea de față nu-și propune o prezentare (cu atit mai puțin o „rezumare" — horribile dictu) a „conținutului", ci mai degrabă o caracterizare a lui. Cele trei secțiuni ale cărții sint străbătute de două mișcări contrare: una de afirmare a valorilor umane ale artei și de dezvoltare a ideilor legate de geneza operelor (construirea unor **figuri** ale spiritului creator) și alta de negare a clișeelor și prejudecăților, a agresivității latente a mediocrității și imposturii (o **demonologie** a actului literar), totul convergind spre **mitul scriitorului**, spre construirea unei imagini ideale a artistului (scriitor sau critic) și a unei Utopii (a literaturii și a criticii). Componenta centrală a mitului este **creația** ințeleasă ca o muncă totală ce justifică existența scriitorului inaintea judecății supreme a propriei conștiințe: „**Munca** este [illegible] factor de realitate și pondere in existența unui **scriitor. Că muncește** [illegible] fără rezultat previzibil o pagină sau mai multe pe zi iată singurul lucru sigur pentru scriitor, restul e nesigur: valoarea, succesul, [illegible] categorii „ușoare", inconsistente, impalpabile (...). Muncind, el rezistă, cu fiecare zi de muncă, acestui teribil proces. Măcar atit, ei trebuie să aibă sentimentul datoriei de a lucra indiferent de rezultat. Dacă nu, fibra sa psihosomatică se alterează. Riscul bolii și al nebuniei devine mult mai mare. (...) **Munca este** deci un factor [illegible], un factor de liniștire a conștiinței „vinovate": vinovăția, atit de apăsătoare, de a fi **altfel**, de a fi [illegible]: de a te sustrage comunității umane bizuite pe asemănare". Creația poate fi deci in planul vieții mai importantă decit opera, de aceea demersul critic se indreaptă spre o **psihologie** a actului literar: „opera finită, ințeleasă bine, nu este altceva decit reprezentarea exactă a drumului spre ea și descrierea atentă a procesului de producere tinde să se identifice pină la urmă cu imaginea inteleasă a operei incheiate.

. . . .

Seriei **afirmative** i se opune mișcarea contrară a „luptei cu inerția" clișeelor și prejudecăților sau cu o seamă de „tipuri" negative ale unor „intruși" in literatură. Intilnim acum formulări de genul: „Ar trebui serios corectată, dacă nu chiar contestată global..." urmate de reversul lor: „In realitate lucrurile se petrec cu totul altfel". Intrebarea este insă dacă putem **intr-adevăr** cunoaște „realitatea" creației: de ea ne apropiem prin tatonări și aproximări, dar oricum imaginea oferită de Lucian Raicu este complexă și mult mai autentică. Mare scotocitor de jurnale, memorii, caiete, criticul știe că adevăratul chip al scriitorului se ascunde și se relevă de fapt in operă, opunind senzaționalului ieftin imagini de profunzime. Altă prejudecată frecventă este cea a inutilității criticii: „Adevăratul artist resimte puternic nevoia criticii, el, cel dintii, e convins de utilitatea criticii. Artistul mediocru blamează cu sinceritate critica, nu-i vede rostul, dar privește cu cea mai mare simpatie pe cei pe care el ii consideră critici". Ontologic, existențial, scriitorul și criticul au același statut, diferențele sint inăuntrul aceleiași sfere a creativității. Criticului creator i se opune „criticul de ambianță" sau, mai rău, „specialistul literaturii ca instituție și studiu sever". Critic este cel care iubește opera cu o gravă devoțiune. Postulatul „inrudirii" este fundamental in sistemul critic, construit fără pretențiile unei teorii, de Lucian Raicu („Cel ce vede e inrudit cu ce e de văzut — Plotin... Necesara „distanță" critică față de operă nu anulează postulatul, cel mult il nuanțează. Restul e vociferare; vanitate de intrus".). In numele său se dau și judecățile de respingere: „Lumina operei nu e accesibilă celui ce n-o simte, mai intii, in sine, emanind puternic. Sufletele meschine dau totuși năvală in critică, in căutare de satisfacție [...] Ce „inrudire" prezintă cu sufletul vast eminescian mulțimea specialiștilor in Eminescu ?". Sint analizate apoi, ca intr-o „nacazanie, adică certarea celor puternici", lectura in „diagonală", cea prin „sondaj", etc. — singura serioasă fiind cea „de aproape". Adevărate „fiziologii" sint portretele „obișnuiților sublimului de fiecare ceas", ale „serioșilor" care nu știu ce este in viață ironia și umorul, criticii de „gust", ai gustului momentului ca unic și tiranic criteriu (cu toate că gustul este totuși ultimul criteriu, consideră criticul), „scorțosiți" noilor metode, la fel de teroriști ca impresioniștii de altădată, etc. Un leit-motiv al cărții este necesitatea vitală, in spiritul unei cerințe a lui Blaga, a fuziunii extaticului cu comicul, a tragicului cu ironia: „Cind gravitatea se simte atinsă, jignită, coborită de pe soclu, amenințată de ris, ca de un factor al disoluției, e semn rău pentru ea: semnul inconsistenței „periclitate". sau „Nu trebuie să-i luăm prea in serios pe scriitorii serioși, invariabil gravi. Să luăm, in schimb, foarte in serios pe marii comici", (vezi pagina 112). Ceea ce pentru scriitor este realitate primă, pentru critic este **realitate** secundă, dar „trăirea" este esențial aceeași: ideile cărților sint trăite de critic ca o experiență complexă de viață (de pildă pentru el Don Quijote nu e nici pe departe o ficțiune, ci o existență mult mai „concretă" decit cotidianul propriei realități). De altfel, pentru Lucian Raicu asertiunea lui Sartre devine axiomă: „Sarcina criticii a devenit totală, ea angajează omul in intregime". De aceea „romanul" său nu e o simplă carte de critică, ci are ceva din substanța gestului „judecătorului penitent" din **Căderea lui Camus** (de eseistica căruia L. Raicu se apropie stilistic și emoțional). Portretul său „utopic" tinde insesizabil să devină o oglindă in care „lectorul" să-și zărească propriul chip (cu calități și defecte, după sinceritatea cu sine a fiecăruia). In sensul acestui posibil dialog „in oglindă", citeva „excese" intunecă uneori, după opinia noastră, imaginea Utopiei criticului. Una ar fi cea a antitezei prea accentuate „om de rind/scriitor" valabilă in cazul teoriei geniului romantic sau poate dacă considerăm numai polii cei mai indepărtați, insă sistemul lumii pare astăzi mai complex, mai nuanțat. Apoi siguranța cu care sint simțite zidurile și porțile „cetății literare" la care bat uneori mediocrii, impostorii, alteori tinerii dornici de a scrie — dar scrisul e numai o dorință, nu și o fatalitate, un destin; suferința lui nu ascunde și voluptatea ei? Oare cetatea in care ne simțim atit de siguri nu e cumva și un castel kafkian?. Pe parcursul cărții alergia la mediocritate, absolut justificată, se transformă lent intr-o adevărată „vinătoare de vrăjitoare" („Nici adevărul, nici dreptatea nu pot fi de partea celor care, prin lipsă de vocație sau prin dorința de a scandaliza pentru a-și face numele auzit, se situează in afara granițelor literaturii. Nicăieri, totuși, tipul de impostură amintit nu este mai greu de descoperit decit pe terenul literaturii și al criticii. Nu e nevoie să ne referim la cunoscuta formulă „Diavolul minte chiar și atunci cind spune adevărul" — Toma d'Aquino — spre a surprinde intreaga **subtilitate** a acestei imposturi") in care, inarmați cu o „demonologie" putem exorciza „falsul scriitor străin de substanța și de enigma literaturii". Reluind metafora criticului, cine decit instanța supremă poate deosebi **fără teama de a greși** binele de rău, adevărul și minciuna, „aleșii și intrușii"? Și, in sfirșit, ultimul „exces" nu ar avea nimic imputabil, dacă criticul nu ar reveni obsesiv asupra lui: lipsa umorului. Cartea aceasta scrisă patetic, in tonalitatea frecventă a stilului inalt, „sublim" și „tragic", implicindu-și cu gravitate autorul și cititorul, cerindu-le aceeași tensiune dramatică a actului literar (egală cu „entropia" textului) nu are nimic vesel sau ironic in ea: poate, rareori, sarcasm — ceea ce, repet, din perspectiva cititorului autentic nu e deloc un deficit, dimpotrivă. Farmecul stilului lui Lucian Raicu iși are sursa tocmai in tensiunea creației. Adevăratele pagini de literatură sint tocmai acelea ale implicării dramatice (cu totul excepționale paginile (246—254) despre agresiunea mediocrității dictaturii fasciste asupra artei) cind forța figurilor retorice se intilnesc cu valențele poematice ale cuvintelor: „in plină erupție a Vezuviului, pe un pămint care se cutremură infricoșător, acoperindu-se de intuneric și cenușă, Plinius cel tinăr iși continuă „in mare tihnă" (cum singur povestește intr-o scrisoare către Tacit) lectura din Tit Liviu, fascinat de Operă și de Cuvint, infruntind fără să tresară invinuirea de nepăsare și indiferență formulată chiar in acele clipe de un prieten mai virstnic venit să-l scuture din contemplație și să-l indemne la fugă. E aici toată grandoarea și toată mizeria actului literar, indiferent că e act de scriere ori de citire, toată indrăzneala și toată lașitatea omului ce i se dedică, uitind restul, adică lumea insăși, in veșnic cutremur de pămint, cutremur biologic, cutremur al istoriei". Nu știu dacă literatura poate fi concurată — cum crede criticul — de reflecția directă și comentariul generalizator, decit dacă ele insele sint literatură, dar cert este că Lucian Raicu imparte azi cu Ion Caraion un spațiu cu totul aparte in eseistica noastră.

Cinstirea femeii

Urmare din pag. 1

Acest Stabat Mater al lui Palestrina, făptura nepămintească a Fecioarei lui Rafael sau Fra Angelico sunt moștenire a umanității in care admirația față de acest chip divin se mută in evlavie. Dacă din poesia lui Eminescu sau Hölderlin am sustrage chipul Diotimei adorate al acestui mai mult inger decit femeie, arta lor ar pieri cu desăvirșire. Singură femeia iubită din tot ce există poate să devină una cu făptura iubitoare; față de toate celelalte creaturi omul este altceva prin iubirea mai presus de ințelegere, prin haina nunții in vederea zămislirii pruncului două făpturi devin una in cel de-al treilea. Cel mai vechi cuib din univers, cea dintii statornicie și-o va dobindi omul in familie in preajma făpturii iubite. Omul s-a așezat locului, a devenit făptură a unei Patrii odată cu dobindirea celeilalte părți, cea mai aproape de spirit a vieții sale.

Iar acest legămint pecetluit de iubire care făcea din două făpturi una, fără să stingă taina personală a fiecăreia, era atit de puternic incit cei vechi spuneau că-i la fel de nezdruncinat ca și porțile morții iar de două mii de ani știm că-i mai puternic decit moartea. De aceea divorțul, ruperea acestui legămint era socotit la noi in Maramureș, bundoară, o anomalie, un cataclism cosmic, o sustragere din ontologic, o provocare și exaltare a haosului, a beznei arbitrarului. S-a dovedit că pruncii care asistă la cearta părinților, la ruptura acestui legămint sacru asistă la cea mai dureroasă și niciodată vindicabilă rănire lăuntrică a vieții lor.

Acum, in martie, cind se deschid izvoarele și miresmele florilor iși caută calea din adinc, cind crinul dă in floare și se aud turturelele, cind sămința caută drumul regenerării din adinc spre zorii ciocirliilor, să o cinstim pe mama noastră, pe soața, pe sora, iubita de-apururi fecioara și maica de care se bucură toată creatura.

opțiunile fundamentale

Izvorul vieţii

Sint numeroase „momentele electorale" pe care le-am traversat — cu condeiul şi propria mea biografie — în cele trei decenii şi jumătate cit însumează virsta nouă a ţării. Dealtminteri, e singura virsta pe care o cunosc nemijlocit, asupra căreia mi-am format o părere de sine şi pentru sine, merinde a gindirii mele de cetăţean şi lucrător cu verbul. Ce imi spun mie aceste „momente electorale", pe care le-am insumat biografic ? Sînt borne ale unui drum suitor, in spirală. Un drum al infăptuirilor noastre. Un drum de muncă acerbă, de luptă fără istov, de adevăr, de creaţie conştientă, de invăţătură, de educaţie şi autoeducaţie, de sacrificiu înţeles, de libertate cucerită, de demnitate, de cutezanţă revoluţionară, de mereu decantată conştiinţă românească, de neingenunchiere, de speranţă, de rostire, de vis. Ştim bine că in viaţa unei naţiuni apar momente de fervoare şi intensă iradiaţie a valorilor de sine, apte să focalizeze într-o unică şi fericită secundă esenţa unei intregi evoluţii. Este privilegiul momentelor noastre electorale. Este privilegiul momentului nostru electoral de la 9 martie 1980, care — sub raport istoric şi al valorilor ce ii incumbă — devine chintesenţa tuturor celorlalte, apogeul cronicii de istorie nouă inaugurată prin alegerile din martie 1945.

Verbul „a alege" devine, în atari imprejurări, sinonim cu sărbătoarea. De ce neapărat sărbătoarea ? se poate intreba cineva inclinat a crede că românilor le place traiul în sărbătoare, in ceremonial. Nu. Esenţa sărbătorească a momentelor noastre electorale derivă din substanţa intimă a acestor momente de istorie naţională, din semnificaţiile opţiunii noastre, din obişnuinţa de a face un temeinic examen al realităţilor politice, economico-sociale, cetăţeneşti, morale şi de conştiinţă ale naţiunii. Altfel spus, la ora alegerilor obişnuim să scrutăm trecutul, să luăm foarte exact temperatura prezentului şi să proiectăm vaste imagini perspectivale in zonele viitorului ţării. Acesta este **adevărul general**, în care se regăseşte, desigur, şi adevărul scriitoricesc, derivind din primul şi — aureolat cu harurile specifice operei de creaţie spirituală — se intoarce tot acolo, fiind parte dreaptă a marii Opere naţionale, care este creaţia intregului popor, a tuturor fiilor patriei, indiferent de felul profesiunii şi locul pe care il ocupă in edificiul social.

Care-i starea de spirit şi la ce meditează scriitorul într-un asemenea moment deosebit ? N-aş spune că o stare specială ori o meditaţie aparte, alta decit aceea obişnuită şi de continuitate. Examenul de conştiinţă şi profesionalitate il insoţeşte pe scriitorul adevărat in toate zilele vieţii lui, ca o trenă de lumină, ca un incendiu alb, purificator ; doar că patosul şi cheltuirea de sine a scriitorului pentru „cuvintul ce exprimă adevărul" devin mai potenţate, merg mai in profunzime in aceste ocazii, lucru firesc dacă ţinem cont că meditaţia lui se racordează la meditaţia şi examenul de conştiinţă ale intregii naţiuni. Răspunsurile opţionale ale intregului popor dau relief aparte şi un potenţial creator opţiunii scriitorului, noi temeiuri de a transfigura realitatea in operă de ficţiune. E raportul elementar, al atitudinii scriitorului faţă de istorie, impus de singularitatea şi caracterul individual al actului de creaţie artistică. Dar examenul de conştiinţa şi profesionalitate se realizează, in cazul pe care il evoc, la scara breslei noastre in ansamblu şi in auzul intregii ţări. O atestă prezenţele pline de fervoare a unanimităţii scriitorilor in aceste zile : pagini de literatură consacrate evenimentului, o vie activitate publicistică, numeroase intilniri cu cititorii, călătorii documentare, modalităţi multiple de a-şi exercita scriitorul vocaţia sa de „om al Cetăţii". Este contextul in care gindim mai intens, cu mai multă forţă argumentativa extrasă din realitatea imediată, asupra celor două ipostaze cardinale ale condiţiei scriitoriceşti : atitudinea noastră faţă de creaţie, pe de o parte, şi creaţia noastră in raport cu viaţa poporului in acest ceas de istorie naţională, pe de altă parte. Revistele literare au dezbătut multe subiecte ivite din meditaţia fertilă pe care o relev, sugerind largul evantai de idei, atitudini, raţionamente, tendinţe, orientări şi, desigur, necesara privire sintetică asupra evoluţiei literare, asupra căutărilor demne de interes sporit, asupra calităţii literaturii şi calităţii omului de litere. In insemnarea de faţă voi poposi asupra unui singur concept, in care se regăsesc, după opinia mea, ca intr-o concordie a raporturilor dialectice, toate celelalte concepte ale statului moral- politic şi profesional al scriitorului : **democratismul literaturii de azi.**

Prin democratismul literaturii nu trebuie să se inţeleagă doar factorii socio-politici, asupra cărora se insistă aproape exclusiv şi, nu o dată păgubitor : accesibilitate, difuziunea in mase, capacitatea de dialog a cărţii cu cele mai diverse straturi ale populaţiei etc., adică exclusiv forme ale **emisiei** de la scriitor spre cititor. Este drept şi moral şi infinit mai princios să examinăm democratismul literaturii in perspectiva justă a mişcării sale complete, de **emisie-recepţie**, care ii este proprie, adică drumul de la scriitor spre cititor şi, neapărat invers, recepţia de către scriitor a tuturor impulsurilor innoitoare cu care il invredniceşte cititorul, realitatea, opera socială pe care o slujeşte. In această lumină, democratismul literaturii este comparabil cu un poliedru cu infinite faţete şi tot atitea subiecte de meditaţie demne de interes general : accesibilitate, limbaj, evantai tipologic (personaje, caractere), raportul realitate-realism, umanism revoluţionar, tradiţie şi inovaţie, amatorism şi profesionalitate, unitate in diversitate, virtuţile instructiv-educative ale scrisului, ţelul de epopee naţională prin literatură ş.a.m.d. N-am urmărit o ordonare valorică ori o ierarhie de priorităţi in enumerarea — de fel exhaustivă — a acestor criterii şi forme de manifestare ale democratismului literaturii de azi. Altfel spus, există o democraţie a gindirii creatoare scriitoriceşti, o democraţie a autorului şi a sistemului editorial, o democraţie a aşezămintelor de cultură şi artă, a difuzării şi a preţului foarte coborit al operei de cultură şi artă, o democraţie a formelor de conducere in sistemul de valori a societăţii, o democraţie a stilurilor şi modalităţilor alese (unitate in diversitate), o democraţie a opiniilor (libertatea expresiei). Toate aceste democraţii se regăsesc [illegible] conceptului de democraţie a literaturii, care la rindul său (alături de alte forme ale artei) se regăseşte in conceptul mai larg al democraţiei culturii şi artei socialiste.

[illegible] pe care ne inavuteşte actuala matrice vin din străfundurile cele mai adinci, fertile şi niciodată epuizate ale clasei muncitoare conducătoare in stat, distribuindu-se tuturor prin tot atitea luminii statornicite pe plan social — legi, mod de viaţă şi comportament, organizare statală, sistem de relaţii intre oameni, abolirea tuturor inechităţilor sociale şi naţionale din trecut — pe scurt, un mod de viaţă demn, drept, pe măsura muncii fiecăruia, aşa cum au fost statuate acestea de cel de-al XII-lea Congres al partidului şi de către recentul forum al democraţiei şi unităţii socialiste. Temeiurile ebrietăţii şi independenţei României socialiste se află in democraţia muncitorească exercitată in toate domeniile vieţii social-politice, economice şi de stat, fiind condiţia unităţii poporului in jurul partidului nostru, a secretarului său general, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, arhitectul de largă viziune şi strategul revoluţionar al democraţiei muncitoreşti, care ne reaminteşte cu fiecare prilej, nouă, scriitorilor, **necesitatea intoarcerii la izvor**, unica sursă a artistului de a se inalţa cu adevărat in Operă, in Lucrarea ţării, in lumea de gindire şi simţire a Naţiunii din care face parte. Alegerile de miine au loc sub cupola de lumină şi energie revoluţionară a acestei **profesiuni de credinţă a scriitorului.**

Pop Simion

Democraţia culturii

Democraţia culturii — constituie, in socialism, unul din argumentele definitorii ale programului comunist de propăşire spirituală a poporului chemat să-şi asume **conştient şi competent** propriul destin.

Democraţia culturii — este, apoi, un argument al capacităţii la care a ajuns un popor de a-şi consolida perspectiva devenirii sale istorice, o treaptă superioară in dezvoltarea sa economico-politică, pentru că ea, democraţia culturii, implică in cel mai inalt grad capacitatea de opţiune in spaţiul ideologiei.

Ea presupune, iniţial, o bogată şi inspirată bază materială al cărei principal reflex e dat de generalizarea invăţămîntului şi de structura lui capabilă să se facă ecoul direcţiilor principale pe care le cunoaşte ştiinţa, tehnica, in general procesul cunoaşterii umane in această epocă, ea insăşi definită prin galopante revoluţii in universul spiritual. Un popor de douăzeci şi trei de milioane de locuitori — cum este poporul român — a cărui pondere o dă tineretul, cu invăţămint generalizat obligatoriu şi gratuit la nivelul liceului, cu sute de mii de studenţi cu liber acces la toate tipurile de facultăţi şi din nou gratuit, cu o reţea pe care nu mă sfiesc să o numesc vastă, de universităţi populare in stare, la rindul lor, să ofere diplome pentru numeroase discipline medii sau de instrucţie medie, cu o bogată şi bine structurată organizatoric şi bine, deasemenea, subvenţionată statal, reţea de cămine culturale, case ale tineretului, ale sindicatelor, etc. poate să-şi ofere, pornind de la aceste condiţii, sumar indicate, de altfel, aici, poate să-şi ofere, intr-un climat in care libertatea expresiei este o garanţie constituţională şi afirmarea talentelor o morală social-politică, şansa selecţiei implicată şi presupusă de o autentică democraţie a valorilor.

Pentru că **important, acum,** pentru noi, este **pe de o parte** de a conlucra solidar şi responsabil la perfecţionarea cadrului organizatoric pe care il cunoaşte, favorabil, democraţia culturii la noi — validată de dreptul susţinut de stat material, al poporului, de a se transforma din simplu beneficiar al faptului de cultură in participant direct la crearea lui şi la impunerea lui, iar **pe de altă parte** de a susţine **continua ozonare a climatului de selecţie şi afirmare obiectivă a valorilor autentice.**

Rămînind la acest din urmă aspect pe care il imbracă democraţia culturii va trebui să observăm cum **nu de puţine ori,** intre principiul fundamental viabil şi capabil să susţină nobil ideea valorii autentice şi obligaţia morală a selecţiei judicioase, responsabile principial, se insinuează sub diferite ipostaze, unele chiar, din nefericire, teoretic argumentate, ale unui subiectivism surprinzător de complex in numeroasele lui manifestări.

O autentică democraţie a culturii incepe din momentul in care exerciţiul ei este rezultat de competenţă şi obiectivitate deplină, din momentul in care **selecţia valorii şi afirmarea ei** devin un act de responsabilitate politică in faţa istoriei. O autentică democraţie a culturii presupune respingerea judecăţii conjuncturale, simplul criteriu al calendarului, pentru că un fapt de cultură autentic nu-şi poate permite efemera existenţă a foii de calendar, angajarea intr-o permanentă confruntare cu rigorile determinate de ambiţia perenităţii, o mereu trează exigenţă in faţa obligaţiei de a face relevant mesajul umanist al operei de artă, generoasa solidaritate cu talentul, insfirşit, asigurarea purităţii universului in care trebuie să respire curat, liber actul creaţiei.

Democraţia culturii se revendică, iarăşi, de la **dialog** şi de la climatul favorabil schimbului de opinii şi dacă marxismul a pus un domeniu filosofic in cea mai fericită lumină, atunci acesta a fost spaţiul de manifestare a dialecticii inţeleasă ca luptă a contrariilor şi nimic nu este mai concludent, pentru democraţia culturii, decit libera manifestare a dreptului la opţiune exercitat la nivelul intregului popor, mereu insă cu argumentele competenţei celei mai inalte in pronunţarea judecăţii de valoare.

Iată şi una din datoriile noastre, ale celor care slujim nemijlocit democraţia culturii, aceea de a face viu convingător şi superior convingător dialogul şi de a susţine strălucirea lui in direcţia afirmării şi consolidării principiilor culturii socialiste şi ale umanismului socialist. In fond, numai de noi depinde dacă acest dialog este responsabil in faţa destinului istoric al culturii noastre, corect, obiectiv, angajant politic in inţelesul cel mai adevărat, numai de noi depinde dacă judecata de valoare aduce in prim-plan valoarea sau vremelnicele ipostaze ale jocurilor subalterne de culise, de grup, de conjunctură, de rantă dincolo de satisfacţia bilanţului sezonier, mecanism administrativ sau de statistică inoperantă dincolo de satisfacţia bilanţului sezonier, numai de noi depinde, şi de conştiinţa noastră, de inălţimea noastră morală dacă intr-adevăr actualele condiţii create culturii in ansamblul ei de către Partidul Comunist Român sint exploatate cu principialitate comunistă, cu exigenţă comunistă, cu dragoste comunistă pentru viitorul spiritual al poporului.

Democraţia culturii — al cărei cadru material şi de manifestare nestinjenită există in România — devine din ce in ce mai mult opera noastră, o operă de conştiinţă politică.

Dinu Săraru

„Constructorii" – compoziţie de Geta Mermeze

Democraţia muncii

Este evident pentru oricine că noţiunea de democraţie conţine, înainte de toate, o semnificaţie de ordin [illegible] referitoare la raportul dintre cei care muncesc şi cei care sint conduşi. Este vorba, desigur, de un raport mai intîi economic, apoi social. Cu alte cuvinte, cei care conduc nu pot avea un statut economico-social principial diferit de al imensei majorităţi a populaţiei. Ei sint, din acest punct de vedere, primii intre egali. Se inţelege că o democraţie reală nu poate exista decit in condiţiile egalităţii sociale, cind conducătorii sint reprezentativi şi exponenţiali pentru cei peste 90 la sută dintre locuitorii unui spaţiu naţional, cum aprecia Marx şi nu pentru o minoritate beneficiară. Aceasta ar fi semnificaţia pe care am considerat-o de ordin calitativ. Ideea că „majoritatea conduce" se cuvine interpretată in acest context de raporturi şi [illegible] că in democraţia socialistă se realizează de fapt „majorconducerea" [illegible] [illegible] Adăugam, la cele de mai inainte, substanţa etică a democraţiei, constind in eliminarea, pe cit posibil pină la suprimare, a vechilor discriminări şi crearea, in felul acesta, a unei ambianţe umane capabile să asigure dezvoltarea, pe cit posibil nelimitată, a individualităţilor şi personalităţii. Un alt aspect important [illegible] [illegible]

Dar referinţa la problemele relaţiilor dintre majoritate şi minoritate se dovedeşte insuficientă in absenţa precizării că este vorba de majoritatea alcătuită din **oamenii care muncesc**, asigurind astfel perpetuarea existenţei şi progresul uman. Altfel spus, balastul parazitar se [illegible] la număr şi înlăturat din calcule, reintegrarea lui fiind posibilă numai in ipostaza recuperării. Cei care nu muncesc nu se pot prevala de democraţie, avantajele acestei orinduiri nu se pot indrepta şi asupra lor. Nu este vorba numai de leneşi, de trintori, ci şi de cei care, speculind cu abilitate anumite fisuri, să spunem de ordin legislativ, sau incălcind cu premeditare legile, pot obţine privilegii pe care nici o societate nu le poate tolera. I-am lăsat la o parte pe cei care simulează că muncesc reuşind să inşele uneori buna credinţă a semenilor lor. Substanţa etică a democraţiei, pe care o relevasem, se intăreşte cu precizarea că este vorba de o democraţie a muncii, prin urmare in care nu poate fi loc pentru cei care caută, prin orice mijloace **dispensă de muncă.** Ne amintim că Eminescu, emiţind aşa-numita teorie a **păturilor superpuse**, nu gindea altfel. Preţuirea de către el a ţăranului, a lucrătorului, chiar a boierilor legaţi de pămînt, care, adică, „produceau", făceau eforturi să asigure „bunuri absolut necesare" şi inverşunarea impotriva mijlocitorilor, a traficanţilor şi speculanţilor, a celor care trăiesc de pe urma bunurilor produse prin munca altora, a muştelor la arat dau un incontestabil suport moral tezelor genialului poet şi ginditor.

Reflecţiile de mai sus, sugerate de locuri comune ale domeniului, işi pot găsi numeroase conexiuni şi convergenţe in domeniul culturii. Despre o **democraţie a culturii** nu se poate vorbi in absenţa democratizării economice. Eforturile unor intelectuali patrioţi : Vlahuţă, Coşbuc, Spiru Haret, N. Iorga, S. Mehedinţi, Ibrăileanu, ş.a. de a ridica nivelul general de cultură al maselor, de a da „cărţi pentru popor", „cultură poporului", fără a fi neglijabile (nu se poate contesta pătrunderea la sate, a culturii, ca urmare a acţiunilor lui Spiru Haret) n-au putut atinge scopurile propuse pentru că omul care n-are asigurate mijloacele elementare de existenţă ; hrană, imbrăcăminte, adăpost, nu poate fi ciştigat pentru cauza culturii. **Primum vivere...** Democraţia socialistă, asigurind mijloacele de trai necesare, a izbutit infinit mai mult decit orice propagandă de convertire la religia valorilor culturii. Mai mult, asigurind, prin şcoală, instrucţia gratuită a oamenilor, socialismul a realizat adevărata revoluţie a spiritului. Ne amintim, cei care am apucat măcar ceva din vechea şcoală, de handicapul taxelor şcolare, al procurării manualelor (in vechile licee comerţul cu manuale era o foarte rentabilă afacere) etc. Nu e de mirare, de aceea, că astăzi, in ciuda tirajelor, aproape neverosimile (uneori peste [illegible] de exemplare ale unei cărţi, acestea [illegible] in aceeaşi zi [illegible] Clasicii literaturii [illegible] de plan secund devin, la noi, un fel de **bestseller mani**. Pare aproape [illegible] că poezia actuală poate apărea in [illegible] tiraje ciclopice. Cu toate acestea, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu nu există pe nicăieri. O extraordinară sete de carte, in ciuda amplificării mijloacelor de mass-media se poate numaidecit constata. Dar nu numai de carte. Atitea reviste: hebdomadare, mensuale, chiar cotidiene, nu se pot procura decit manual. Se [illegible] că se dau, ca şi cărţile, şi la [illegible] şi am văzut cu toţii [illegible] in librării şi la chioşcurile de difuzare a presei. Revers, consecinţe malefice ale unei stări de fapt in mod absolut benefice. Nu ne sperie, desigur. Am spune că fac parte din categoria „nişcuţelor normale". Că lucrurile se vor regla, nu incape indoială.

Democraţia culturii (de fapt nu e bine spus, e vorba de accesibilitatea culturii pentru oricine) are şi o altă consecinţă de-a dreptul extraordinară, constind in crearea condiţiilor de afirmare a celor efectiv dotaţi. Cite talente, genii poate, au ingropat veacurile de inimnerie in care am fost [illegible] noi nu putem şti, dar putem, desigur bănui. Am fi avut pe Creangă, pe Slavici, fără ca aceşti fii de ţărani să fi răzbătut la cultură ? Dar cîţi ca ei au răzbătut? Cîţi n-au rămas anonimi? Cîţi ţărani de o inteligenţă superioară nu au rămas analfabeţi ? Am scris, in urmă cu cităva vreme, despre un consătean de-al meu, analfabet mort acum vreo 40 de ani, care, am certitudinea, avea geniu tehnic, care ar fi putut deveni un mare inventator sau constructor, dar care nu ştia să semneze. O mare parte din cultura noastră trecută trebuie considerată nu limită a valorilor latente, neimplinite din cauza vitregiilor destinului. Odată inlăturată, din contemporaneitatea românească, a unei asemenea stări tragice, nu ne rămine decit grija, incomparabil infimă in raport cu trecutul, de a selecta valorile autentice şi a le crea condiţiile cele mai propice de dezvoltare. Şi in aceeaşi măsură de a inlătura impostura, de regulă gălăgioasă de a **descuraja mediocrităţile**, ca să folosim formula atit de penetrantă a lui Maiorescu. Misiune, evident dificilă, in nici un caz insă insurmontabilă. Societatea socialistă insăşi, reglindu-se pe sine, va regla şi această problemă.

Mai rămine de abordat problema, fără indoială delicată, a valorii sufragiului in cultură. Sintem inclinaţi să credem că problema cererii şi a ofertei poate fi un punct de pornire. Nu totdeauna insă. O carte suprasolicitată nu e,

Pompiliu Marcea

Continuare in pag. a 7-a

Afiş de Aurel Ştefan Alexandru

Ales între aleşi

Urmare din pag. 1

stirnindu-i simţămintul inatacabil al propriei valori in contextul social-istoric : nimeni nu trăieşte singur, nimeni nu stă pe loc, mişcarea constituie — interior şi exterior — o strictă lege a firii. Veşnica sete de a sparge tiparele zilei in curs, incluzind, in fiecare gest de muncă, de creaţie, in fiecare gind, ziua de miine şi de mai departe, iţi readuce in minte versurile lui Labiş care-i cere Timpului actual *„să cheme-n vibrări repetate / Lumea la fapte şi luciditate"*.

Peste puţină vreme se vor implini 15 ani de cind tovarăşul *Nicolae Ceauşescu* se află in fruntea partidului, moment vital pentru destinul fiecăruia dintre noi şi al României. Printre materialele celui de-al IX-lea Congres se păstrează şi imaginea care-l infăţişează pe tovarăşul *Nicolae Ceauşescu* prezentind raportul, precum şi cea solemnă, impresionantă, a alegerii sale in inalta calitate de secretar general al partidului. La fel găsim şi privim cu reală emoţie fotografia din primăvara lui 1974, cind, dindu-se glas voinţei poporului român, tovarăşul *Nicolae Ceauşescu* este ales, cu unanimitate de voturi, Preşedinte al Republicii Socialiste România : cu eşarfă tricoloră şi stema Republicii, cu hotărire in priviri, avind in faţă Constituţia, preşedintele ţării depune jurămintul solemn :

— *Jur să slujesc cu credinţă patria, să acţionez cu fermitate pentru apărarea independenţei, suveranităţii şi integrităţii ţării, pentru bunăstarea şi fericirea intregului popor, pentru edificarea socialismului şi comunismului in Republica Socialistă România !*

Un jurămint pe deplin respectat !

Momentul istoric din urmă cu un deceniu şi jumătate, cind prezenţa tovarăşului *Nicolae Ceauşescu* in fruntea partidului a imprimat o orientare novatoare activităţii de partid, dar şi tuturor resurselor naţiunii, işi are rădăcinile tot in Timp, in dăruirea, cutezanţa şi patosul revoluţionar al celui plecat devreme din Scorniceştii natali, pe asprul drum al cunoaşterii şi implinirilor, al luptei militante. De-atunci s-a şi scurs o jumătate de secol de neodihnă şi jertfă de sine. Făcind un salt in Timp, peste aceşti cincizeci de ani trecuţi, să revedem felul in care astăzi preşedintele ţării, tovarăşul *Nicolae Ceauşescu*, fiul dirz şi mindru al Scorniceştilor, imbrăţişează, atunci cind ii iese in intimpinare, un băiat de aceeaşi virsta cu cel plecat, mult prea devreme, de-acasă ; e atita intensitate, tandreţe şi bunătate in felul in care copilul de astăzi este strins la piept de un vestit bărbat de stat care n-a cunoscut copilăria, incit este literalmente imposibil să nu rememorezi, fie şi succint, itinerariul acestei vieţi excepţionale, exemplu major pentru tineretul actual al României socialiste.

La doar patru zile după ce implineşte 15 ani, in Europa işi face apariţia o gravă primejdie pentru libertatea popoarelor : hitleriştii pun mina pe putere in Germania. Se păstrează şi fotografia de-atunci a tinărului *Nicolae Ceauşescu*: frunte inaltă, privire pătrunzătoare, concentrată, bărbie voluntară. La 15 ani, el se numără printre activiştii de bază ai organizaţiei de tineret, prezent, chiar in anul 1933, la lucrările Comitetului Naţional Antifascist, in calitate de reprezentant al tineretului democrat din Bucureşti ; este ales membru al acestui comitet care, atunci cind pericolul nazist abia işi arată colţii, mobilizează poporul român impotriva fascismului ; in acelaşi an crucial, printre acuzaţiile ce i le aduce Parchetul Tribunalului Ilfov : „incitare la grevă", „răspindire de afişe". La Craiova, cind incepe procesul ceferiştilor şi petroliştilor, intr-un grup de patru tineri revoluţionari, arestaţi in faţa sălii de judecată, se află şi neinfricatul adolescent care vrea să prezinte instanţei 22 de liste de subscripţie şi numeroase scrisori de protest, semnate de muncitori, de cetăţeni : este *Nicolae Ceauşescu*. In aceeaşi involburată perioadă, in fişa poliţiei, sub acelaşi nume atit de drag nouă astăzi, sint consemnate un şir intreg de arestări şi acuzaţii : „La 23 noiembrie 1933, arestat pentru dezordine de stradă, cu ocazia grevei..." ; „răspindire de manifeste revoluţionare" ; „acţiuni contra regimului" ; „agitator comunist periculos..." Periculosul agitator are 16 ani, iar numele său apare, din ce in ce mai frecvent, in notele informative ale celor puşi să-l urmărească. Astfel, in toamna lui 1934 „a avut loc şedinţa Comitetului tineretului antifascist din Sectorul IV Verde, in strada Cimpineanu nr. 7, cu participarea numiţilor..." — din nou citat *Nicolae Ceauşescu* printre cei care vorbesc şi cer inceperea unei acţiuni şi mai pronunţate contra fascismului şi războiului, prin intruniri şi demonstraţii in faţa intreprinderilor unde masa muncitorilor este mai compactă. La 16 ani, maltratat la prefectură ; in cele din urmă, i se interzice să locuiască in Bucureşti şi este trimis spre Scorniceşti, cu cătuşe la miini, din post in post, insoţit de jandarmi. Aproape zece zile durează drumul chinuitor, pentru ca atunci cind jandarmul il incredinţează tatălui, după plecarea insoţitorului, tinărul de 16 ani să rostească :

— *N-o să incetăm lupta. Sintem mulţi ca boabele de griu. Uniţi e cu neputinţă să nu invingem...*

Timpul ne ritmează, realmente, existenţa, la fel cum il ritmăm şi noi.

La un deceniu după ce s-au rostit aceste profetice cuvinte, — şi după ce au indurat nenumărate suferinţe, şi mari jertfe de singe au fost făcute de luptătorii comunişti care combăteau fascismul, burghezia, cu riscul propriei vieţi, pentru a dobindi libertatea naţională şi socială a poporului român — România păşeşte pe un drum nou. Printre luptătorii de frunte ai epopeei de instaurare a democraţiei populare, apoi de construcţie socialistă, se găseşte — in primele rinduri — tovarăşul *Nicolae Ceauşescu*.

Treptele Timpului pot fi treptele propriei noastre ascensiuni spre bunăstare, dreptate, cinste, omenie, independenţă, pace. Un arc de Timp nou imbracă bolta. Congresele partidului — al IX-lea, al X-lea, al XI-lea, al XII-lea — sint tot atitea momente nodale in existenţa fiecăruia şi a tuturor. Cind, foarte curind, implinindu-se un deceniu şi jumătate de la alegerea tovarăşului *Nicolae Ceauşescu* in fruntea partidului, vom privi şi noi, inapoi in Timp, aşa cum, cindva, băiatul de 11 ani, din Scorniceşti, şi-a privit — cu dragoste şi adincă emoţie — casa părintească, vom inţelege şi mai profund ce salt urias am trăit şi am slujit cu intreaga fiinţă, cu puterea noastră creatoare. Aţintindu-ne privirea in viitorul minunat pe care noua legislatură il inaugurează, ne vom angaja gata de efort şi dăruire pentru că avem un eminent model de energie inepuizabilă, de patriotism inflăcărat, de abnegaţie pentru cauza socialismului şi comunismului : secretarul general al partidului, preşedintele Republicii Socialiste România, tovarăşul *NICOLAE CEAUŞESCU*.

Ales printre aleşi — la 9 martie — credincios principiilor care i-au călăuzit paşii de-a lungul a aproape o jumătate de secol de abordare creatoare a teoriei revoluţionare in strictă concordanţă cu realităţile istorice, naţionale, legind indisolubil teoria cu practica operei de construcţie socialistă, un om pentru oameni vestit pe toate meridianele globului pămintesc pentru marele şi neasemuitul său suflet, pentru remarcabila inteligenţă şi consecvenţă puse in slujba binelui omenirii şi a propriului popor, iată cui ii acordăm votul inimii şi conştiinţei noastre : tovarăşului *NICOLAE CEAUŞESCU.*

PATRIA-LOCUL

DRAGOȘ VICOL

Poem-manifest

Am scris manifestul acesta cu grădini
nesfîrșite de flori
și curcubeie-nflorind șesului zarea și munților
crestele.
Votați bucuria trezirii cu ciocîrliile din suflet,
în zori,
spre a-i deschide spre soare Patriei
toate ferestrele !

Am scris manifestul acesta cu beton,
cu păduri, cu argint
și cu drumurile numelui nostru pe mările lumii,
albastrele.
Votați pentru orașele care se văd strălucind
pe-ntinsurile verzi ale acestor calme,
în reteri, ca astrele !

Am scris manifestul acesta cu văi strălucind
de omăt
și cu fructe de aur atîrnind pe ramuri,
prea coaptele.
Votați pentru griul ce urcă în roadă bogată
hăt, hăt !
pentru apele ce-și preschimbă-n putere
căderea și șoaptele !
Am scris manifestul acesta cu conștiința
cuvînt cu cuvînt,
cu gînduri înmiresmate și cu toate, cu toate
iubirile
Votați România pornită superb, cu
drapelele-n vînt,
frumos să-și cuprindă în brațe e faptelor
[illegible]

●

LAURENȚIU CÂRSTEAN

Sunet de albă lumină

sunet de albă lumină e ziua
respiră prin arbori aleși
primăvara
fereastră de gînduri
deschisă spre soare
e inima mea
unită cu țara

aici unde amenești ospăţări
mă-înconjoară
aici unde ziua și noaptea
mă dor —
că sînt ale mele —
cîmpia de aer
de-ar fi ca să fiu
aș merge în zbor

dar sînt chiar anotimpul
în caldă și lumină
(zăpezile sînt albe
cînd drumul nu e șes)
să spunem „bună ziua"
căci nu există seară
acum aici e timpul.
și timpul l-am ales.

VIOREL COZMA

Votul inimii noastre

Noi purtăm cea mai de preț avere
Setea neînfrîntă de vecii,
Darul nostru însutit de vere
Ca să împlinească temelii.

Sîntem mai uniți ca niciodată,
Și deplin stăpîni pe viitor,
Țara ne e azi străluminată
Și partidul, braț biruitor.

Bate-aprinsă inima senină
Într-un vers înalt rodit în cînt,
Căci urcînd spre anii de lumină
Gospodarii — candidați ne sînt.

Ne-nălțăm în piscul cutezării
Alte culmi cu ei să le suim
Cu tărie din tăria țării
Și credință-n noi că izbîndim.

Votul nostru-i vot de bucurie
Dat din inimi cu adînc temei
Și depus în urne mărturie,
Țării treaptă spre-nflorirea ei.

●

VASILE VLAD

Timp

Este un timp al dragostei supreme
Cuvîntul cînd rămîne nerostit
Cînd brazi și holde se ridică-n steme
Și freamătă coloane de granit.

Simțim atunci țărîna cum tresaltă —
E veche rădăcina sub goruni —
Carpații ne adună laolaltă
Și buciume răsună peste lumi.

E timpul cînd rostim cuvîntul țară
Gîndindu-ne la cîte-au fost și sînt
Pentru ca astăzi pentru-ntîia oară
În cîntec să slăvim străbun pămînt.

Răsun-un fluier, se prăvale-o roată,
Cade Mihai la Turda, ard făclii
Pe a lui Doja frunte-ncendiată —
Pleacă-n război deodată toți și fii.

Este un timp — copilu-i spune mamă,
Este un timp — un timp al tuturor.
Este un timp — un timp care ne cheamă,
Este un timp — e timpul viitor.

Imagini în viteză

Îmi place să mă întorc la Făgăraș iarna pe ger, cînd aerul pare de sticlă, iar munții [illegible] de zăpadă plutesc undeva deasupra orizontului ca o flacără albă. Îmi place să rătăcesc pe străzile din jurul cetății și să repet acel joc simplu din adolescență cînd îmi umflam plămînii și scoteam rotocoale de abur care se destrămau încet, după de curentul de aer peste șanțul cu apă înghețată, în sus către [illegible]. Cît am fost însă m-a intrigat tot timpul un pasaj din „Însemnarea călătoriei mele" a lui Dinicu Golescu care scria la 1824 că Făgărașul e un „oraș mic cu o cetate foarte mică", cuvinte pe care n-am putut să le accept, ori de cîte ori am avut în fața mea zidurile groase de doi metri ale cetății, aceleași pe care le văzuse în urmă cu mai bine de un secol și Dinicu Golescu, pentru că silueta cetății Făgărașului, rămasă definitiv în [illegible] memoriei mele, reprezintă pentru mine însăși ideea de mare cetate, așa cum fiecare dintre noi [illegible] unei noțiuni o imagine din viața de toate zilele. De aceea, acum cînd rătăcesc în perimetrul acelor străzi care mai poartă în ele un aer de [illegible], sau în fața [illegible] de drum care înlocuiește vechiul pod ridicător, cetatea îmi pare un fel de Mont Saint Michel ridicat din ceața zilei de iarnă.

Dacă te desprinzi însă din acest halou al iernii și străbați cercurile [illegible] de străzi care pornesc din zona cetății vei vedea că orașul trăiește un alt timp, o altă măsură. O explozie nevăzută îl împinge din straturile reci ale timpului, îl face să se miște mai repede, să se înalțe și să se [illegible]. Îi străbat acum străzile, piețele și văd alte chipuri, alt ritm, altă viață. E diferența aceea pe care o sesizezi imediat între imaginile unui film derulat cu încetinitorul și acelea derulate cu viteză mărită, unde toată lumea e grăbită iar trandafirul își desface petalele în cîteva minute. Cam așa percep eu orașul [illegible] Combinat chimic, cu Întreprinderea de utilaj chimic [illegible] ale timpului nou, adevărate explozii în viața urbei cu edificii noi, cu aerul proaspăt, cu mulțimea de chipuri [illegible], oameni care pînă mai ieri erau probabil țărani într-una din comunele depresiunii [illegible], sîntem cu valurile de autobuze care duc lumea la schimburile [illegible] noapte, cu trenurile care vin și pleacă încărcate cu navetiști, cu mulțimea de magazine, cu școlile și liceele care își varsă sub arcadele lor [illegible] a [illegible].

Ori de cîte ori vin la Făgăraș găsesc ceva nou. Un bloc, o stradă, un scuar, un magazin, o firmă, o școală, un complex meșteșugăresc, o fabrică. Orașul nu e totuși dintre acelea în care să intri cu buldozerul într-o noapte și să razi o stradă întreagă, un cartier, o vîrsată pentru a construi totul de la capăt. Mărcile arhitecturii vechi sînt aici tari, puternice, cu portalurile bine păstrat, cu aer de temeinicie. Noul intră însă tenace peste tot, mai întîi ca o plombă de argint care se îmbină perfect cu clădirile vechi de oraș transilvan, apoi pe porțiuni mai mari, cum ar fi de pildă locul vechiului tîrg de animale. Am venit într-un an și n-am mai recunoscut gara, se făcuse una nouă iar cea veche rămăsese undeva în urmă printre liniile de cale ferată. Într-alt an n-am mai recunoscut străzile din zona gării: apăruseră blocuri multe, noi, cu geometrii interesante, cu spații comerciale, și o autogară. Cea mai mare surpriză a fost atunci cînd n-am mai găsit șiria subțire care străbatea centrul orașului, acum acoperită de cămașa de beton, deasupra întinzîndu-se un bulevard larg pînă sub bolțile vechiului hotel „Bradu Negru".

Făgărașul are deja o salbă de cartiere noi: Filimon Sîrbu, Tudor Vladimirescu, Florescu, 23 Decembrie. Arhitectura nouă cu clădirile ei înalte a făcut o incizie sigură în structura străzilor cu case robuste, ușor arcuite, de tip transilvan. Sînt cartiere în care locuiesc în cea mai mare parte familii tinere, generația a doua de chimiști și constructori de utilaje ai Făgărașului, cartiere unde la orice oră poți să vezi cum se descarcă mobilă, cum se bat covoare, cum se pune fier forjat în balcoane și se trăiește cu frenezie. Dacă treci printre blocuri dimineața la ora schimbului poți să vezi valuri de oameni tineri care se scurg către stațiile de autobuz, automobilele care se grăbesc către cele două întreprinderi abia ieșite din negura nopții.

Din toamna anului trecut Făgărașul a primit rang de municipiu. Tot în toamnă s-a inaugurat în combinat o nouă fabrică de amoniac, una din cele mai moderne și mai productive din țară iar la Întreprinderea de utilaj chimic, numită pe bună dreptate „mecanicul-șef al chimiei românești", urmează să fie dată în funcțiune o mare hală de utilaj greu. Proaspăt ieșit de pe planșetele proiectanților se află și noul centru civic situat în zona cetății, ansamblu ce va cuprinde, între altele, un palat politico-administrativ, un mare magazin, un hotel, o piață, blocuri de locuințe. Se află în plină expansiune noile cartiere, se pune la punct rețeaua de termoficare, se extinde rețeaua de canalizare, se construiesc noi spații de învățămînt, o sală de sport, spații comerciale și două fabrici noi: una pentru produse din carne și alta pentru produse lactate.

Mai țin minte și acum unul din cîntecele care se cîntau prin partea locului: „Făgăraș, foaie de ceapă", metaforă despre existența subțire, precară a unui oraș de provincie. Pulsul lui de azi contrazice categoric o asemenea stare, Făgărașul fiind pentru mine imaginea arhetipală a unui oraș nou care urcă sigur de sine pe treptele timpului.

Mircea Florin Șandru

Orașul din suflet

Am venit în orașul acesta cînd aveam cîteva luni. am venit cu părinții mei, foarte tineri pe atunci, țărani însetați de carte, hotărîți să-și facă o viață frumoasă, hotărîți să muncească, să învețe, să fie fericiți în orașul Tîrgu-Mureș.

Toată averea lor a încăput într-o căruță, și ca să poată mînca, în primele zile, au împrumutat o lingură de la vecini.

Am crescut, și am început să iubesc cu patimă orașul, străzile din piatră, clădirile vechi și înalte cu fațadele acoperite de inscripții latinești, de basoreliefuri : flori, măști, lei imperiali. Eu, la vîrsta aceea, cînd ai sufletul flămînd de basme, priveam orașul și încercam să-i reconstitui legendele, mi se părea că străzile sînt din cristal și sub ele stau sutele de ani trecuți, trăsurile vechi, fructele, ceasornicele, cărțile rare, florile albe, așa cum sub temelia catedralei din centrul orașului se mai află urmele fîntînii cîntătoare a lui Bodor. Mi se părea, seara, că peste orașul de piatră se mai aud ca o părere sunetele fînfînii minunate, și turme de inorogi albi treceau prin fața ochilor mei uimiți.

Am învățat apoi la liceul Papiu Ilarian, am crescut, în jurul meu începuse să crească și orașul. Vechiul tîrg, în care toți oamenii se cunoșteau între ei și în centru se ținea piața zilnică, era plin de țărani care vindeau zarzavaturi și găini, vechiul tîrg, atît de solemn și liniștit s-a schimbat cu totul. A întinerit. S-au construit întreprinderi mari, s-a construit Combinatul „Azomureș", orașul avea nevoie de forță de muncă pentru industria locală, oameni din ce în ce mai mulți au început să vină din satele județului, orașul a început să se extindă.

Au apărut cartiere noi, cu blocuri albe, luminoase și curate, ca niște vile înconjurate de verdeață, au apărut noi licee, noi instituții publice, s-a construit și se construiește enorm.

Am povestit despre mine deoarece eu am crescut odată cu orașul, cu oamenii lui, am învățat de la acești oameni să fiu puternică, cinstită, să muncesc zilnic pentru a-mi face datoria.

Și am învățat, privind și cunoscînd sufletul adînc al vechiului și noului oraș, să iubesc tot ce e frumos, tot ce este adevărat.

Odată cu acești oameni m-am întîlnit cu muzica [illegible], mergînd la concertele filarmonicii, am învățat să iubesc teatrul, să iubesc pictura privind expozițiile și muzeele, am învățat cîtă lumină este în cuvinte, citind cărțile din bibliotecile vechi și noi ale orașului.

Acești oameni din Tîrgu-Mureș, care au construit noul oraș, de cîteva ori mai mare decît cel vechi, au o grijă continuă de frumusețea și curățenia lui. Străzile trec printre parcuri cu flori, pădurile din jurul orașului sînt curate, păstrate cu atenție.

Eu cred că orașul acesta este deosebit de frumos. Dar deosebit de frumos este satul sau orașul pe care fiecare îl are în suflet. Frumoasă și pe veci în sufletul nostru este patria noastră românească.

Mara Nicoară

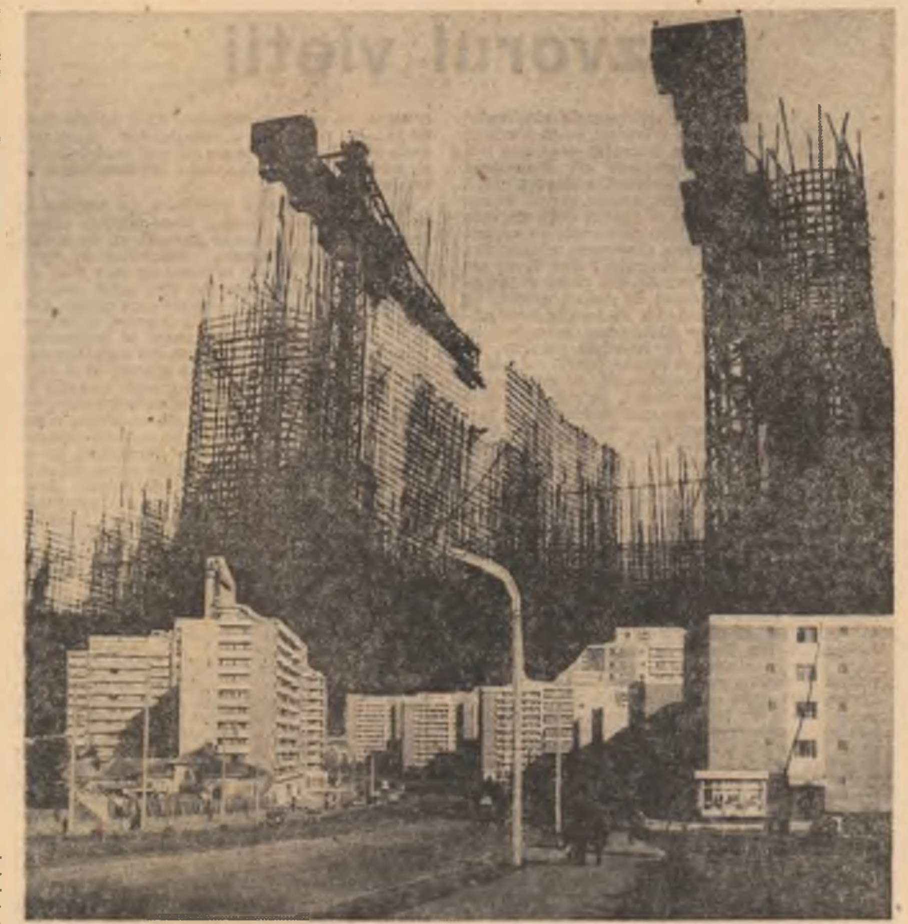

Sîngeru, un sat în mărime naturală

De curînd, un prieten topograf mi-a făcut cadou, însoțindu-și gestul cu o perceptibilă sclipire de ironie, pergamentul împăturit al unei hărți reprezentînd, la o scară cu multe zerouri în coadă, comuna Sîngeru în care ne-am născut amîndoi cam în aceeași vreme. Gustînd ironia nu tocmai gratuită a consăteanului meu care mi-a reamintit, lîngă un zaț de cafea bucureșteană, de [illegible] am prins cu boldul în perete lucrarea pictografică deasupra mesei la care-mi petrec cele mai multe ceasuri (cît îmi doresc să fie și mai multe !) din viață.

N-am bănuit că satul nostru, risipit la izvoarele Cricovului Sărat, între rîpi și păduri, izolat de [illegible] potecmale de bătaie ale vînturilor civilizatoare, pipăit cu pasul desculț al copilăriei la dimensiunile sale reale, neredus, în imaginație, la scară, poate fi subiect cartografic, interesînd la modul compas, echer și legendă explicativă cu simboluri. După o linie cu puncte, întreruptă adică, citesc așezările megieșe : Chiojdeanca, Salcia, Cislău, Lapoș, Jugureni, Călugăreni, Tătaru (satul acesta a suit pe un deal unde, spune legenda, s-a dat o bătălie cruntă cu tătarii încît, în vale, unde este Sîngeru acum, s-a adunat în valuri roșia dovadă a măcelului și, de aici, numele celor două așezări). Podgoria, Apostolache. Le știu pe toate, nu cu mult mai răsărite decît Sîngeru, aceleași dealuri convulsionate, rînduri de pruni striviți între copertile [illegible], case mici învelite cu rîpi care duceau, [illegible] mai lungi, peisajul cu temelii cu tot la vale. Drumurile la sonde și la minele de cărbune erau singurele care asigurau, ombilical, nutriția văii.

La Sîngeru, comună cu cinci mii de suflete acum, adunînd administrativ risipa mai multor sate, s-au petrecut în ultimii ani lucruri care — [illegible] — îi dau dreptul la hartă proprie, bogată în culori și cerculețe, sistematizînd și retușînd de la relieful de pereți și acoperișe, pînă la cel al gîndului și aspirației. Trei sferturi din casele gospodarilor sînt noi, fereastra mică, astupată cu o palmă, a fost înlocuită de fațadele mari care absorb cu nesaț lumina, gardurile noi au tras la linie ulucile sinuoase și căzute pe o rînă. Podeaua porților mari a fost cimentuită nu pentru netezirea drumului căruței, ci al autoturismului care-a produs schimbarea grajdului în garaj. O întrecere orgolios moromețiană, pigmentată cu sic-uri prahovene, reconsideră valorile civilizației, punînd în locul copaii, baia cu duș și cadă, iar în locul puțului cu scripete, butucul electric care suge apa din pămînt trimițînd-o în robinet. Cămin nou cît o casă de cultură orășenească, dispensar nou, localuri de școală asișderea. Asfaltul leagă comuna de Ploiești și Cislău, sîngereanul așezîndu-se comod în rată, cu geamantanul depus în portbagaj de la poarta casei, după ce, pînă acum cîțiva ani, șchiopăta cu bagajul în spate, cale de 8 km, pînă la Apostolache unde venea, la cinci dimineața o rată hodorogită în care încăpeai fără nasturi, călătorind într-un călcîi. Electrificarea țării și-a pus punct aici și-n alte cîteva sate la fel de izolate. Toate au venit la urmă de tot, în ultimii vreo zece-cincisprezece ani de aceea au fost salutate cu o căldură care a avut timp să dospească îndelung.

La o șezătoare scriitoricească ținută nu de mult în localul școlii de centru (cu filială de liceu), primarul Victor Tuică, tînăr din sat, de meserie învățător, părîndu-i-se că prezentarea comunei pe care-o făcea oaspeților n-are, în acea sală, materialul didactic pe măsură, i-a invitat afară, pe un dîmb de deal. Și astfel, cu probele așezării în mărime naturală, pictate în cerneala ultimei ninsori, lecția a prins emoționant. Cîteva cătune vor fi date jos de pe rîpi îndesind centrul, ușurînd astfel pătrunderea unitară a lucrărilor obștești de anvergură. Dealurile cu chelie vor fi reînsămînțate furajer, iar Zariștea — o pantă cu mii de riduri geologice — va deveni printr-o investiție de cîteva milioane pășune cu iarbă model. În lunca lui, nu tocmai impunătoare, printr-o conductă de irigație, Cricovul alimentează ferma de legume a ceapeului care asigură necesarul de zarzavat al zonei, ba și ceva pe deasupra ceea ce — pentru specialiștii pedoclimatici — constituie un paradox și o imposibilitate.

Închei lectura satului, mutînd ochii din nou pe papirusul cu linii și pătrățele. În mijloc de tot, un punct sîngeriu își are dezlegare în subsidiar : monumentul ridicat în cinstea țăranilor jertfiți în 1907. Alături, un X discret se vrea cartograma muzeului care adună istoria satului. Sînt două ferestre mici prin care ne uităm în trecutul acestei comune, tocmai pentru a înțelege mai bine cătarea însetată spre înalt.

Lucian Avramescu

Aerul, steaua, locul

Soția unui bun prieten a născut o fetiță, Carmen-Graziella, la Cluj-Napoca. Nimic deosebit, atîtea fete vin pe lume în Ardeal. Și totuși, discutînd cu zăpăcitul, uimitul, derutatul, fericitul tată, toate acestea din cauza unei clipe în care fiica sa a inspirat adînc aerul Transilvaniei și a scos primul strigăt — afirmație a personalității sale — ne-am dat seama că în vreme îi va crește o datorie de naștere — aceea ca măcar o dată, o singură dată să o readucă pe EA în orașul al cărui aer l-a inspirat la începutul vieții sale. Nu va fi ușor, părinții fetei numită Carmen-Graziella trăind în mod obișnuit peste Ocean, la Caracas. Prietenul meu a consimțit la această sfîntă îndatorire: da, o va aduce să vadă cum arată orașul în care s-a născut, să respire aerul Transilvaniei, să observe că lumea în care a apărut, „jur-împrejurul" primei sale clipe de viață, era o lume românească. Simplă și tulburătoare îndatorire ce revine fiecărui om prin datul sorții sale. Locul nașterii, mai greu sau mai ușor, poate fi găsit. Lumina zodiei, febra clipei, momentul uman al intrării tale în Umanitate rămîn învăluite în misterul memoriei celorlalți, celor care au fost martori, misterul aducerii aminte a părinților și a tot ce te-a vegheat în tăcere — ziduri, stele, arbori, pietre, aparent fără interes și sensibilitate dar care asemeni nouă, celor înzestrați cu suferință, se erodează, se coșcovesc, îmbătrînesc, se acoperă cu riduri și crăpături numai pentru a ne însoți, pentru a nu ne lăsa singuri.

Cît mă privește, locul nașterii îl consider un privilegiu. Drumurile mele nu s-au întîlnit pînă acum cu altcineva care să se fi născut în acel oraș. Asta pentru că anul nașterii a fost cumplit în Moldova — 1946 — și pentru că orașul era ciudat în felul său de a fi — împărțit în două categorii distincte — muncitori și comercianți, unii au rămas, alții au plecat de tot și pentru că l-am părăsit înainte de a conștientiza împrejurările, înainte de-a afla și ține minte că mai sînt și alți copii pe lumea mea. De aceea o să aștern cîteva rînduri despre Buhuși pornind de la ceea ce mi s-a spus și de la ceea ce îmi închipui, în „marginea datelor reale". Cert este că fabrica exista în acea vreme. Este cert deoarece exista și cu multă vreme înainte, fiind în fapt cea mai veche fabrică de postav românesc, o firmă cu tradiție, cu tradiție industrială și proletară. După cîte am aflat prima mea cămăruță avea lut pe jos și era dată — ori luată — „în chirie". Ceea ce mă aștepta, la momentul potrivit, desigur, era un șir de bureți uscați, o adevărată comoară comestibilă în acel an, comoară ce a dispărut ca toate tezaurele înainte de a fi în stare să mă bucur de ea. La fel s-a întîmplat și cu un chiup plin cu făină de păpușoi, valută forte în cumplita iarnă '46—'47. N-au fost să fie ! O masă — care există și azi, stă mărturie că viața mea și a celor din preajmă depindea într-o măsură umilitoare de simpla ei geografie — netedă ca o stepă, pe care sufla un vînt aducător de disperare ori avînd ceva pe dînsa (merită acest respect !), fie doar și speranță.

Dar orașul ? Mic, foarte mic — însă oraș. Oraș sau mai bine spus — tîrg. Și astăzi se mai țin bîlciurile de vară, tîrgul e tîrg, cu „roata", cu „bărcile", cu „femeia cu barbă" și „zidul morții" etc., etc. Atunci viața, nu munca, drumul, somnul, munca, drumul, ci ceea ce se înțelegea prin viața tîrgului se desfășura — nu, nu se desfășura, se strecura — se strecura deci pe sub obloanele zecilor de dughene și circiumi în care se găsea întregul inventar al provinciei, de la gaz, luminări, fitile, zahăr, candel, baticuri, pînză americană, stambă pînă la secărică, rachiu, ghiudem, bere, Naționale, chiar și rum. Aici era o forfotă, o foială tăcută pînă cînd se dădeau lefurile. Urmau zilele paradisiace și apoi iarăși o activitate aproape neobservată însă nu mai puțin lucrativă. Se dădea pe datorie și se încheiau afaceri cu griul, păpușoiul, cînepa, inul, sfecla, barabulele din întreaga vale a Bistriței, din văile, dealurile, rîpile și pădurile unui sfert de Moldovă. Pe lîngă spiritul comercial plutea ironic, înțelept, mult mai vestit și mai plin de duh celălalt spirit, acela al imaginarului și imaginatului rabin din Buhuși. Tîrgul — ei da, orașul, cocoțat pe o spinare de deal, avînd în jur celelalte șase dealuri, goale, însă gata să se constituie într-o unitate de urbe, privea cu încredere, speranță, tensiune la Fabrica din vale. De acolo trebuia să vină schimbarea. De acolo a și venit. În 1944 în această Fabrică activa o organizație ilegală a U.T.C. Nu aduc argumente din istoria scrisă, nici nu știu dacă sînt ci doar mărturiile celor ce lucrau și activau atunci în Fabrică. În 1945 tinerii muncitori de la Fabrică se găseau pe front, voluntari, în Cehoslovacia. Din amintiri de familie știu cîte ceva despre unul dintre aceștia, cercetașul Ion Purcaru, erou al războiului antihitlerist, ucis în chinuri, desfigurat, încît abia după ani i s-a putut stabili identitatea. Firul cercetărilor a pornit de la fotografia tatălui meu pe care Purcaru o avea la sine în clipa morții sale cumplite. Speranța, viața adevărată pentru orașul de pe colină a venit într-adevăr de acolo, din atelierele pline de scame de huruit asurzitor, de oameni, femei, mai ales femei, bărbați, tineri, mai ales tineri, vîrstnici care au trudit și trudesc din greu. Asta pentru că numai din muncă, din sudoare se poate isca încrederea, se poate dura speranța, se poate zămisli ziua ce urmează. Nu o zi oarecare, o zi ce vine oricum, ci anume o zi pe potriva libertății omului.

Îmi repet din cînd în cînd, ar trebui să merg să văd cum mai arată locul în care m-am născut. Să văd Fabrica ? Nu mai arată ca la 1 noiembrie 1946. Să văd tîrgul, casele, oamenii, zidurile, copacii ? Nici ei nu mai sînt ca în acea toamnă. Atunci, de ce să merg?

Neapărat trebuie să merg la Buhuși, acolo, sînt sigur, voi afla de ce trebuie ! Prietenul meu din Caracas crede încă de pe acum că fiica sa Carmen-Graziella nu va putea fi împăcată cu lumea de nu va veni măcar o singură dată să revadă, să respire, să reasculte bătaia de inimă a Transilvaniei la Cluj.

Trebuie: O să-și dea seama — atunci — de ce trebuie ?

Aerul, steaua, locul.

Eugen Uricaru

Cuvîntul sete, cuvîntul plai

Fiecare purtăm în noi cîteva cuvinte magice, ca o taină. Ele prind viață în acele clipe de adîncă liniște, seara tîrziu, cînd ne aflăm dincolo de cortina unei zile tulburătoare ; atunci, înșirîndu-le ca o punte, cuvintele mă duc acolo, unde „sînt" sau, mai bine zis, unde „am fost", de unde am pășit pe un drum lung cu sunete în ureche (ce erau clopotele acelor locuri, prin care am trecut sau poate claxoanele acelor camioane, care mă duceau înspre sud, în ceața unor dimineți timide de toamnă), dîndu-mi foc la vise (mă gîndeam că, poate, bolțile zilelor mari ce vor veni nu pot fi luminate numai cu becuri de neon, iar fără acea căldură, pe care o simți într-o strîngere de mînă, nu mai îndrăznești, un timp, să scoți miinile din buzunare).

Spuneam, deci — și de acolo am pornit — că acele cuvinte sacre apar cîteodată în ceața gîndirii, în spațiul ce desparte ziua de somn : cuvîntul sete și cuvîntul plai, cuvîntul iubire și cuvîntul durere (și în sufletul meu știu — totuși nu mi-e rușine — că toate acestea sînt atît de ciudate dar și naive).

Dar întîi a fost să fie acea dulce primăvară, cînd simțeam cum cresc și eu din adîncul pămîntului lîngă cîmpia Țării de nord, a Bucovinei sfințite de regi și haiduci, unde rîurile aduceau la vale cîntec al munților Obcinei.

S-au dus acele zile, e evident, și răscolind cenușa în vetre văd că și focul s-a stins, dar sufletul, totuși, mi-a rămas parcă incendiat de vorbele mame, spuse în șoaptă, seara, să nu ne audă vreun brad înfipt în liniștea de afară, care, prinzînd viață, deodată, să vină bătînd la ușa casei noastre.

S-au dus acele vremuri, a adormit pădurea din Valea Moldovei, brazii înfipți cu vîrfurile-n soare și norii cei mari, cu forme ciudate de chipuri, a rămas — să zic așa — un chin frumos, un nod în gît, ceva ce incintă printr-o durere lină, o amprentă pe suflet (e greu să definești ceva ce nu suportă definiții) — știu eu cum să mai spun... Au rămas acele cîteva vorbe dulci, pe care eu le înțeleg și le știu și azi, ca altădată, iar altul poate nu le va afla niciodată (fiindcă el, probabil, le știe pe ale lui).

Uneori simt nevoia să plec pe puntea gîndului și a vorbei în ceea ce numim noi copilărie, un rai pierdut dar regăsit mereu, și cuvîntul plai (și aici mă opresc) îmi spune, iar că au fost odată (ca niciodată) codrii mari populați de haiduci, de cai sălbatici și păsări, iar cînd au fost îngenunchiați brazii, am închis poarta și am plecat în lumea cea nouă : nici nu știam atunci, că duc cu mine povara unor cuvinte și gînduri, ce mă dor în piept, uneori, iar asta eu n-o ascund.

Claus Stephani

DE LÎNGĂ INIMĂ

Să fie un semn

Fiind legat, prin nașterea mea și a celor din care mă trag, de mai multe părți ale țării românești, e firesc să mă uit cu atenție înspre ele mereu, să revin acolo, căutînd urmele mele, urmele alor mei, și neîntîlnind niciodată decît urmele tot mai accentuate, tot mai adînci, ale noului. Pașii aceștia întipăriți „sus, în cetate la Suceava" cum spunea Eminescu, pașii aceștia ce trec spre munte prin fața Meșterului Manole și a zidirii sale de la Curtea de Argeș. Pașii aceștia sînt, în fond, pașii noilor generații care se urmează unele pe altele în ritm din ce în ce mai rapid, amețitoare viteză ; prima viteză cosmică : viteza omului, a generațiilor de oameni care se succed pe Pămînt.

Acolo, sus, în Bucovina, zidiri noi și albe se adaugă vechilor ziduri, vechilor fresce, zidiri din care se aude alt zvon decît cel pe care-l ghicești în unghiurile vechilor construcții. Oameni îmbrăcați în uniformele muncii zilnice intră și ies, vin și pleacă în și din aceste noi perimetre ale secolului nostru, ale zilelor noastre. Un astfel de om mi-a adus într-o zi, mai demult, cu ani în urmă, vestea că muntele de la Roșia Montană, cunoscut sub numele de „Cetatea romană" sau dacică și care era în fond un fagure alcătuit din galerii dacice și romane pentru extragerea aurului, va fi ras de pe fața pămîntului, pentru a se scoate și restul metalului rămas după daci și romani. Nu știu cît aur și cîte metale prețioase s-au găsit în el. În străfundurile acelor stînci. Știu numai că dacă ar fi rămas în picioare, cu galeriile vizibile în pereții lui, una dintre ele străpungîndu-l dintr-o parte în alta, la mare înălțime, ochean de piatră către bolta cerului, ar fi arătat lumii un aur mult mai prețios, mărturia lui despre noi, despre strămoșii noștri de demult. Mai exista, în Spania, o singură dovadă asupra felului în care romanii practicau mineritul. Mai există, în Spania, acele urme. Deși nici unul dintre strămoșii mei cunoscuți nu are nici o legătură cu Roșia Montană, m-am simțit din prima clipă cînd am văzut muntele acela fantastic, plin de galeriile nu prea adînci săpate de romani și daci, fiul acestui loc de piatră unde pulsa pentru mine, încă, marea inimă pe care ne tot străduim să o descoperim, să o circumscriem. Mi-am amintit de povestea „cetății romane" de la Roșia Montană cînd, mult mai tîrziu, ieri-alaltăieri, un alt om îmbrăcat în uniforma muncii mi-a adus vestea că, dincolo, în nord, la Voroneț, o bogăție a noastră mult mai mare decît aurul (în creștere, se zice, pe piețele capitalului), fresca, se umezește, se transformă în chiciură și, megal, se macină și dispare. Din păcate, încă nu s-au produs, în S.U.A. și Japonia, computere sau calculatoare electronice, atomice ori cu hidrogen (sic !) în stare să calculeze nici cu cea mai largă aproximație, valoarea picturii ce se stinge la Voroneț. Viteza vieții noastre să nu ne facă să uităm cine sîntem și care sînt valorile noastre reale, chiar cele din alte timpuri, lăsate nouă. Iată, dincolo, în celălalt colț al meu de patrie, uzine noi, hidrocentrale conviețuiesc armonios cu pecetea pusă pe-acele locuri de meșterul de demult, de Icarul român numit Manole. Oamenii noi, veniți din toate părțile țării, protejează acum de uitare, de năruire, urma eroului, a constructorului, primul dar nu ultimul pe aceste meleaguri românești. Cu greu găsesc acolo urmele orașului mic, închis în sine, posac, al copilăriei mele, dar semnele majore, esențiale, ale meșterului Manole sînt intacte. Ba chiar, izvorul de apă limpede ivit în locul căderii meșterului și secat în vremea copilăriei și adolescenței mele de cine știe cînd, curge acum din nou peste drum de mănăstire. Să fie o întîmplare ? Să fie un semn.

Nicolae Prelipceanu

Vrancea, între legendă și realitate

Vrancea este blîndă și duioasă ca o mamă. Feciorii ei au apărat-o strașnic încît au intrat în istorie și istoria vine și dăinuie cu ei fiindcă nu s-au clintit din munții și din podgoriile lor, oriunde au venit dușmanii. Mărășești, Soveja, Mărăști, Oituz un fel de coloană vertebrală a istoriei. Vara trecută urcam spre Cabana Lepșuleț și am văzut, de fapt am revăzut locurile acelor bătălii în care pieptul deschis al vitejilor noștri a înspăimîntat baioneta vrăjmașă. Oamenii trec pe lîngă aceste mausolee ale vitejiei descoperindu-se.

În Vrancea sînt locuri minunate și femei frumoase și bărbați frumoși, nici nu s-ar putea altfel, iar oamenii aceștia adaugă prin gîndul și fapta lor, prin sufletul lor zburat pe aripi frumoase noi dimensiuni vieții pe care o duc. În năzuința spre rod ei cîntă simplitatea, adică esența, firescul și omenescul. Așa au iscat Miorița, cîntînd-o dinspre tată către fiu, așa au căutat și caută ei absolutul, adică autenticitatea. Frumusețea Vrancei, de altfel frumusețea în sine (ca și bunătatea) este mioritică. Iar iarba, iarba nicăieri nu este mai verde ca în Vrancea. Poate doar în Bucovina și în Ardeal. Liniștea nicăieri nu este mai adîncă pentru că eroul baladei stă în bună viețuire și nevieţuire cu natura, cu semenii și cu sine.

Țara viilor și a munților nespuși de frumoși, plini de taine și, din nefericire, de neastîmpăr teluric se întinde de la apa Siretului și pînă sus, spre creste, pe unde se trece în Ardeal și unde buciumă tulnicele. Se poate porni pe mai multe căi din șoseaua cea mare ce străbate Moldova de la un capăt la altul. Toate aceste drumuri trec prin sate cu oameni gospodari și harnici, puși pe fapte mari. Unul din ele pornește din comuna Pufești, comună așezată pe malul Siretului și unde este o mare exploatare de piatră, urcă apoi prin Movilița, sat cu tradiție viticolă și case mari, arătoase, spre Panciu și Soveja, în sus.

Alt drum pleacă din Mărășești, tot spre Panciu, dar cel mai important pornește din Focșani, trece prin Odobești și de aici urcă șerpuitor și magnific pe mirifica vale a Putnei pînă dincolo de piscuri. Oamenii și casele lor, oamenii și satele lor aduc bucurie adîncă sufletului și ochiului celui ce străbate pămîntul Vrancei. Natura luminoasă și darnică se întîlnește ca în poveste cu o natură umană de un farmec ales. Aici, omul și natura dau vieții un sens aparte, optimist, temeinic și poetic. Covoarele din case, casele și portul și limba și obiceiurile dau Vrancei farmecul ei de legendă. Dar, pentru că am amintit de apa Siretului, cea care, cîndva, risipea sate și vitregea oamenii cînd își ieșea din albie, astăzi ea este cuminţită și pusă a lucra în folosul acestora, adunată în lacurile hidrocentralelor ce se construiesc, ori trimisă spre cîmpie pentru a aduce rod mănos. La Adjud, unde Moș Ion Roată din Cîmpuri s-a întîlnit cu Vodă-Cuza, orășel adunat între apa Trotușului și cea a Siretului, se înalță unul dintre cele mai mari combinate de prelucrare a lemnului din Europa, ceea ce dă o oarecare bătaie de cap primarului Nacu, cu care am stat de vorbă, spunînd că vine lume multă și apar probleme noi de tot felul. În Mărășești, oraș cu rezonanță istorică, se construiește, se produce, se toarnă asfalt și se plantează pomi. În acest [illegible] neostenitul ajutor de primar, Vasile Apostol. [illegible] Cu alte cuvinte, în Vrancea legenda se adaugă vieții ori, dacă vreți, viața se adaugă legendei într-o infinită [illegible]. [illegible] Fiecare veac cu pecetea lui. [illegible] cheamă munca, [illegible] pentru zidire nouă. Ceea ce [illegible] este așezarea [illegible]. De unde se vede că oamenii [illegible].

N. V. Turcu

Știri de la marginea lumii

S[illegible]

În realitate, [illegible]

lare ale romanilor [illegible] prin care ne perpetuăm calități. Femeile [illegible] tresc (nu vopsesc !) ouă și coi pe pînză [illegible]fică" superbă în alb și negru, bărbații lucrează la pădure ori pe micile ogoare în panta dealurilor, pe care cresc [illegible].

Și mai sînt [illegible] gospodari. Pe aici [illegible] iar proverbele cu [illegible] n-am nici un [illegible]. Există [illegible] lucrului, trebuințe [illegible]. Și ca să nu [illegible] paradoxal, as [illegible] Bucovina, omul de la țară e [illegible] podărie. El e vrednic dacă are [illegible] șură și grajd, dacă ține [illegible] curte, dacă are gard [illegible] se poartă curat și [illegible].

Nu știu dacă, în 1948, cînd m-am [illegible] acest tablou — pe care n-aș vrea să-l [illegible] rați cu o ilustrată sămănătoristă — am [illegible]. Mai degrabă cred că nu. Pentru că [illegible] toții prin vremuri mai [illegible] era foamete, lucrurile abia [illegible] noul timp se lovea încă de [illegible] căpățînări. Mi s-a povestit [illegible] telectualii de atunci ai satului erau tot [illegible] trei", tradiționali și cu un veac în urmă : învățătorul, popa și șeful de post.

Azi, aflu că Frătăuții Vechi au liceu și cămin cultural și că oamenii ajung la [illegible] pe o șosea asfaltată. Am văzut, de altfel, o fotografie făcută de cineva de la ziarul județean „Zori noi", din Suceava : era o poză de duminică, făcută la o strînsură, (horă, adică). Nu m-a mirat nici plăcuta priveliște a albelor haine țărănești și nici aerul, parcă veșnic, al acelei petreceri, așa cum sensibilizase ea hîrtia fotografică. Ci cu totul altceva. Într-o margine, o parcare în toată regula adăpostea cîteva zeci de biciclete. Prezența acelor fragile vehicole pe două roți poate să nu spună mare lucru străinilor. Celor care cunosc însă un mai vechi obicei al locurilor și oamenilor, acela de a primi foarte greu orice fel de influențe din afară, bune sau rele, nu le poate scăpa acest fapt important.

O șosea asfaltată, un liceu, o fermă zootehnică modernă și niște biciclete nu par, pentru noi, ca și pentru restul lumii, niște lucruri extraordinare. Ne-am obișnuit să le considerăm creșteri firești. Și chiar așa sînt. Dar acolo, la Frătăuții Vechi, într-un capăt al lumii noastre, apariția acestor lucruri a însemnat, de fiecare dată, un eveniment, o schimbare. Noile timpuri au scos oamenii dintr-o suficiență în care propria lor hărnicie i-a instalat. În această ordine de idei, nu apariția becului electric a adus lumina la Frătăuții Vechi, deși ne interesează și lumina propriu-zisă, ci ieșirea oamenilor din ritmul unor vechi obiceiuri și apropierea lor de felul de a fi al majorității.

Într-un vechi dicționar, satul meu natal se afla așezat între arhipelagul Franz Ioseph și necunoscutul oraș elvețian Freuenfeld. În realitate, era la marginea lumii.

Astăzi, deși cîteva sute de kilometri mă despart de „locul nașterii mele", Frătăuții Vechi se apropie tot mai mult prin știrile proaspete pe care le primesc despre el. Satul meu ne trimite știri și primește știri. Poate sînt eu sentimental, dar acest fapt îmi spune că el a intrat în ordinea nouă a lumii.

Mihai Tatulici

Desene de Sabin Ștefănuță

Fotografie de Edmund Hofer

Gestul care contează

d[illegible]

Am crescut într-un cartier [illegible] simpatic, cu vile și case familiale modeste, plantate în mijlocul grădinilor de rigoare dintre Someș și Cetățuia, care din Tăietura Turcului da direct în pădurea Hoia. Practic, cartierul de odinioară nu mai există. Deși Cetățuia nu s-a clintit din loc, statuia ciobanului Donath mai stă și ea între pomii unei grădini, străzile ce au rămas își mai poartă denumirile de altădată, dar ansamblul, impresia generală mă pune pe gînduri ; ori eu am visat atunci cînd am reușit să încalec prima dată o bicicletă, ori am vedenii acuma, trecînd pe lîngă nesfîrșitele șiruri de blocuri.

Poate îmi reproșați că această nostalgie precoce n-are nici un temei, deoarece centrul istoric al Clujului se pare că s-a păstrat într-o perfectă stare de autenticitate. Observație justă ! Dar autenticitatea exagerată periclitează astăzi respirația normală a orașului. Inima lui a ajuns să nu mai poată funcționa normal din cauza arterelor suprasolicitate ce trec prin ea în mod obligatoriu și inevitabil. Să nu uităm. Clujul constituie un important nod al traficului rutier național și internațional. Nu ne poate fi indiferent unde și cum trec acele mașini, camioane, trailere, mastodonții de TIR sau cei cu inscripția „Atenție ! Gabarit depășit !". Ce urme lasă în viața cotidiană a orașului, a celor care ra[illegible] și înfruntă zilnic poluarea mediului cu noroi, praf, gaze de eșapament și zgomot ?

Ce nu poate suporta omul ? — aud o voce [illegible] rodată și cinică din mulțimea anonimă. E drept, că suportăm mult, poate prea mult, ca la urma urmei totul depinde de obișnuința și de pragul de toleranță. Iată și un banc „a la Cluj" pe această temă. Un moldovean și un ardelean se urcă în accelerat, intră în compartimentul în care își au rezervate locurile. Primul se așează pe scaun clasa I-a, dar se și ridică în acea clipă : „Ce oameni, dom'le, să pună cuie în scaun, să pericliteze integritatea călătorului etc.". Între timp celălalt, ardeleanul examinează și el locul cuvenit, vede cuiele înfipte în plus, dar se așează pe ele suspinînd : „Ei, dacă trebuie, trebuie !..." Desigur orice banc e ca oglinda strîmbă, dar tot oglindă rămîne. Așa și cu bancul de sus : dacă trebuie, trebuie — dar trebuie oare ?

Poate sînt prea sensibil și subiectiv ca omul care pică dinafară, fără cunoștința de cauză într-o încăpere neaerisită, în care miroase urît, și vede pe cei dinăuntru că sînt voioși, fără grijă, nedîndu-și seama că ar fi timpul să deschidă geamul. Și stai nehotărît în prag, ezitînd să intri sau să fugi... Sigur, dacă intri, poate te obișnuiești cu atmosfera din cameră, și începi să nu-i mai dai nici-o atenție.

Știu că există nenumărate scuze și explicații, care se formulează aproape de la sine : că orașul a crescut enorm, că traficul așa, că șantierele și noroiul sînt ca frații gemeni, că oamenii trebuie educați, că salubritatea are și ea problemele ei... Și totuși, îmi apar în fața mea figuri de oameni, vîrstnici și mai tineri, tot clujeni, care încearcă să pună piedică acestei ofensive a poluării, „obiectivizate". Au pur și simplu ambiția curățeniei, a gospodarului conști[illegible] dacă încercarea [illegible] ore inutilă. Curățenia [illegible] nu este un obiectiv [illegible] termina la termenul stabilit. [illegible] infulеci, infulеci și după [illegible]. Și ce faci ? Iar mă[illegible] stomac că-ți [illegible]. Cred că gestul re[illegible] bunului gospodar contează [illegible]. Nu rezultatul imediat, nu vorbele [illegible], nu imperativele trasate, nu circularele parafate rezolvă problema, ci intenția noastră care trebuie să se nască din noi de a încerca mereu, din nou, necunoscînd înfrîngeri și stări defensive. Iată o problemă pe care aș pune-o în atenția edililor Clujului și ai altor localități care parcurg etape cu ritmuri înalte de dezvoltare. E drept că sînt străzi curate, cochete și pe la Cluj, că tot ce am spus mai înainte este doar o fațetă a vieții urbei, dar e bine ca în lupta pentru calitatea nouă a vieții să căutăm în primul rînd noi înșine aspectele rămase încă în umbră ale existenței noastre în această țară minunată.

Cseke Gabor

Alba-Iulia

Orașul despre care vreau să vă vorbesc s-a născut, cu secoli în urmă, sub semnul albului, al culorii care coboară din visul zăpezii, deși faptul se petrecea, cel puțin eu vreau să fiu încredințată de asta, fiind vorba de un oraș de cîmpie transilvană, acel ținut ce nu e nici deal, nici munte, ci o întindere odihnitoare de roci deasupra cărora cerul se sprijină, din loc în loc, pe spinări domoale de dealuri, deși, spun eu, faptul se petrecea în plină vară, în acea vară țihnită a cîmpiei Mureșului, rîul acesta potolit în aparență dar purtînd în adînc viclenia și cruzimea reptilelor tolănite în lene, așteptare și înaintare perfidă.

S-a născut, așadar, într-o dimineață timpurie, la ceasul cînd cerul își ridica pleoapa peste ochiul de foc al soarelui iar pămîntul își spăla noaptea în rouă, își netezea umbrele și pletele bîntuite de foșnete misterioase. Și pentru că această naștere era blagoslovită de un pămînt ce se trezea la ziuă cu gesturi de zeiță, noului născut i s-a dat nume de femeie, dar nu oricare, ci una legendară, aceea care, pesemne, avea darul de a duce pretutindeni cu ea lumina: Alba-Iulia. Nume de femeie mîndră, frumoasă, senină, cu trup de lumină astrală și suflet de ceață pămînteană.

Puțini sînt, astăzi, aceia care mai știu că acestui străvechi oraș i s-a mai spus și Bălgrad.

Țăranii din satele vecine, cei de peste Mureș, de pe Valea Sebeșului ori din Munții Apuseni, își aduceau în căruțe copiii la școli și meserii la Bălgrad, purtînd în ei credința că, odată cu învățătura, vlăstarele lor se vor împărtăși de-o lumină binecuvîntată ce strălucea neatinsă de vreme pe zidurile impunătoarei cetăți.

Lumina aceasta își are izvorul într-un trecut îndepărtat, într-o istorie greu încercată și răzbită din plin de săgețile întunecate ale multor suferințe.

La Alba-Iulia a avut Mihai Viteazul visul unei Românii unite și puternice.

La Bălgrad s-au întors spre soare, cu prețul unui martiraj fără seamăn și nume pe lume, speranțele celor trei moți coborîți dintr-o poveste cu uriași buni și blînzi ai munților, s-au ridicat spre senin ca un zbor nestăpînit de ciocîrlie ce vestește din înalt dimineața, căci dimineață și ivire de zori noi a fost a lor moarte.

Și moții știau asta și au continuat să aducă la Bălgrad, în neasemuitele lor ciubere săvîrșite din mireasmă de brad și gînd de libertate, lumina blîndă a Apusenilor, spre a spăla întunericul singelui vărsat, pînă cînd, la început de secol XX, flacăra României visate de Mihai Viteazul a încins inimile tuturor celor ce au fost participanți și martori ai Adunării de la Alba-Iulia.

Ce mîndru, ceremonios și solemn au bătut atunci clopotele, purtînd în văzduhul întregii țări numele somptuos al orașului Unirii, iluminat încă o dată prin voința și lupta poporului.

Alba-Iulia... Rostiți singuri acest nume și veți simți cum vă pătrundeți de istorie, emoție, măreție, credință în puterile fără istov ale neamului.

Alba-Iulia, sună ca un nume de izbîndă, cu toate frîngerile îndurate prin timp ca niște scări ale întunericului pe care le-a urcat încrezătoare numai pentru că sufletele oamenilor de aici și din jur nu i-au simțit niciodată știrbită lumina, pentru că, în aspirațiile lor, acest oraș cetate n-a încetat să existe ca Bălgrad, liniștitul, îndelung răbdătorul și neîngenunchiatul Oraș alb.

Rodica Braga

MARA NICOARĂ

Marea sărbătoare

Țara de mîine se construiește astăzi
Fiecare cuvînt din Programul Partidului
Ară noi ogoare
Pentru recoltele viitorului,
Rîurile țării dau fructe
Și fructele lor sînt din lumină.
La Marea sărbătoare venim cu toate
realizările noastre
La Marea Sărbătoare a primăverii
Cei mai buni dintre prietenii noștri
Vor duce gîndurile noastre de lumină
În inima patriei.

CONSTANTIN ATOMII

Pentru Marile Victorii

Noi votăm pentru lumină și mai bine vieții
noastre
Pentru noua primăvară de prin gînduri
și idei,
Pentru înflorirea gliei sub eterne bolți albastre,
Pentru existența care ne-o clădim mai cu
temei.

Noi votăm pentru prezentul ce-l trăim
să răsune
Peste șesuri, peste dealuri și ținutul carpatin ;
Marea noastră, noi vapoare înspre porturile
lumii
Să ne ducă Tricolorul sub al Păcii cer senin.

Noi votăm pentru știință, pentru școlile solare,
Pentru Marile Victorii ce ne țin cu fruntea sus,
Pentru energia țării — azi găsindu-i
noi izvoare,
Pentru tot ce-n poezie și în artă nu s-a spus.

Noi votăm pentru prezentul ce-l trăim
mai cu căldură,
Pentru mine mai moderne și pentru furnale
noi.
Nu depunem votul nostru pentru zămisliri
de ură,
Nici pentru acei ce încă mai visează-n somn
război.

Pacea, cîntecul și munca vrem să domine
în țară,
Votul inimii-l depunem umelor pentru frumos,
Pentru-nțelepciunea noastră pașnică, dar
temerară,
Pentru Pacea dintre neamuri într-un trai
armonios.

Noi votăm pentru-mplinirea năzuinței
comuniste
De-a îndeplini Programul strălucitului
Congres,
Pentru fiii hărniciei, fii ai erei optimiste,
Și pentru acel ce țara Fruntea vremii l-a ales.

TEODOR ANASTASIU

Cuvînt despre prezent

E cineva între noi
Care știe să ne privească în ochi
Tîmpla lui mîngîiată e de stindardul patriei
Umărul lui e alături
De umărul muncitorului și al țăranului
Cuvîntul lui are culoarea sîngelui
Părinților și moșilor noștri
Și sîngele se cheamă
Țară, istorie, independență

E cineva între noi
Care știe să ne privească în ochi
Tăria lui este poporul
Încrederea lui este România
Visul lui este comunismul
Cuvîntul lui are greutatea prezentului.
Și prezentul se cheamă dreptate, lumină,
primăvară.

ION C. ȘTEFAN

Spre urnele de vot

Cîmpia soarelui mustește a rod bogat
și-nmugurire,
La poalele albastrei ape izvoarele doinind
se-aștern,
Pe dealuri vițele-ngenunche spre primăvară
și-nsorire,
Carpații-și scutură pe ramuri o cușmă albă
de etern.

Partidul e stegarul falnic de bucurie și-nflorire,
În cîntec azi dacă-l slăvesc, eu-mi dăruiesc
sufletul tot,
E-atîta bucurie-n țară, urcînd prin timp
spre nemurire,
Poporu-întreg se-ndreaptă acuma cîntînd
spre urnele de vot !

Cu cei mai buni în frunte, aleși de pe ogoare,
din uzină,
E fiecare azi stăpînul : un Făt-Frumos cu braț
de faur,
Muncind uniți, vom împlini dorința noastră
de lumină
Și pururi străluci-va-n lume a României
stea de aur !

1979 - DIMENSIUNI ALE ROMANULUI

Reacţionind oarecum in virtutea impresiei imediate, cea mai mare parte a comentatorilor fenomenului literar actual, in articolele lor bilanţiere, au acreditat opinia potrivit căreia anul literar 1979 nu poate fi considerat un al al prozei, şi, cu atit mai puţin, un an al romanului. Fără să fi fost cu totul neglijate o seamă de apariţii editoriale remarcabile, s-a putut lesne observa că rezerva in cauză era pricinuită de cvasiunanima absenţă din librării cu noi volume a autorilor consideraţi, aşa zicind, de prim plan in dinamica „genului proteic" din ultimul deceniu. Că o asemenea optică este serios amendabilă nu incape nici o indoială. Atita timp cit condiţia reclei percepţii critice rezidă in repudierea oricărui tip de prezumţie, socotim că numai aplecarea atentă, nuanţată, asupra faptelor concrete (cărţile) inscrise in dinamica vieţii literare la zi este in măsură a stabili cu exactitate adevărul. Astfel, acum observăm că deşi n-a trecut decit puţin timp de la incheierea anului literar 1979, imaginea de ansamblu a fenomenului epic din acest răstimp incepe a-şi vădi un relief mult mai divers şi, se inţelege, mult mai atractiv decit părea la un moment dat. Pe scurt, asemenea constatări „post-festum" ne determină a repune in discuţie intreaga problemă. Incepem cu publicarea interpretărilor critice de faţă, consacrate unor apariţii editoriale care, avem convingerea, cu mai mult discernămint evaluate, merită din plin solicitudinea spiritului critic.

N. C.

Memoria sentimentelor

Epic fluent şi cu o rară dicţiune limpede, însă fragmentar in tehnica insolită, este in „Clipa cea repede" de Sorin Titel (Ed. Cartea Românească, 1979). Prototipul indepărtat este „Halimaua" însă [illegible] lentoarea de fluviu gigant - lui Sadoveanu : istorii concomitenţial separate, tabloul [illegible] impecabilă, retezate brusc de o [illegible] imprevizibile, epos romanesc, intr-un cuvint, şi o [illegible] mişcare muzicală in largo, care imita amploarea oceanică a vieţii. Izbitoare este aici tehnica, fiindcă romanul practic nu se poate povesti. Sorin Titel a inchipuit un stil insolit, bizuit pe o voce [illegible] de principiu picaresc, pentru care vreme şi loc sint simple iluzii de ordin, ca să zic aşa, teatral. Unitatea prozei, adusă mecanic in [illegible] a poveşti, ignoră fragmentar ceea ce autorul cunoaşte generic. Eroul trăieşte cit vorbeşte.

„Clipa cea repede" este, pentru prozator, capodopera lui şi, in genul ei, o sinteză. Spre a o inchipui, Sorin Titel şi-a rezumat mecanica lui romanescă in ce avea pină acum [illegible]. Mai intii, geografiile relaţiunii sint de [illegible] celaustrale : „grădina" (din „Pasărea şi umbra"), satul imemorial (din „Dejunul pe iarbă", din „Ţara indepărtată"), memoria [illegible] in amestecare cu fabulaţia pură, „ţuina" bănăţeană [illegible] de Pays de Cocagne, din „Ţara indepărtată". Regresiunea in fragment şi in celular [illegible] lează revenirea căci mulţimea de roade, [illegible] naturală, cohortele de dulceţuri [illegible] lirica prăjiturilor, de la Florin Mugur, [illegible] mincările savante şi teribile [illegible] fabulaţia şi topesc luciditatea. Din spaţiul [illegible] nar, mintea inchipuie lumi fictive, ameţită de materie (pana e aci aceea de „still life" olandeză): „Cămara — era destul să-i deschizi uşa şi să-ţi arunci o privire — era burduşită cu borcane cu dulceaţă de zmeură, cirese [illegible] agrişe, [illegible] etc., pe rafturi aşezate [illegible] sticlele cu sirop. Fără să mai amintim [illegible] serbet, ori de jeleu, sau [illegible] păstrat intr-un castron pe o măsuţă [illegible] de marmură" (p. 160). E peste tot o [illegible] in medille calme, intr-o umanitate inanalizabilă care vieţuieşte sub principiul pur al plăcerii. „Clipa cea repede" este cel mai flamand [illegible] al prozei româneşti. Cu greu se poate [illegible] o invazie mai colorată de băuturi, [illegible] teribile, jocuri, lumi spectaculoase şi pitoreşti, o umanitate cuprinsă de o anxioasă febră [illegible] intr-o proporţie hotărit insondabilă. Cit este de „plăcere" este şi „iluzie", căci mecanica romanescă izvorăşte dintr-un principiu al [illegible] copului fabulatoriu. Tirg, nunţi, mulţimi, [illegible] basii de Anul Nou, [illegible] balurile şi serbările, negutători [illegible] plutonierii, preoţii rurali, [illegible] — aceste lumi iluzorii traiesc atita cit sint evocate. „Plăcerile" lor vitalistă se fărimă deodată cu vocea stinsă care le-a invocat.

Examinat sumar, „Clipa cea repede" e o terestră „grădină a deliciilor", mulţimea plăcerilor umane se inşiruie in chip aproape voluntar. Erotica ia tot soiul de infăţişări : mimică, fatală şi inefabilă, venită pe canale misterioase, ori ingenuă şi naturală, ca la sălbatici (ca un Gauguin de Banat), violentă şi teribilă (un Ghiţă bănăţean Jose Arcadio Segundo, are tatuaje erotice pe corp) ori aeriană şi [illegible]. Rar prozator român care să exprime anxietatea [illegible] puberală, cu instinctul germinaţiei [illegible] şi cu prăpădul de poame şi de roade, ca in acest scurt „Zburător" de Sorin Titel (Giono, din „Qu-il me demeure la joie" nu e departe): „Uneori se simtea cuprinsă de un fel de nerăbdare, de parcă un anumit lucru de o mare insemnătate ar fi trebuit să i se intimple şi, din anumite motive necunoscute (nu numai o ploaie, care să răcească pămintul sau un vint să incerce să clatine floarea şi iarba / acel lucru intirzia totuşi nepermis de mult! (...) Inchide ochii, lanuri de griu se perindau pe dinaintea privirilor ei. Se legănau uşor ca o mare de nisip galben: norii pribegi alergau incoace şi incolo, deasupra acestor valuri clătinătoare, umbra lor, trecătoare, întuneca strălucirea spicelor. Fişiile lungi, mereu in schimbare ale norilor, şi unduirea — parcă ar fi fost apele mării intr-un neliniştit şi totuşi blind foşnet continuu — a griului copt... In nopţile ei de nesomn nu-i rămînea decit să scormonească cu privirea intunericul de nepătruns din faţa ferestrei. Buzele ei erau crăpate de fierbinţeală". (p. 91—92).

Şi totuşi, îndărătul eroticii furibunde, precum şi al plăcerilor savante stă un sentiment adinc al disoluţiei, al senectuţii şi al morţii. Dispariţia fizică scormoneşte şi tulbură furtunosul instinct al plăcerii. Prin fumul genuin al memoriei fragmentare, saltimbancul Gheran dispare violent, „domnul director" e distrus de fantasmele lui memorabile, colecţia de cristale a „mătuşii Valeria" e spartă de un beţiv, casele părăsite se ruinează, altele — ard, in grădinile pustii roadele putrezesc, junii vitalişti se sfirşesc in chip teribil şi aşa mai departe. „Clipa cea repede" e romanul pasiunilor cu regim letal ocult. De altfel, prozatorul e parabolic in totalitatea sistemelor lui prosastice. Meteorologia este aici obstructiva : ceaţa pare letală şi rătăcitoare, pîcla matinală este o expresie a dispariţiei fizice, crepusculul este ora fatală, fierbinţeala diurnă e ameţitoare şi terifică, ninsoarea indică memoria fabuloasă care elimină precizia şi volumul. Toate acestea sint culese de prozator din proza lui juvenilă (zăpada este fenomentul astral predilect) — insă au luat aici forma unei filozofii unitare a materiei. O notă de fantastic ţărănesc şi instinctual, ca in romanul sud-american, a rămas din „Ţara indepărtată" : o fată ar fi dansat cu diavolul fără a-l legitima, alta, la o nuntă, dintr-o contrazicere demoniacă, işi pierde salba de galbeni, viii convorbesc cu răposaţii in felurite imprejurări (graid, „otel", cameră izolată), apariţiile pe ogor şi in grădini sint multiple. Totul indică o civilizaţie campestră fără virstă, cu rădăcina in miraculos. Aceastä notă fantastă e congeneră lumii din care provine, totuşi sursa ei tehnică este şi intr-un soi de perspectivism detectivistic. Prozatorul emite o teorie nu fără interes, asupra fantasticului realităţii ignorate. Omul este locvace şi colocvial şi, din mulţimea de convorbiri, cite unul deduce evenimente proprii pe care le-a uitat insă pe care altul le reţine. Un „eu" iniţial real se reflectă extraneu in chip felurit, reapariţia lui in memoria originară provoacă o emoţie insondabilă. Din teritoriul memoriei sterse, Sorin Titel scoate excepţionale efecte.

In lumea formelor fluide şi a pasiunilor letale, echilibrul il dă morala, aci de formulă stoică, contrară principiului hedonist (prozatorul citează masiv din Epictet şi face din „domnişoara Ana" o figură indimenticabilă, o „Doamna T" puberă). Două vorbe despre stilul prozatorului. Sorin Titel e un prozator [illegible] [illegible] este excepţional [illegible] [illegible] acesta potenţiat bănăţean, din care prozatorul scoate efecte remarcabile, [illegible] impresia unei limbi fictive, izvorită din lumea fabuloasă inventată de Sorin Titel. „Tuhaus", „sămădaie, dubaş, vărutu, boiaci, tropaş, ciglău, stinţer, domnoc", dau acesteia notă de afecţiune elegiacă diminuată şi stingace care face [illegible] lui Sorin Titel inconfundabilă. El [illegible] in vreme un stil genuin, de limbă [illegible], al cărui sens este afectiv, ironic cu [illegible] in fine, [illegible] „Clipa cea repede" este un roman excelent şi sinteză prozastică de [illegible].

Artur Silvestri

Etică şi modernitate

Deşi obişnuiţi cu dizlocările pe care prozatorii moderni le-au operat in structura şi scriitura romanului, iată o carte precum **Carapacea** lui Constantin Stan a putut stirni reacţii alergice faţă de formula epică adoptată. Sigur, romanul realist tradiţional a impus o construcţie arhitectonică, cu un timp şi un spaţiu bine definite, cu **personaje-personalităţi** sau eroi, cum se mai spune, cu o evoluţie logică de la cauză la efect etc. Spre exemplu, atunci cind apare in scenă Vautrin vom fi siguri, urmărind descrierea fizionomiei, gesturilor şi imbrăcăminţii că ne aflăm in faţa unei naturi de o forţă demonică şi care va avea o influenţă nefastă asupra celor din jur, cu toate **consecinţele previzibile** (deductibile logic) ce decurg de aici. Această **„punere in pagină"** este ironic denunţată de Alain Robbe-Grillet : „Toată lumea ştie ce semnificaţie are cuvintul personaj. Se cere personajului să aibă un nume propriu, pe cit posibil unul „dublu" prenume şi nume de familie. Să aibă rude şi o anumită ereditate, să exercite o profesie. Nu strică dacă e bogat. In sfirşit, trebuie să aibă un caracter şi un chip care il reflectă, in plus, un trecut care le modelează pe amindouă. Caracterul ii dictează acţiunile, il face să reacţioneze in faţa fiecărui eveniment intr-o manieră bine determinată. Caracterul său permite cititorului să-l judece, să-l iubească, să-l urască. Datorită acestui caracter, va lăsa, intr-o zi, drept moştenire numele său unui anumit tip uman". Iată deci o platformă solidă de interpretare unde cititorul se poate instala cu comoditate. Dar ce ne facem dacă aceste repere sigure **(ordinea cronologică a evenimentelor, personajul tip, psihologia şi caracterul, intriga, conflictul, deznodămintul**, de obicei prin moarte sau căsătorie) sint bulversate sau chiar lipsesc, ca in cazul noului roman (mă refer la categoria marxistă şi nu la curentul istoric) — unde, trebuie să incadrăm şi **Carapacea** lui Constantin Stan ? Atunci, inevitabil, apar două posibilităţi : sau analizezi romanul cu seriozitate, urmărindu-i noua retorică şi funcţionalitatea procedeelor in perimetrul sistemului (textul respectiv) aşa cum au procedat adecvat Nicolae Ciobanu şi Valentin F. Mihăescu sau, in absenţa oricărui efort analitic, poţi eticheta „confuz" şi bagatelizezi cartea incercind cu greu eforturi să fii spiritual (Victor Atanasiu). Punind punct acestor preliminarii să observăm acum structura narativă specifică a romanului lui Constantin Stan. Scriitorul aboleşte maniera autorului omniscient, care stăpineşte şi coordonează lumea eroilor săi in mod univoc, in favoarea unei perspective a **simultaneităţii**. Cel care povesteşte, şi el e unul din personaje, nu are nimic in plus faţă de celelalte, situindu-se in **interiorul** universului lor şi nu in exterior ca in optica clasică. In concluzie, vom decela o pluralitate de discursuri, de situaţii, de evenimente simultaneizante, sau cronologizate, intr-o ordine imprevizibilă (adică neanunţată de narator) dar nu haotică sau confuză pentru că ea se raportează la un unghi de percepţie, la o constiinţă subiectivă, chiar dacă limitată, aceea a **personajului narator**. Maurice Blanchot definea in următorii termeni acest tip de perspectivă : „In miezul oricărei povestiri, există o constiinţă subiectivă, privirea liberă şi spontană care face să ţişnească evenimentele aşa cum le percepe ochiul. Acesta e focarul viu care trebuie păstrat. Povestirea, raportată mereu la un anumit punct de vedere, ar trebui să fie rodul fiinţei lăuntrice, **nu plăsmuirea romancierului a cărui artă**, imbrăţişind totul, işi **domină propria** creaţie in virtutea unui elan de libertate totală, ci limitată, situată şi orientată in chiar universul care o afirmă, o reprezintă şi o trădează". Ceea ce nu inseamnă, vreau să fiu bine inteles, că procedeele asigură aprioric valoarea cărţii. Orice modalitate epică se verifică in şi prin text care la rindul lui este viabil numai in măsura in care elementele sale nu sint scopuri in sine, performanţe, formule, ci au o coerenţă internă şi o finalitate estetică.

Tocmai această funcţionalitate şi concretizare in scriitură a procedeelor mă interesează in cazul lui Constantin Stan, sau in ce fel, punctul de vedere limitat orientează oglinzile şi cimpurile narative ale romanului. Există astfel un personaj cu o identitate destul de vag schiţată, (profesor tinăr, navetist), care işi trăieşte propria situaţie existenţială, intr-un timp mereu prezent (fără istorie şi biografie in sensul modelului tradiţional), aproape confundabil cu timpul constituirii scriiturii, autor implicit care ascultă şi inregistrează discursurile celorlalte personaje concomitent cu desfăşurarea faptelor in care este angajat. Rezultă o pluralitate de voci, confesiuni şi fragmente de viaţă, nediferenţiabile imediat, aşa cum ai cuprinde dintr-odată cu privirea agitaţia continuă a unei străzi, abia după un timp observind distinct, trecătorii, maşinile, vitrinele etc. Fraza incearcă să surprindă mişcarea proteiformă a vieţii : „Apoi va veni războiul. Marta ştie tot atit de multe ca şi mine despre război, aşa incit crede aproape tot ce i se spune, din simplul motiv că acel altcineva a fost acolo şi a văzut, şi ea şi nici eu n-am fost. Tata continuă să-mi ţină o conferinţă moral-educativă. Matei să dea minunate exemple (despre care eu am părerea nespusă că se potrivesc ca nuca in perete) unde poţ duce, dacă, pentru că aşa s-a mai, şi după aceea, tirziu, dar (...). Marta continuă să-mi povestească, stau liniştit, şi ascult, habar n-am de ce am venit pină aci, şi povestirea ei e bună, o poveste spusă de tatăl ei atunci cind a văzut-o sau a revăzut-o — lucrurile aici par incerte — după mulţi ani. Afară, ca şi in povestirea Martei, se lasă incetul cu incetul lumina palâ a sfirşitului de ziuă, in casă este chiar obscur, aşa ca ascult ca şi cum nu ea ar povesti" (p. 8).

Procedind insă la o individualizare didactică a vocilor şi subiectului, vom conchide că avem de-a face cu două microromane de familie ; al Martei şi al naratorului, dar nu redactate unitar şi paralel, ci interferate şi refăcute din mărturisiri caleidoscopice şi situaţii disparate. Istoria clanului Brainea, familia povestitorului, dinainte şi de după cel de-al doilea război mondial, care in anii 50 se confundă cu un şir de laşităţi şi compromisuri, demersul luind in final aspectul unei anchete, este recompusă din enunturile lui Andrei, (fiul care se eliberează de conformism şi rutină şi cel ce face rechizitoriul moral al familiei), ale lui Matei, fratele acestuia, ale tatălui (principalul vinovat) ale mătuşilor, ale prietenului Radu Meltiade etc. Evident, printre acestea se intercalează şi discursul naratorului, fratele cel mai mic, atit despre familie cit şi despre existenţa sa. Fac o paranteză pentru a sublinia excelentele pagini satirice despre viaţă in cadrul facultăţii şi apoi al degradării şcolii in mediul rural, văzută din interior, aşa cum a procedat şi Anton Holban in **Parada dascălilor**. Intr-o manieră asemănătoare este tratată şi povestea Martei, unde tatăl (obsesie oedipiană?), tot din laşitate, se dovedeşte a fi principalul vinovat de dezmembrarea familiei. Deci, in ultimă instanţă, un roman cu temă etică, dar lucrul cel mai important fără teză, tratată cu abilitate intr-o manieră modernă. Aş remarca, de asemenea, privirea tăioasă asupra realităţii, incisivitatea şi ironia rece cu care sint analizate şi puse in adevărata lor lumină anumite fenomene sociale. Romanul **Carapacea** depăşeşte condiţia debutului, afirmind un prozator deosebit de inzestrat, cu o scriitură modernă, care totuşi, uneori, este dusă la exces in dauna substanţei romaneşti. Este tocmai pericolul de care trebuie să se ferească.

Desene de Marian Avramescu

Paul Dugneanu

Metafizica „Norilor"

Intr-un celebru eseu despre vise (**L'incertitude qui vient des rêves**, din 1956), Roger Caillois — in avint polemic — spunea că visele au tot atita semnificaţie cit formele norilor de pe cer, adică practic nici una. („Les reves ont a peine plus de sens que les formes des nuages"). Că visele au, insă multiple semnificaţii, se străduiesc de aproape un secol să ne-o demonstreze medici şi filosofi ; că şi norii sint, intim, legaţi de viaţa noastră şi că in spectacolul lor, aparent fortuit, ne putem regăsi integral, o dovedeşte cartea lui Petru Creţia, **Norii** (Cartea Românească, 1979). Această ciudata scriere, la limita literaturii de bună calitate cu filosofia şi aforistica, ocupă deja un loc izolat in literatura noastră din ultimul deceniu : să atribuim acestui fapt tăcerea din jurul ei.

Strict prozodic, notaţiile lui Petru Creţia despre nori, despre cer şi despre destinul uman se incadrează poemului in proză. In anii noştri, specia a supravieţuit doar anecdotic : după ce in preajma şi imediat după primul război mondial fusese cultivată, concomitent, de un Georg Trakl, Pierre Reverdy sau Saint-John Perse, astăzi un oarecare discredit s-a aşternut asupra acestei forme de notaţie lirică, ce n-a mai tentat decit rareori marile talente. S-a considerat, probabil, tacit că — după Arghezi — punctul de maximă strălucire fusese atins, iar această specie bizară născută sub zodie simbolistă işi trăise viaţa. Cartea lui Petru Creţia dovedeşte contrariul.

După primul război mondial, poemul in proză a suferit evoluţii contradictorii : pe de o parte, s-a sintetizat in notaţii cit mai concentrate, din care discursivul şi cu atit mai mult epicul au fugit definitiv ; pe de altă parte, s-a condensat tot mai mult in aforism şi paradox. **Norii** săi vor fi literatură descriptivă originală şi ireverenţioasă, meditaţie filosofică, aforism moral — totul in fraze elaborate atent, chiar preţios, valorificind la maximum posibilităţile unei limbi române abstracte, dar surprinzător de bogate.

Intr-o carte perfect egală, aparent uniformă şi totuşi variată de la frază la frază, textul poemelor curge lent, ca şi norii pe care-i evocă permanent. Prima mască a autorului ar fi, prin urmare, cea de contemplativ detaşat al cerului. „Homo sum : caelestium nihil a me alienum puto" (p. 153), spune el, parafrazind un mult prea cunoscut dicton. Dar in hărţile şi figurile pe care le desenează norii, in diferite momente şi anotimpuri, Petru Creţia vede simboluri indiscutabile ale existenţei umane, ale vieţii şi ale morţii, imagini ale tuturor stărilor psihologice, de la exultare la disperare. Cerul il explică pămintul, după o logică ce este doar a scriitorului. In această beţie de a privi veşnic cerul, de a-şi aţinti ochii spre infinit, autorul descoperă unicul drog benign, la indemina fiecăruia dintre noi şi, poate de aceea, atit de puţin folosit. Desenele norilor, care nu se repetă niciodata, ajung treptat nu doar simbol al existenţei, nu doar explicaţie paradoxală a vieţii terestre, ci supremă consolare pentru toate deziluziile şi amărăciunile reduse astfel la derizoriu.

Norii, — obiectul fascinaţiei — nu inseamnă decit unul dintre elementele naturii asupra cărora se poate fixa vocaţia contemplativă („Nu numai cerul : poţi privi aşa orice. Căci totul se ascunde in propria sa revelaţie", p. 14). Cum alţii şi-au fixat drept preocupare de căpetenie acţiunea şi reuşita, autorul a ales deliberat contemplaţia, nu dintr-o lene a spiritului (insuşi efortul pentru redactarea acestei cărţi este vizibil), ci din convingerea că, in lumea terestră, ea rămine singura soluţie existenţială onorabilă.

„Privind, privind mereu, ai să-nţelegi, fără indoială că ai să-nţelegi, că viaţa este un prilej", p. 112 ;

„Intre ochi şi stele, duhul pămintului se-ntruchipează in mirajele norilor, un ultim relief, o ultimă vegetaţie inainte de neomenescul nemăsurat şi pustiu", p. 23.

Fiorul pascalian nu mai trebuie subliniat. Dar din acelaşi imbold pascalian, poemele **Norilor** sint animate de dorinţa de a convinge, ambiţie inedită la o carte de poeme in proză. In primele două părţi ale cărţii, domină descriptivul aparent şi meditaţia oarecum detaşată ; dar, pe măsură ce ne apropiem de finalul părţii a patra, un abia perceptibil patetism se insinuează şi, din obiect de contemplaţie, cerul devine unic refugiu. In spaţiul norilor a fost atins absolutul, omul şi-a depăşit pentru puţin timp propria esenţă. Revelaţia norilor va fi, in cele din urmă, o revelaţie interioară.

A ne opri asupra tehnicii descriptive din **Norii** ar fi o operaţiune tentantă din punct de vedere literar, dar imposibil de realizat in citeva pagini. Să notăm totuşi că proza invăluitoare a **Norilor** nu-şi trădează de la inceput esenţa. Asistăm iniţial, cuprinşi de curiozitate, la defilarea unor fraze armonice, in care epitetul dublu şi just intovărăşeşte substantivul, după rigorile unei retorici exagerat de perceptibile. Este doar primul pas. Lumea filosofică a textului propune, insă, cu indrăzneală un stil, un univers sintactic din care se poate ieşi cu greu. Sutele de fraze perfect construite alcătuiesc finalmente o lume stilistică ce se impune. In această carte de nici 300 de pagini, Petru Creţia **creează** un stil, la fel cum alţi autori o fac in numeroase cărţi. Acestui stil ii este proprie extraordinara propensiune spre abstract, spre atemporal şi spre aspaţial. Momentele zilei, anotimpurile şi anii devin simple semne formale pe tabla cerului, rapid şterse. Multe poeme incep astfel : „Azi...", „Norii de ieri erau...", „In seara aceasta...", „Ieri...", „Acum..." — toate formulele adverbiale care, lipsite de context cu adevărat referenţial, işi pierd caracterul şi devin indeterminare pura. Culmea demonstraţiei o reprezintă „Jurnalul meteorologic" din finalul părţii I (februarie — iunie 1952), ce ar trebui să identifice un timp recognoscibil, dar care, parodic, descrie orice epocă, oricare spaţiu geografic, eventual momente dinainte de apariţia omului pe pămint. Oximoronul şi asocierea semantic contrastivă accentuează intenţionat această indeterminare. Norii sint astfel : „Dreapta lor este stingă. Ziua lor e o noapte lunară. Adevărul lor e ambiguu, prezenţa lor o absenţă, adincurile lor de nepătruns, viaţa lor o moarte, sufletul lor — neomenesc", p. 264.

Urcarea spre abstracţiune poate fi urmărită şi pe altă linie : din poemele lui Petru Creţia verbul — ca parte de cuvint — dispare progresiv. La inceput sub forma elipsei in propoziţiile principale, apoi sub forma reducerii la verbe copulative, in fine — prin dispariţia completă, prin păstrarea unor nuclee nominale independente. Sintem insă departe de acea „ecriture artiste" a fraţilor Goncourt, ce făcuseră din expansiunea nominalului o manieră : aici verbul dispare absorbit de substanţa filosofică a textului. In lumea eleată a norilor, schimbarea este doar aparentă, totul rămine dominat de o imobilitate indestructibilă. Iar verbul, expresie a dinamicului şi a transformării, abandonează silit acest text ce-şi propune doar descifrarea permanenţei :

„Nori bruni şi calzi, ca luminaţi de focul unui cămin intr-o odaie, in intimitatea singură cu presimţita lume dincolo de geam", p. 24 etc. etc.

Intr-o asemenea formulă stilistică, pericolul manierei apare tocmai in infinita posibilitate de a glosa la nesfirşit, de a exprima in sute de formule acelaşi adevăr esenţial.

„Pentru că totul este in Tot" — spune filosoful, „Şi viceversa", adaugă ironistul (Alain Peyrefitte).

Din fericire, cartea lui Petru Creţia sugerează posibilitatea manierei, dar o atinge rareori. Iar performanţa stilistică — descoperirea a mii de formule literare pentru nuanţarea aceluiaşi adevăr — rămine impresionantă. **Norii** sint o carte ce-şi creează spaţiul istoric in chiar momentul apariţiei. In aceste condiţii, primele comentarii, imediat după ieşirea cărţii, vor fi prin forţa imprejurărilor futile. Se poate face cu adevărat „cronică literară" unei culegeri de aforisme, rod al unor meditaţii de ani intregi ? Probabil că nu.

Mihai Zamfir

Valenţe ale fantasticului (I)

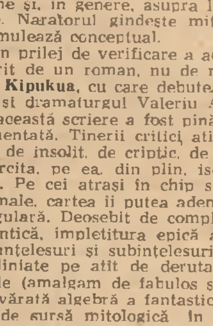

Dintre feluritele moduri ale fantasticului, cel mai adecvat temperaturilor intelectual inalte este, evident, cel revelatoriu şi problematic (Sergiu Pavel Dan il numeşte in **Proza fantastică românească**, „doctrinar"), cultivat la noi de Eminescu şi — astăzi — de Mircea Eliade. Cu mijloacele lui, literatura sa angajează intr-o acţiune avind aceleaşi finalităţi ca investigaţia realistă de profunzime. Pe două căi total diferite, ea explorează chintesenţa realului, relevă marile mişcări şi tiparele permanente ale existenţei. Dacă se poate vorbi de realismul literaturii fantastice" (Marin Besteliu), aceasta e de căutat mai cu seamă in teritoriul fantasticului de idei. Nutrit adeseori din mitologie, fantasticul revelatoriu şi problematic, fantasticul de cunoaştere devine un mod al meditaţiei asupra naturii umane şi, in genere, asupra lucrurilor fundamentale. Naratorul gindeşte mitic ceea ce filozoful formulează conceptual.

Un prilej de verificare a acestor aserţii ne este oferit de un roman, nu de mult apărut, **Străinii din Kipukua**, cu care debutează ca prozator poetul şi dramaturgul Valeriu Anania. E de mirare că această scriere a fost pină acum atit de puţin comentată. Tinerii critici, atit de avizi, in general, de insolit, de criptic, de anagogic, işi puteau exercita, pe ea, din plin, iscusinţele hermeneutice. Pe cei atraşi in chip special de structurile formale, cartea ii putea ademeni prin compoziţia singulară. Deosebit de complicată, de rafinat labirintică, impletitura epică a romanului e plină de inţelesuri şi subinţelesuri, pe cit de insistent subliniate pe atit de derutant camuflate istorisirile (amalgam de fabulos şi real) compunind o adevărată algebră a fantasticului. A unui fantastic de sursă mitologică in stratul substanţial, combinat insă cu fantasticul emanat din miraculosul pur (naratorul se vede constrins a recunoaşte că a murit, află apoi din ziar că ar fi evadat din sicriu : alte personaje mor şi renasc, apar sub infăţişări diferite, inclusiv zoomorfe, circulă ca strigoi) cu fantasticul propriu romanului de mistere (apariţii şi dispariţii inexplicabile etc.), cu elemente (semifantastice) de roman exotic, roman senzaţional, roman de groază, roman de aventuri, roman poliţist, cu fabulosul feeric. Puţine cărţi oferă exegezei pluridirecţionale atit de vaste posibilităţi.

A rezuma **Străinii din Kipukua** fără sfirtecarea pinzei de păianjen prin care scrierea se alcătuieşte ca atare, prin care devine ceea ce e, se constituie ea ca unicat, este o imposibilitate. Poate fi refăcută sintetic doar **canavaua** epică. Naratorul intilneşte — „din intimplare" — pe o plajă din insula Oahu pe un prieten al său, David Stevenson, cunoscut cu patrusprezece ani in urmă şi pe care, nemaivăzindu-l de atunci, il căutase in ultimul an cu insistenţă, fără succes. Nu avusese cum să-l găsească in Honolulu, intrucit se mutase intr-un orăşel de pe „Insula mare" (Hawai), Kipukua, aşezat la poalele vulcanului Kalanea, unde ajunsese primar. Bucuros de reintilnire, Stevenson işi invită prietenul la el, prevenindu-l că are nevoie de serviciile sale. La Kipukua oaspetele asistă la o demonstraţie impotriva primarului, animată de insăşi una dintre cele două fiice ale sale, Kaena, şi David ii solicită sprijinul tocmai in lupta pe care o are de dus cu oraşul, cu consiliul comunal şi cu propriile fete. Toată suflarea oraşului se opune planului său de a construi o şosea spre gura vulcanului, pe motivul că o asemenea lucrare ar implica distrugerea unui cring de **lehua**, inclusiv a magnificului arbore **ulu**, care il domină. Un aliat, primarul are intr-un străin, „domnul Martin", un matematician de geniu, care şi elaborează proiectul viitoarei eventuale şosele. Şi lui David Stevenson i se alătură in cele din urmă insăşi natura, mai precis : vulcanul, care, deodată, aruncă peste oraş şi peste cring — cenuşe şi foc, ingroapă totul in torente de lavă. Sensul ar fi, prin urmare, refuzul naturii de a se lăsa incătuşată de civilizaţie. Dar interpretind astfel evenimentele, simplificăm problematica romanului pină la denaturare.

Leitmotivul „ideologic" (dacă poate fi numit astfel) al cărţii este **criza de identitate**. Aproape toate personajele suferă de a fi altceva decit ceea ce ar dori să fie, decit ceea ce chiar **sint**, de fapt, fără să o ştie sau neavind puterea sufletească de a-şi asuma identitatea reală. „Atiţia oameni de pe glob — spune cineva, o fostă elevă a naratorului — năvălesc in America, ciştigă bani şi-şi pierd identitatea. In cele din urmă o caută şi se trezesc că nu au strins atiţia bani ca să şi-o redobindească. Şi se mulţumesc cu una ieftină, luată cu chirie". Identitatea de imprumut devine cu timpul, o povară insuportabilă. Soluţia, reflectează naratorul, nu poate fi decit intoarcerea la „rădăcini". Reflecţie pe care interlocutoarea o completează : „Dacă rădăcinile ne mai primesc. Sau dacă mai avem tăria intoarcerii". Acesta fiind nodul problematic, impacienţa (impinsă in anumite momente pină la deznădejde) cu care mulţi se intreabă „cine sint" (unii şi „ce sint") se explică. Intrebarea „cine sint eu ?" poate declanşa, şi chiar declanşează, stări paroxistice. Formulată de către David Stevenson, la un colocviu de antropologie, ea provoacă o adevărată isterie colectivă : „David işi urlase intrebarea cu atita putere incit toţi cei din sală şi-au intors privirile spre el şi au prins şi ei să urle ca nişte apucaţi : Cine sint eu ? cine sint eu ?... apoi să-şi scandeze intrebarea ca pe o lozincă de stradă: ci-ne-sint-eu ? ci-ne-sint-eu ?" Indiferent dacă o declară sau nu, oamenii din romanul lui Valeriu Anania consideră calitatea de „american" drept „o cetăţenie orgolioasă a unei identităţi incerte". De aici plăcerea lor de a povesti şi de-a asculta povestindu-se vechi legende şi mituri. E un mod al regresiunii către origini, al coboririi spre „rădăcini". Perpetuind poveştile, descendenţii hawaienilor de baştină se caută in acestea pe ei inşişi, şi se găsesc. Mai mult decit atit, actele lor capitale reproduc situaţii din „vremea aceea". Biografiile unora dintre ei le reeditează pe acelea ale strămoşilor mitici. Cite un personaj este sau pare a fi vegheat şi dirijat de către un **genius loci**. Insul istoric se integrează in arhetip. Asta vor, fără inodială, să simbolizeze morţile şi resuscitările. Cele mai multe personaje mor intr-un fel sau altul şi invie. Invocă, adică, moartea iniţiatică şi revin la existenţă modificaţi, transubstanţiaţi. Simbolistica unor asemenea experienţe (rezumate şi azi, ritualic, de către diversele culte) este amănunţit explicată in cărţile lui Mircea Eliade. Dar — după autorul **Istoriei ideilor şi credinţelor religioase** — nu numai ritualurile, ci toate actele umane fundamentale repetă evenimente extraordinare in prima ediţie, invăluite in aura miturilor. Miticul e o permanenţă a existenţei individului şi a istoriei umanităţii, in sensul că orice act işi are un **pattern** in istoriile cu zei şi eroi rămase din timpuri imemoriale. In orizontul gindirii mitice, a efectua, indiferent ce acţiune majoră, inseamnă a reactualiza „miracole", şi cel ce o face se identifică prin aceasta cu autorii primelor săvirşiri de acelaşi gen. Adoptind acest limbaj, e normal a susţine că „profanul" include „sacrul". Afirmaţia nu exprimă neapărat un punct de vedere idealist şi spiritualist, o concepţie mistică. Sub terminologia religioasă, analiza corectă distinge (mai ales dacă ţine seama şi de rezultatele obţinute de antropologia structurală) un fond perfect raţional. Hrana, procreaţia, născocirea şi manipularea uneltelor, munca, practicarea diferitelor meşteşuguri sint acte de o insemnătate atit de vitală, incit e de inteles că omul arhaic atribuia originea lor „puterilor" (unor „puteri" care şi le reprezenta antropomorfic), că le considera „sacre". („sacru", in inţelegerea lui, fiind echivalent cu „puternic").

Dumitru Micu

atelier literar

poşta redacţiei

D. VAUNON : Din păcate, paginile nu mărturisesc încă „aplecarea spre harfă" — sînt doar niște exerciții de efort grafic, de nivel modest, fără reverberații lirice.

D. JELA : Povestea n-are echilibru și claritate, prima parte aglomerînd date și întîmplări care n-au aport în desfășurarea și rezolvarea cazului. Lipsesc, în schimb, elementele necesare pentru punerea în evidență a acestui caz, pentru definirea lui în păienjenișul întîmplărilor, comentariilor, numelor proprii (pe cît de numeroase, pe-atît de vagi, fără identitate). Finalul (oricare din cele două propuse) lasă lucrurile la fel de vagi, nelămurite. (O pagină mai limpede, cu nerv și spirit de observație — discuția de pe plajă, dintre cele două femei).

R. Ș. CONSTANȚA : Lucruri interesante și acum, dar foarte inegale, diverse, eteroclite (adunate, parcă, în grabă, din toate sertarele, vechi și noi...). Două categorii mai importante : 1) Rime — în general, îngrijite, abile, și uneori, chiar mai mult decît atît (în cele mai bune întruchipări, nu puține !). 2) Notații albe, unele subtile, pătrunzătoare, dar deseori cam uscate, asertorice, fără „svung", fără aripi (de p., „Actor", „Lupta", etc.). Demne de reținut, din ambele categorii : „Oameni singuri", „Noapte", „Boemă", „Despre ce spunea", „Final", „Propunere", „Zeițele", „Expediția", „Duminică", „Lamento", „Mă spălasem", „Nu vă uitați", „Șah", „Corăbii".

ION POTOLEA : O nouă stare de criză, în favoarea prestidigitației metaforice, a delirului și incoerenței, în prezența cărora, inevitabil, poezia pierde pasul ori chiar dispare. Nu putem cita, din păcate, nici o pagină mai ca lumea.

FL. CEAUȘU : Pagini inegale, cele mai multe stăpînite de convenționalism. Cîteva cuprind, însă, și unele elemente lirice, care ne îngăduie să așteptăm rezultate mai bune („Fuga de poezie", „Septembrie").

DAN PAVEL : Nu prea sînt noutăți — mai mult lucruri uscate, „făcute", neinspirate. Ceva, în „Secol", „Mașină beată".

MONTL, ILIE POPTACT, MARIUS GEORGESCU, TIMAN CUVIARI : [illegible] bune, meritǎ să [illegible].

AUG. SAVA : În versuri, diverse ipostaze și doze ale livrescului, prețiozității, afectării — cu dominantă laborioasă, artizanală („Am avut"), cu una telegrafică, ermetizantă („Trezire"), etc. Pagini fără pigment, fără ecou. Cînd cad „măștile" și slăbesc „frînele", rămîne o simplă jovialitate bonomă, pedestră („Să ne bucurăm"). Proza, un exercițiu-divertisment subțire, inteligent, un joc cu oglinda, plăcerea (viciul ?) de a „ronțăi" cuvinte. În „Pe bacca verde" se ivește un sentiment. E „încălțat" într-o narațiune [illegible], prea dichisită, prea insistentă și ostentativă, cu năravul vătuit, în care sentimentul se simte prost, chinuit pînă la sufocare. Rămînem, totuși, cu amintirea difuză a unui sentiment (singurul, în toate paginile !).

H. S. CORESI : Cîteva sclipiri, în versuri (în general, [illegible], neînsuflețite). Povestirea (pe un motiv nu tocmai nou) e curat scrisă, dar nu depășește un nivel mijlociu.

AUREL SAMOILĂ : [illegible] șovăieli și stîngăcii, dar, pe ici-pe colo, și unele semne de poezie, care (ținînd seama de vîrsta dv.) ar putea fi motive de speranță.

MIRCEA-TG. JIU : „De a [illegible]" e o pagină de jurnal (precedenta, la fel, o pagină simplă, curată, în care se simte totuși efortul de literaturizare) [illegible] aceleași calități, dar și cu același aer diletant, dar și cu aceeași placiditate, fără „chef", fără o ardență, o pasiune, un „nadine" (lucru bine exprimat de „vorbele care seamănă cu niște cărămizi, nimic nu le face să trăiască", ca și de subtila observație — [illegible], se pare — cu ceva „care ar trebui să-mi lipsească" [...]). Dar nu e vorba de plafonare, ci, mai curînd, de un soi de lene existențială, de un fel de apatie comodă [illegible] pe care se va instala destul de repede și plafonarea [...]. [illegible]

R. I. OVIDIU : Vorbe [illegible]

E. BOCA : Lucruri [illegible] „Mama", „Atract [illegible]", „Fata care [illegible]".

Geo Dumitrescu

N.R. Manuscrisele nu se înapoiază.

Memoria ca o moară de vînt

Dar aceste nesăbuite fapte ale minții
nu pot duce mult prea departe
drumul e neîmblînzit
ca urechea sîngerîndă a sălbaticului din mit
prin nefericirea noastră șerpuiește
o lacrimă cu douăsprezece măști
(cîte una pentru fiecare lună a anului)
[illegible] lucruri ar trebui mișcate
ar trebui duse mai încolo oriunde
nu va spune nimic despre prudență lumina

și așa o vizună ni-s capetele
iar copiii ne amintesc că sîntem prea triști
că un șarpe cobește la marginea hranei

a fugit liniștea, a fugit
și [illegible] pămîntul a cisme, a fum,
se întreabă
secolul rezemat într-o pușcă
[illegible] memoria
ca o moară de vînt.

AUREL DUMITRAȘCU

Dacă te uiți

Noaptea îmi colorează
sîngele în negru.
Dacă te uiți bine,
Bine de tot,
Cînd îmi spui :
„Te iubesc"
Se aprinde
în beznă aceea
[illegible]
Pe care o [illegible]
o poveste

LUCIA COORDIN MĂNĂILESCU

Mi se cere

[illegible]

DUMITRU ILEICA ISTRATE

Popas

E toamnă. Prin curți
Se spală butoaiele
Cu fiertură de frunze de vișin,
Lumina densă se sparge de frunți,
Pe undeva simți o șansă
Morții se întorc la ai lor
Ca niște simple unduiri de perdea.
Timpul nu ți-a promis nimic,
Te-a scos din ham
Pentru o clipă.

O. CALIBAN

Desen de Sorin Truscă

Ochiul

Căderea [illegible] — [illegible] pericolul
Ce ne [illegible]
Locuitori ai generației mele
Spectatori ai sîngelui meu
[illegible] s-au fost aruncate

Cărțile care au fost arse
[illegible] în închisori
Vor mai fi citite cu ajutorul
[illegible] — [illegible]
[illegible] ochiul uman

GRIGORE HOJNEA

Urmărirea în alb

Un orb frumos
cu glas egal și calm
bastonul alb fluturînd
stindard al înfrîngerii
spaimei de alb
îmi iese în cale
în fiecare dimineață
și-și potrivește pașii după al meu
și fără să vadă
taie un contur ca și mine în aer
respiră și are drepturi egale
îmbracă existența la fel ca
însăși existența nepăsător și stăpîn
o cămașă curată
uscată sub rouă
o cămașă tristă care
e trăită doar prin gest
nu și prin fluturare
dar carnea leneșă
și curtea interioară
îi măresc aceleași puteri de apărare
sub sclipirea rece a ultimului pas.

VIORICA IONESCU

Convalescență

Precum Dimitrie Stelaru îmi port în zigzag
înlunat pe maidane printre scaieți
printre cutiile goale de conserve
migrenele am impresia că în capul meu
se mișcă un foetus
Marella Idolon cîntă într-o tavernă
învălmășeală de acru de garoafe de sînge
susurător
de fluturi sepia de urlete de unghii murdare
și Marella cîntă
și eu precum Dimitrie Stelaru
îmi port în zigzag...

DAN EMILIAN ROȘCA

Ilustrate cu iepuri de cîmp

Straniu te cuprinde sîngele dimineața
cerul în urechea unei păsări
survolînd liziera
și orașul în aerul verde
fierăstruiește

Straniu te cuprinde sîngele dimineața
în aerul acru pulsul țevilor de eșapament
bolborosind :
„trebuie să fiți fericiți peste zi
contemplînd ilustrate cu iepuri de cîmp"

Printre sîrme și cărămizi
oasele ultimei căprioare luminează orașul
precum o picătură de clorofilă uscată pe geam
precum rugina
precum rugina.

SIMION AȘTILEAN

Creaţie şi analiză

Urmare din pag. 1

cret, astfel : „înfățișarea personajelor și comportarea lor, cu alte cuvinte, totalitatea reprezentărilor concrete, pe care le putem avea cu ele"), aceasta se datorează împrejurării că urmărim a nu pierde niciodată din atenție adevărul conform căruia eficiența reală a analizei, în materie de roman, nu este de conceput în afara existenței unui revelator eșafodaj epic, caracteristic prin realismul său fundamental.

Adevăruri, s-ar părea, de mult intrate în categoria marilor locuri comune, temele avansate de G. Ibrăileanu cu multe decenii în urmă constituie, însă, nucleul central a ceea ce s-ar putea numi una din marile și permanentele **dileme de creație ale romancierului român modern**. Cum tot criticul „Vieții românești" se exprimă, într-un atare context, problema problemelor e aceea a realizării acelor structuri românești în care analiza să fie absorbită în așa chip de creație încît ea să aibă rolul de **principium movens** al acesteia. Evidențiind cu strălucire cum anume funcționează în această direcție „metodul" lui Proust („Această analiză la Proust, e o descriere a sufletului și, mai ales, **o povestire a sufletului**. El face portretul și romanul „epic" al unor stări de suflet". „Proust pictează și istorisește realități sufletești, le **creează**" etc.), în cele din urmă, Ibrăileanu desfășoară o pledoarie implicită pentru modernitatea de substanță a romanului românesc.

La loc de cinste pe ordinea de zi a dilemelor de creație căreia este solicitat romanul nostru actual a le da răspuns, aproape de tema centrală a eseului **Creație și analiză**, se află, fără îndoială, chestiunea [illegible] dintre ceea ce tot G. Ibrăileanu consideră a fi, pe de o parte, romanul social, romanul „locului", „plin de probleme", în sensul [illegible], și, pe de altă parte, „romanul psihologic" care, mai presus de orice, aspiră să fie „o invenție epică menită să ilustreze o problemă de psihologie sau de morală". Fără a absolutiza, ca ce ne privește, situarea pe o singură dintre cele mai fascinante [illegible] au [illegible] trecut [illegible] tot aici își află punctul de sprijin acțiunea de informare a practicilor estetizant-psihologizante adeseori, gratuit sofisticate, ce tindeau, la un moment dat, să „facă", realmente, atenția unor comentatori.

Acestea fiind, foarte pe scurt, parametrii între care se consumă efortul creator al romancierului contemporan animat de idealul unei viziuni totale, o viziune în care creația și analiza fuzionează indestructibil, problema practică, pentru critic, este, deci, de a afla în ce anume constă posteritatea „metodului" instituit de Marcel Proust, memorabil definit de G. Ibrăileanu.

Democraţia muncii

Urmare din pag. a 3-a

obligatoriu, valoroasă prin faptul că se cere, după cum alta, trasă într-un tiraj de numai 1 000—2 000 exemplare (situație, e drept, cam rară), este cu necesitate lipsită de valoare prin faptul că nu se cere. E vorba, și într-un caz și în altul, de o situație de moment ce poate fi necaracteristică pentru că e posibil ca într-o perioadă de timp situația să se inverseze. Valoarea nu poate fi totdeauna depistată de la început, e necesar un timp pentru a se impune. Eminescu, se știe, n-avea, la timpul lui, atîția cititori cît colonelul Theodor Șerbănescu și nici Bacovia cît Mircea Dem Radulescu. În cultură omologarea suferă un proces mai lent, mai îndelung și de aici înțelepciunea de a nu decreta în pripă valori sau pseudovalori. Evident, nu recomandăm metoda expectativei sterile, ci, dimpotrivă, **dezbaterea** în legătură cu cărțile ce apar și care este o **formă superioară a democrației în cultură**. Dictatul în materie de valori spirituale comportă totdeauna o inevitabilă doză de risc. La dezbaterea în legătură cu produsele artistice trebuie să participe, cu statut de egalitate, toți cei care produc **argumente de valorificare**, indiferent dacă acceptă sau resping, dacă-și exprimă acordul sau dezacordul cu calitatea lucrărilor. **Numai dintr-o confruntare liberă de opinii poate rezulta adevărul**. Evident, e nu numai de dorit, ci obligatoriu ca această confruntare să se facă avîndu-se în vedere opera și nu autorul ei, argumentele **ad personam** sau **pro domo** să fie eliminate spre a se asigura condiția esențială a obiectivității. Numărul, mereu crescînd al valorilor, poate duce la confuzia valorilor. De aici rosturile criticii care este, după opinia noastră, chemată să corecteze posibile devieri ale înțelegerii juste în teritoriul, atît de fragil și complex al culturii.

8 Martie

Urmare din pag. 1

Mama mea are părul [illegible]; este înaltă și subțire.

Are mersul domol [illegible] semănă se zărește [illegible].

Mama mea este o [illegible] harnică.

Glasul ei cristalin ca un clopoțel de argint răsuna prin casă din cînd în cînd.

Cînd îmi fac temele [illegible] ei albă cu degetele lungi și subțiri [illegible] rar pe caietul curat.

Cînd o supăr pe mama, fața ei [illegible] brește iar sprincenele arcuite [illegible] întîlnesc.

Cînd dorm, pașii mamei sînt ușori de parcă n-ar călca covorul pufos.

Atunci cînd vine de la serviciu își pune un halat lung în mai multe nuanțe de [illegible].

O iubesc foarte mult pe mama [illegible] să-i văd fața neumbrită, iar sprîncenele [illegible] să se întîlnească cît mai rar. (IOANA MIHĂILESCU, clasa a V-a E, Școala generală nr. 30, București).

Mama mea are părul negru și ondulat, ochii căprui, buzele ca o petală de trandafir și fața fină. Mama este înaltă și subțire.

Mama are un suflet bun și are foarte multă voioșenie.

Cînd vine acasă de la serviciu se apucă de lucru, spală, calcă și face mîncare. Mă mir cum mama are atîta forță ! Eu o iubesc pe mama deoarece are un suflet bun și iubitor. (BODICA FLOAREA, clasa a V-a E, Școala generală nr. 30, București)

Mama nu e înaltă, are părul castaniu și ondulat, ochii îi are de culoare verde închis și e slăbuță.

Știe să se descurce cînd e la încurcături și nu îi place să o comande alții. Se atașează repede de oameni și pe unii îi și simpatizează. Mama e o femeie care nu suportă minciuna și e blîndă cînd îi spui adevărul. (MIRELA PURICE, clasa a V-a D, Școala generală nr. 30, București)

SPORT Rugbyul? Nimic mai simplu

● O carte nu despre rugbyul care se joacă la noi ci despre rugbyul ce-ar trebui jucat pe terenurile noastre de sport scrie fostul jucător și antrenor de rugby D. Manoileanu. **Exercițiile de gîndire rugbystică** nu este o carte seacă de reguli și scheme ci o carte vie și inteligentă care atrage încă din titlu atenția că esențialul în rugby nu este forța ci gîndirea tactică, corectitudinea și subtilitatea soluțiilor. Credincios unui model rugbystic în care corectitudinea schemelor tehnico-tactice se combină cu suplețea și fantezia, evident de sursă franțuzească, D. Manoileanu vede rugbyul ca pe o școală a caracterului, ca pe o verificare maximă a potențialului fizic, intelectual și moral al sportivului. Idealul său e circulație vie continuă a balonului oval. Nimic nu este mai detestat în această carte decît lovitura de picior în tușă pe care D. Manoileanu o consideră moartea rugbyului. Cea mai exactă imagine despre cum vede autorul cărții acest frumos sport bărbătesc o vom obține dacă vom face mai ales bilanțul a ceea ce el refuză în jocul de rugby. Și D. Manoileanu se arată un adversar implacabil al tuturor inerțiilor rugbystice, al tuturor formelor de joc închis, al soluțiilor lipsite de orizontul specific acestui sport, al rezolvărilor tactice care resping inteligența. Scrisă alert, cu o sagace fluiditate această carte este deschisă oricui se interesează de rugby. D. Manoileanu refuză complicațiile și caută a demonstra simplitatea și frumusețea jocului. În expunerea lui rugbyul devine ceea ce este el în marile partide vizionate pe micul ecran : un joc de o mare claritate, în care complicația de regulament își pierde aerul impenetrabil. Rugbyul este un sport simplu, afirmă D. Manoileanu, în el complicația se produce mai ales cînd e cunoscut incomplet și jucat cu jumătăți de măsură. Este implicată în cartea lui D. Manoileanu și o critică a rugbyului românesc, făcută de la altitudinea unei concepții superioare de joc, o critică constructivă menită a îndemna la depășirea actualului stadiu tehnico-tactic al rugbyului nostru. Jocul la mînă este în viziunea lui D. Manoileanu piatra de încercare a rugbystului care cere împletirea tuturor calităților lui, pentru o maximă expresivitate și eficiență a rugbyului. Desigur D. Manoileanu vorbește despre un rugby ideal, despre o cotă de viitor a rugbyului de la noi și de pretutindeni, dar exigența cînd se bizuie pe pricepere și iubire față de obiectul în studiu, aici rugbyul, este binevenită. D. Manoileanu este de altfel un reputat tehnician. Ca antrenor al naționalei el are la activ două meciuri egale la francezi acasă și o victorie, palmares pe care nu l-a avut nici unul din antrenorii români în întîlnirile cu XV-le francez. Scrisă cu talent, cu inteligență, cu dăruire lucidă cartea de **Exerciții de gîndire rugbystică** este un eveniment editorial al tipăriturilor sportive și ar trebui să devină și un eveniment al mișcării sportive.

Discobol

REVISTA STRĂINĂ

● **THOMAS MANN** [illegible]

● **SUB TITLUL** [illegible]

● **O EXPERIENȚĂ INTERESANTĂ** [illegible]

● **LA UNIVERSITATEA DIN PATIALA** [illegible]

● **UNA DINTRE CELE MAI JUCATE PIESE DE TEATRU** [illegible]

● **MARELE PREMIU** [illegible]

● **UN INTERVIU CU SUSAN SONTAG** [illegible]

● **CRITICUL HAROLD C. SCHÖNBERG** s-a impus prin cronicile sale la New York Times și prin eseurile din Saturday Review, [illegible] rijori actuali. Opinia [illegible] constă în afirmarea unui [illegible]. Iată ce scrie el într-un [illegible] : „Fenomenul [illegible] mantic nu a atins încă [illegible] este acum inevitabil și [illegible] că va lua amploare. Abstracționismul [illegible] ric depășit. În loc de a produce [illegible] concentrîndu-se pe o elaborare [illegible] vă și imparțială a materialului [illegible] devenit brusc conștienți de faptul că [illegible] creator este de a formula un mesaj personal, de a reflecta un sentiment prin [illegible]. Ceea ce este tocmai ce urmărește romantismul".

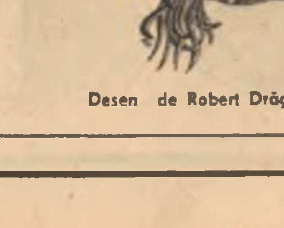

Desen de Robert Drăghici

PREZENŢE SCRIITORICEŞTI

Vizită de documentare în județul Bacău

● [illegible] un grup de scriitori condus de George Macovescu, președintele Uniunii Scriitorilor, [illegible] Au fost vizitate Întreprinderea metalurgică și Întreprinderea de confecții „Proletarul" din Bacău. Scriitorii au participat la festivalul literar consacrat [illegible] Teatrul de stat „Bacovia" [illegible] La această vizită de documentare au participat **George Bălăiță**, secretar al Uniunii Scriitorilor, **Traian Iancu**, directorul Uniunii Scriitorilor, **Sergiu Adam, Ovidiu Bădilă, Vasile Bîran, Constantin Călin, Radu Cârneci, Calistrat Costin, Constantin Th. Ciobanu, Andrei Cernescu, Dan Cristea, Dan Deșliu, Mircea Dinescu, Constantin Florea, Nicu Filip, Constantin Georgescu, Al. Gheorghiu-Pogonești, Stelian Gruia, Vlad Mușatescu, Damian Necula, T.G. Maiorescu, Marian Popa, Vlad Sorianu, Ion Țugui, Haralamb Zincă**.

Scriitorii au fost primiți la Comitetul județean Bacău al P.C.R. de tovarășa **Alexandrina Găinușe**, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. La întîlnire au participat **Constantin Toma** și **Vasile Popa**, secretari ai comitetului județean de partid, **Petre Enăescu**, președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă Bacău, [illegible] activiști de partid și de stat. În cadrul întîlnirii, tovarășa **Alexandrina Găinușe** a vorbit despre realizările oamenilor muncii din județul Bacău precum și despre perspectivele dezvoltării județului în lumina hotărîrilor celui de al XII-lea Congres al P.C.R. Președintele Uniunii Scriitorilor a înfățișat unele dintre preocupările membrilor breslei scriitoricești, participarea acestora la manifestările prilejuite de alegerile de la 9 martie, angajamentul lor de a crea opere de înaltă ținută artistică, care să oglindească munca eroică a oamenilor acestui pămînt, angrenați, sub conducerea Partidului Comunist Român în măreața operă de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră.

În întîmpinarea alegerilor de la 9 martie

● [illegible] — alegerile de la 9 martie — [illegible] ● **Nicolae Dragoș**, la Biblioteca orășenească din [illegible] ● **Florin Costinescu, George Chirilă, Dumitru Frunză, George Pîrvu, Ion Bujor Păcurariu, Dan Palaghia, Ion Serb, Vasile Zamfir**, [illegible] ● **Corneliu Leu, Ioan Grigorescu, Al. Brad, Constantin Mateescu, Haralamb Zincă**, la cenaclul „Literatură și eveniment istoric" [illegible] ● **Virgil Carianopol, Viorel Cozma, Valentin Deșliu, Ion Potopin, Al. Raicu, Mihai Stănescu, Valeriu Gorunescu, Octav Sargețiu, Viorica Nania, D. C. Mazilu, Florian Calafeteanu, Arcadie Donos, Petre Marinescu, Teodor Marinaru, Eugen Cojocaru, Barbu Alexandru Emandi, Ion Cringuleanu, Octav Pîrvu, Ion C. Ștefan, Gh. Zarafu**, [illegible] ● **Mihai Tunaru, Gheorghe Istrate, Florin Muscalu** în județul Vrancea ● **Șerban Cioculescu, Ovidiu Papadima, Dan Simonescu, Petre Crăciun, Ioan Lupu, Traian Popovici, Dinu Ianculescu** la Muzeul Literaturii Române ● **Romulus Guga, Mihai Sin, Florin Bănescu, Gheorghe Schwartz, Horia Ungureanu, Ovidiu Olariu, Ioan Man** în județul Arad. ● **Al. Pascu** și **Horia Zilieru** la Iași ● **Ștefan Careja, Eugen Lumezianu, Nicolae Motoc**, la Constanța. ● **Anghel Dumbrăveanu, Lucian Alexiu, Anavi Adam, Sofia Arcan, Ion Arieșanu, Nicolaus Berwanger, Teodor Bulza, George Bulig, Lucian Bureriu, Marcel Pop Corniș, George Drumur, Vasile Dan, Eugen Dorcescu, Lucian Emandi, Florian Grozan, Antoaneta C. Iordache, Ion Jurca Rovina, Hans Kehrer, Hans Mokka, Ivo Muncian, Maria Pongracz, Octavian Popa, Corina Sein, Petru Sfetca, Mircea Șerbănescu, Ion Dumitru Teodorescu, Aurel Turcuș, Vasile Versavia**, la Timișoara. ● **V. Copilu-Cheatră, Ermil Rădulescu, Attila Socaciu, Ștefan Stătescu, Nicolae Stoe, Dan Tărchilă**, în județul Brașov. ● **Al. Balaci, Mihai Tunaru, Gica Iuteș, Mircea Iorgulescu, Corneliu Șerban, Violeta Zamfirescu, N. Rădulescu Lemnaru**, precum și **Mircea Dinescu** și **Eugen Simion**, în județul Prahova.

„Luna cărţii la sate", Ediţia XX

● **LA TÎRGU CĂRBUNEȘTI.** Duminică 2 martie a.c. s-au desfășurat manifestările care au marcat încheierea celei de a XX-a ediții a „Lunii cărții la sate", care, în acest an s-a desfășurat în cadrul Festivalului național „Cîntarea României" și sub semnul aniversării a 2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent. La acțiunile care s-au desfășurat la Tg. Cărbunești și la care au luat parte reprezentanți ai Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Centralei Editoriale, activiști de partid și de stat din județ, editori, precum și numeroși oameni ai muncii, au participat scriitorii **Vasile Băran, Dumitru Bălăeț, Liviu Călin, Ilarie Hinoveanu, Gheorghe Istrate, Gheorghe Pienescu, Florentin Popescu, Ilie Purcaru, Mihai Tunaru**, precum și **Mitzura Arghezi**, fiica marelui Tudor Arghezi, om al acestor locuri, de la a cărui naștere se împlinesc 100 de ani. Scriitorii au fost salutați de tovarășii **Elena Harișiad**, secretar al Comitetului județean Gorj al P.C.R., **Ion Mocioi**, președinte al Comitetului județean de cultură și educație socialistă și **Maria Popescu**, primarul orașului. În cadrul acestei manifestări a fost prezentată o sinteză a acțiunilor politico-educative și cultural-artistice desfășurate sub genericul „Lunii cărții la sate", subliniindu-se că în întreaga țară au avut loc simpozioane, expuneri, vernisări de expoziții inspirate din trecutul glorios de luptă al poporului și din marile realizări ale comunismului în România, întîlniri ale cititorilor cu scriitori și editori, cu membri ai cercurilor și cenaclurilor literare, spectacole de poezie la care au participat mii de oameni ai muncii. Scriitorii au fost prezenți la simpozionul „Tudor Arghezi — poetul, sinteză a umanității", la vernisajul expoziției de carte „Argheziana", la o șezătoare literară și la spectacolul artistic „Votăm cu țara", susținut de artiști amatori ai Ateneului popular „Constantin Brâncuși" din Tg. Jiu.

● **LA VÎNĂTORI NEAMȚ.** Cu același prilej în comuna Vînători Neamț, localitate unde a trăit și a creat Mihail Sadoveanu de la a cărui naștere se va împlini anul acesta un veac s-au desfășurat o serie de manifestări politico-ideologice și cultural-educative la care au participat mii de locuitori ai acestor meleaguri. La șezătorile literare, la recitalurile de poezie, la vernisajul expozițiilor „Ediții ale operei sadoveniene", „Producția românească de carte în cincinalul revoluției tehnico-științifice", „Lumea văzută de copiii din Vînători", precum și la lansarea antologiei „Carmen Saeculare Valachicum" au participat scriitorii : **Andri Andrieș**, președintele Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă Iași, **Al. Andriescu, Paul Balahur, N. Barbu, V. Constantinescu, Vicențiu Donose, Lucian Dumbravă, Carmen Gheorghiu, Vasile Mihăescu, Al. Pascu, Ioanid Romanescu, Silviu Rusu, Corneliu Sturzu, Nicolae Turtureanu, Horia Zilieru** precum și poeții locali **Daniel Corbu, Maria Vratic, Maria Lucranu, Nicolae Sava, Nina Zănoagă** și **Gh. Simion**. Manifestările s-au desfășurat în prezența tovarășilor **Gheorghe Milea**, secretar al Comitetului județean al P.C.R., **Gheorghe Bunghez**, președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă Neamț, **Marcel Drăgoiescu**, vicepreședinte al aceluiași comitet, **Dumitru Tincu** primarul comunei Vînători, **Tiberiu Avramescu** din partea Centralei editoriale.

Telegrame

Stimată tovarășă
IOANA POSTELNICU,

Cu prilejul frumoasei aniversări a zilei dumneavoastră de naștere, conducerea Uniunii Scriitorilor vă transmite un mesaj colegial și tovărășesc de sincere felicitări, calde urări de sănătate, viață lungă și noi succese în activitatea de creație literară.

La mulți ani !

Președinte,
GEORGE MACOVESCU

Stimată tovarășă
AGATHA GRIGORESCU-BACOVIA,

Cu prilejul frumoasei aniversări a zilei dumneavoastră de naștere, conducerea Uniunii Scriitorilor are deosebita plăcere de a vă transmite, din inimă, un mesaj tovărășesc, de sincere felicitări, calde urări de sănătate, viață cît mai lungă și noi succese în activitatea de creație literară precum și în munca obștească.

La mulți ani !

Președinte,
GEORGE MACOVESCU

Iubite și stimate tovarășe
ALECU IVAN GHILIA,

Cu prilejul celei de a 50-a aniversări a zilei dumneavoastră de naștere, conducerea Uniunii Scriitorilor din R.S. România are plăcerea să vă exprime, din inimă, un mesaj tovărășesc de sincere felicitări, calde urări de sănătate, viață lungă, noi succese în munca de creație literară și în activitatea obștească, pe care le desfășurați cu pasiune și cu devotament, în slujba literelor române contemporane, a înfloririi culturii umanist revoluționare din patria noastră.

La mulți ani !

Președinte,
GEORGE MACOVESCU

Stimate și iubite tovarășe
TIBERIU UTAN

Cu prilejul celei de a 50-a aniversări a zilei dumneavoastră de naștere, conducere Uniunii Scriitorilor din R.S. România vă exprimă din inimă, un mesaj tovărășesc și colegial de sincere felicitări, calde urări de sănătate, viață lungă, fericire, noi succese în activitatea de creație literară și în munca obștească pe care le desfășurați cu pasiune și devotament în slujba înfloririi culturii umanist revoluționare din patria noastră.

La mulți ani !

Președinte,
GEORGE MACOVESCU

ALEGEM ASTĂZI ANII DE LUMINĂ

ION TRIF PLEȘA

Poem pentru 9 martie

Copiii împăturesc în patru ce-au visat
și timpu-i gata în aripi să le treacă.
Oricare drum e bine scuturat,
cuvintele pe lingă statuia piinii vor să treacă.

In oțel eu deslușesc răspintii
și-n brazde cumsecade un timp nesfîșiat.
Dunărea pe buze are corăbii vii,
aer și aripi de mult s-au înălțat.

Lumina nu stă pe loc,
cel mai fierbinte punct e unde se votează.
Iau hainele griului și-n ochii mei le coc,
mintea oțelarului între coperți de carte
lucrează

Sint nume care fac pămîntul mai greu,
le alegi și drumul sub talpă se înfierbintă.
Votezi și simți că pămîntul iți aparține,
e-al tău,
și-n felia de piine hainele țăranului se apresc
și cîntă.

Atingi viitorul cu inima și tresari,
un buletin de vot pui timpului în palma sa.
Lumina se laudă cind vede la Galați oțelari,
drumurile spre urna de vot încep a se-ndrepta.

Cit miine avem în inimă se poate vedea :
votăm pe Cel care e viitorul ce fiecăruia
ni se împarte.
Avem cuvinte drepte, cu miez comunist
de faptă și au unde sta
și strălucesc în ziua votării pină departe.

ȘTEFAN DINCĂ

Eternă Românie

Patria vine de departe, atît de departe devine
Incît numai munții și marea, îi știu
nașterea bine
Și cerul acesta, pleoapă pe stele
E martor urcării Patriei Mele.
In țara cu fete, unde griul ne crește
Și Dunărea curge vorbind românește
La margini de veacuri cu destine pe frunte
Au venit voievozii, domnitorii cărunți
Cu nume mai sfinte ca acelea de sfinți
Ctitori de țară, început de părinți
Ștefan și Mihai și Radu și Cuza
Nume ce ne-nfioară auzul și buza
Din praful tonnei amestecat cu sîngele lor
S-au înălțat Putna, Cozia și Voronețul de dor
Și oasele li s-au făcut aici temelie,
De istorie și de Românie.

Patria vine de departe din voltuni și zimbri
Din cintul Mioarei, din fesnirea de cimbri
Din tăcerea pădurii, ca o tăcere de cruci
In care mînia înflorea în haiduci.
Patria vine cu trecutul involt
Limpezit de Dunăre, de Mureș și Olt
Ca într-o Geneză, a unui Ev de lumină
Patria se trece în noi mai deplină
Acum cind floarea timpului învie
La tîmpla ta Eternă Românie.

PAVEL PEREȘ

Împlinire

Acum cînd martie revarsă
Strai de lumină-n rodul pur
E toată galaxia dinprejur
O brazdă-nmugurită și întoarsă

Să știi că ai un drum bătut de muncă
Un drum de jertfe presărat, de dor,
De toți ai tăi care au fost și încă
Mai stăruie cu fapta pentru zbor
E ca și cum la virsta țării-ntregi
Drept e ca fericirea să alegi.

Cu-aleșii țării vom urca noi trepte
Spre steaua comunismului ardent
Statornicind pe viaducte drepte
Plămada veacului independent.

Patria de astăzi fiii își serbează
După datinile noastre pămîntești
Peste zare limpede vibrează
Cugetu-mplinirii românești.

Și să ne fie țara de lumină
Și griul către datină deschis
Să facem piinea singuri cum ne-am zis
S-o așezăm în boltă, s-o susțină.

Și să ne fie țara mai bogată
Și vorba tot mai dreaptă, cu temei
Ca din sămînță apelor, scîntei
Să lumineze în pridvoare roată.

Și să ne fie dragostea putere
Și mai aproape dorul de strămoși
Să facem veșnic anii mai mănoși
Partidu-n toate să ne fie vrere.

Alegem țara. Gînd curat și dor
Să urce-n vreme treaptă după treaptă,
Un rost imens spre comunistul zbor
Și spre o lume liberă și dreaptă.

Istoria își scrie azi o filă
Cu mina celor ce-au pornit la vot
Și totul va da rod, așa socot,
Sub orizont superb de clorofilă.

Desene de Șerban Rusu Arbore

IRIMIE STRĂUȚ

Alesul nostru

O inimă fierbinte-i țara
Și-și bate-n ritm de muncă plinul,
In noi aduce primăvara,
Din munți la mare priveghind seninul.

O inimă de foc e țara,
De dragoste și de căldură plină,
In miezul ei simțim cum arde para
Și-mprăștie în lume nimburi de lumină.

Da, inimă arzîndă-i țara,
Veghează de alesul drag, ne-nfrint,
Care ne-aduce-n casă primăvara,
Veghind la libertatea-acestui scump pămînt.

ION LILĂ

Patria de lumină

Nu spun că țara mea este cea mai frumoasă
Că țara mea este minunea minunilor
Nu spun că nu sînt plaiuri mai dulci
Nu spun că numai aici înflorește cel mai demn
anotimp
Cele mai grele grîne, cele mai albe turme
și moderne orașe
Mai sînt și alte țări sărutate de eternitate
Dar țara mea e unică fiindcă aici
Toți oamenii de pe străzi au același sînge
cu mine
Aici sînt apele în care în copilărie
am pescuit pești de aur
Aici am cules întîile fructe ale pămîntului
Aici îmi rotesc privirile și mă regăsesc
în toate lanurile,
În toți copiii, în toate păsările
Care în zbor trec și peste dunga altor cîmpii
Dar se reîntorc în cuibul lor de aici.
Votez pentru fericirea acestor oameni
Care cred în omenie și în muncă
Votez pentru patria noastră de lumină.

VIOREL SÂMPETREAN

Un grai străluminează

În sînul unui rod din ce în ce mai plin
Nenumărați sîntem, cerniți în armonie,
Lăstari de sunet crunt și dăltuiți senin –
Va fi să fim în matca ageră, nunită.
În grinda firii prin care trece plugul,
În rădăcina pietrei cu-a ei străluminare,
În lăcrimarea sfîntă ce răcorește rugul
Acestor porți de lume, născătoare,
Tot ce urcă-i sunet prin sevele latente
Mișcarea dinlăuntru spre noi o înfășoară
Asemeni arșiței care-i cuprinsă-n însăși
Înțelepciunea de-a gîndi pentru o țară.
Va fi răscrucea pas și suferința șoaptă
Un grai netălmăcit în cronici ori scîntei,
Pogoară-ți dulce rază privirea cît e coaptă
Pe țărmurile lumii, pe țărmii lumii grei.
În sînul unui rod din ce în ce mai plin
Un grai străluminează-n pace, rou, senin.

CRIȘAN CONSTANTINESCU

Cîntec

Dacă votez cu-ncredere deplină
In zorile acestei primăveri,
Inseamnă că pe trepte de lumină
Mi-i dor s-alung tristețile de ieri.

Dacă votez pe-aceste plaiuri dace
Transfigurate sub auguri latini
Inseamnă că pe-al vremii crug în pace
Ne făurim destinul mai senini.

Dacă votez pe-acest tărîm de aur
Urzindu-mi viitorul optimist,
Mi-i brav stegar conducătorul faur
Spre-un ev al înfrățirii, comunist.

Dacă votez azi pentru libertate
Și pentru-al fericirii soare sfînt,
Rîvnesc prin munca mea în demnitate
Să-nnobilez al țării drag pămînt.

CORNEL BRAHAȘ

Introducere în geografia patriei

odată cu izbucnirea privirii
devin trup hăituit de frumuseți
gîndul mă scoate în crînguri cu tei
în inimă sensuri multiple se-aprind
sîngele meu lovește-n lumină
ca într-o tobă lovește-n lumină
sîngele meu

odată cu izbucnirea privirii
aud susurind sub speranțele mele
darurile mele. Pentru că viața
poate fi ciudat de simplă
pentru că mai există frunți
răsturnate-n vise
pentru că toate colțurile soarelui
îmi sînt arătate
sîngele meu lovește-n lumină
ca într-o inimă lovește-n lumină
sîngele meu

ANDREI CIURUNGA

Tezaur

Bogat în straie de neaoșe cuvinte
ne-a fost prin veacuri graiul românesc,
aci duios și gata să ne-alinte,
aci cumplit, ca fulgerul ceresc.

Cu el am tors și doine și balade
sau sîngele de luptă sub drapel –
și din adîncul primelor izvoade
ne-am scris mereu istoria cu el.

Aceste flori, sortite veșniciei,
ce-au străbătut mileniul de frămînt,
le-mparte azi „Cîntarea României"
întregii lumi, ca pe-un tezaur sfînt.

De-aceea, orice cîntec de lumină
pe care-l dăruim, limpede și-ntreg,
e votul meu – nădejdea mea deplină
în cei pe care-s mîndru că-i aleg...

IVAN MARTIȘ

Un vot omagiu

Noi am votat de mult, din începuturi,
C-un Decebal, c-un veșnic Burebista ;
Noi am votat pe arme și pe scuturi
Și vom vota cu secolul acesta !

Noi am votat de mult, din vremuri grele,
Cu toți eroii neamului, de-odată –
Și vom vota pe glie și pe stele,
cu România-n zare înălțată !

Noi am votat de mult, nici o dilemă
nu ne încearcă zilele senine –
noi vom vota pe steag, pe-a Țării stemă,
Pentru belșug, pentru mai drept și bine !

Noi am votat de mult, pentru Unire
În cuget și-n simțiri, și-n primăveri,
Și vom vota statornica iubire
Pentru lumina ce ne dă puteri !

Un vot-omagiu vom aduce dară,
Celui cu veghea veșnic ne-ntinată,
Ce-n Patria de cîntec, legendară,
Temeiul zborului sublim, și-l cată...

Un vot-omagiu vom aduce, iară,
Luminii ce cuprinde [illegible] –
Noi vom vota pe cei mai buni din țară,
Și vom slăvi prin ei, Conducătorul !

PAULA MARIA SAVENCU

Și datini și piine

Ferestrele muncii adună cuvînt
Și drumul de miine ;
La ele adaug și cer și pămînt,
Bucata de piine.
Cît sîntem urmașii acelor cărări,
Cît noi avem nume,
Criterii și fapte străbat depărtări
Prin țară și lume !
Partid, bucuria veghează în larg,
Vin ochi să te vadă,
Ești păcii adept, libertății catarg
Și sens și dovadă,
Părinte al vremii, spre veacuri, stăpîn
Pe drumul de miine,
Deschizi o fereastră, alături rămîn
Și datini și piine !

VASILE ZAMFIR

Vatră

Lumina țării, vatra ei fierbinte,
dogoarea zilelor trecute
în labirintul văii mute,
cum și dogoarea zilelor de-acum
luceferi semănînd pe noul drum
și adevăr și slavă în cuvinte.

Cinstiți lumina, pentru noi
a răsărit din trupurile noastre
un rug în zările albastre,
să fie viața matcă de lumină,
cîntare de văpaia zilei plină
cinstind frumoșii neamului eroi.

Lumina țării, inimă de oameni
în care se aude fremătînd
firul de iarbă, sîngele din gînd,
metalul șiroind în mari cuptoare,
bobul de griu sărbătorind în soare,
pămîntu-n care visele iți semeni.

RODIAN DRĂGOI

Poem

Spre urne mergem umăr lîngă umăr cu ideile
noastre
numai de la noi uneltele vin să-mprumute
putere
toate zilele doar în privighetori ne îmbracă
iar patria ne curge prin artere

se știe bine că aici nici un drum nu e singur
și că visele noastre nicicînd nu vor fi sparte
fiecare casă simte că dragostea îi dă mereu
acoperiș
pămîntul se-nvelește cu o carte

sudoarea sub cămașă stă trează
realitatea curge ca un rîu
fiul țăranului lucrează la oraș în uzină
și țăranul îi scrie pe boabe de grîu

acest pămînt numai prin noi poate să respire
adevărul are formă de inimă soarele a crescut
cît o pîine
tuturor semințelor le dăm împuternicirea
să încolțească
și votăm lumina de azi și lumina de miine.

VIOREL VARGA

Manifest electoral

În legea omeniei preacurate
Mă împlinesc răscolitor și cînt
Sub comuniste flamuri, în Cetate
Precum copacul ne-ndoit de vînt

Și-n ceea primăvăratic mai pur ca o lumină
Cînd țara se-arcuiește sub bolțile albastre
Din inimă cu-ncredere deplină
Dau votul fericirii noastre !

MIRCEA MIHAIL

Cîmpia limbii române

Cînd vorbești despre patrie
O mantie de lumină
Dă relief cuvintelor
Adevăr, curaj, piine și muncă.
Limba română este un pom, primăvara

Cînd vorbești despre patrie
Negreșit vei rosti numele mamei.
Clopotele ce se aud aproape
Sînt cîntul libertății.
Omul simplu se-mbracă cu bronzul eroului

Cînd vorbești despre patrie
Numele prietenilor tăi Ion,
Marin, Grigore, Alexandru
Se topesc în piatra cuvintelor
Demnitate și independență.
O cîmpie se arată-n soare
Mai mîndră dulcelui său rod.

Cînd vorbești despre patrie
Gîndul tău mîngîie chipul celuia
Care poartă pe umeri prezentul
Și umerii lui se numesc istoria și visare.
Un cîntec se așterne pe al soarelui imn
Ca un foșnet de frunze peste pădurile
Carpaților

VALERIU BÂRGĂU

Originea cuvîntului

Intre dealuri și văi gropile fermentației aburesc
Amintirile vin pînă la piept în cenușa
cuvintelor
aspre
Imi recapăt curajul de a inventa cuvinte
obosite
adormite de mult pe cîmpurile de la marginea
satului
în paragină.

Cum vei lăsa viața să taie cărări în neliniștea
noastră
Izbucnită din cuvintele tinere aruncate
de faptă și
creier
în lungile zile de lucru –
– o bănuială că originea cuvîntului e în
cîmpiile de calcar
albe – omenește de strălucitoare – fierbinți
centuri de siguranță ale pămîntului
în cosmos.

De numele nostru se leagă cuvintele unei lumi
drepte – fără sfială. Zbîrlite spre vechile
scrieri
arate-ndelung de nopțile tinereții.

BOKOR KATALIN

Încrederea

Increderea e pentru cei ce
Din soare fac duioase flori să crească,
Ce înălțimea știu s-o cucerească,
Ce știu furtuna, norii să-i înfrunte,
Ce zămislesc ce-i bun și nou sub frunte.

Increderea e pentru cei ce
N-au înșelat credința niciodată
In frumusețea omului, curată,
In forța lui atotcuprinzătoare
De făurar sub mîndrul nostru soare.

Increderea e pentru cei ce
Partidului credință i-au jurat
Și în al țării cel mai mîndru Sfat
Poporul reprezintă azi cu cinste
Și-al României mers tot înainte !

CONSTANTIN ȘTEFURIUC

Poetul tînăr

In mantii de omăt, subțiri
Ca trupul fraged să nu-l doară,
Colindă prin lumină niște miri
Care-s văpăi de grîu în primăvară.

Țărîna arde ca un sîn de mamă,
Privighetoarea-și face cuibu-n Lună,
Mi-e patria cea mai sublimă rană
Numai aici sufletul sună.

Fîntîni cu-adînc neliniștit
Inrourează Drumul și Carpații
Un cîntec cum e rîul, ascuțit
Ne bucură surorile și frații.

VALERIA DELEANU

Cinstire

Trece-mă în aceeași lume.
Să urc treptele pe care le urci și tu.
Nimeni să nu-mi micșoreze truda, sărbătoarea,
bucata de piine.

Ca un cîntec să ne trecem degetele pe fața
lumii...
Să vă fiu de-apururi alături
C-un pumn de stele pe umeri.

Să cinstim împreună lumina, țara,
firul de grîu.
Sîngele meu plutește aceeași iubire, aceeași
putere
scriind aceleași țărmuri de văzduh auriu.

ION MĂRGINEANU

Respirație unică

respirație unică, iarba,
rămîn deschis verdele ei
sete unică flacăra
rămîn deschis uimirea ei
statornicie unică acest grai
rămîn deschis albina lui
credință supremă este patria
nu-mi doresc mai mult
decît să rămîn
iubirea ei adevărată

VALENTIN ARGEȘANU

Vocea dreptății

Din votul meu se nasc speranțele copilăriei
Pe votul meu griul se coace
Din votul meu răsar întreprinderi
Viitorul cu votul meu se împodobește
Partidul m-a învățat cum se împarte piinea
Timpul fericirii mă așteaptă să votez
Votez cu sufletul pe stema României
Vocea dreptății o aleg

Luceafărul
Revistă editată de
UNIUNEA SCRIITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef :
Nicolae Dan Fruntelată,
Mihai Ungheanu (redactor șef adjunct), Teodor Balș (secretar responsabil de redacție)

L

REDACȚIA : București, Piața Scînteii Nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei Nr. 115, tel. 50 74 96
ABONAMENTELE :
3 luni — 13 lei ; 6 luni — 26 lei ; 1 an — 52 lei
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCÎNTEII"
Paginator Dobre Marian